

17 mei 2012

TUSSEN PIXELS EN PAPIER

Digitaal
procederen

Verzekerden: liever advocaat dan rechtsbijstandsjurist >>
Nieuwe opperrechter voor de advocatuur >>
Tentamen BPR: kopiëren loont

Sdu UITGEVERS

Feiten & cijfers spreken voor zich

Toen M-verzekeringen vijf jaar geleden werd gelanceerd, leken de offertes voor velen van u te mooi om waar te zijn. Inmiddels is wel duidelijk dat M-verzekeringen niet alleen een scherpe premie biedt, maar dat haar producten ontwikkeld zijn met kwaliteit als uitgangspunt. De goede kennis van de markt en een krachtige inkoop resulteren in onze scherpe premies.

De ruime ervaring en professionaliteit heeft voor veel collega's van u de doorslag gegeven om hun financiële belangen aan ons toe te vertrouwen. Dit specialisme en kennis van uw beroepsgroep loont dus voor u en voor ons. Graag maken wij ook voor u een persoonlijke vergelijking gebaseerd op cijfers en feiten.

M-VERZEKERINGEN
EXCLUSIEF VOOR ADVOCATEN, NOTARISSEN EN GERECHTSDEURWAARDERS

Ringbaan West 240 • Tilburg • T 013 594 28 28 • m@mutsaerts.nl • www.m-verzekeringen.nl

25

Meer dan 25 procent van de top 50 advocatuur is relatie

De meest uitgebreide basisdekking beroepsaansprakelijkheid

100%

100% uitloop, 100% inloopdekking

1.000

Meer dan 1.000 M-AOVs in 5 jaar tijd

30

30 tot 70 procent korting over de looptijd (afhankelijk van uw aanvangsleeftijd) op uw AOV

€	€	€	€
€	€	€	€
€	€	€	€
€	€	€	€
€	€	€	€

80.000

De gemiddeld behaalde besparing voor een AOV is 80.000 euro over de looptijd

1

onze overlijdensrisicoverzekering is op basis van éénjarige risicopremies. zo wordt u niet geconfronteerd met een hoog gelijkblijvend premietarief

Cover

14

Digitaal procederen

Hoe staat het met de digitalisering van de rechtspraak? 'We zetten kleine stapjes. Het wordt geen *big bang*.'

Huurrecht

22

Huizenbezitter vangt bot

De vergaande rechtsbescherming van de huurder zorgt volgens advocaat Huib Hielkema voor een uit de hand gelopen situatie op de huurmarkt.

Kantoorartikelen

28

Cursus in de achtertuin

Droevige herinneringen heeft advocaat Martijn Maathuis aan het volgen van cursussen voor de Permanente Opleiding. De online cursus is volgens hem een zegen.

Actualiteiten

- 3 De Deken: De Delta-advocaat
- 4 Promoveren naast een praktijk
- 5 Column Harry Veenendaal
- 7 Pestman in Cambodja
- 9 Gericht witwastoezicht nodig op fusie- en overnamekantoren

- 10 Nationale Strafrechtgame 2012
- 11 Weinig zicht op kwaliteit rechtsbijstandsjurist
- 12 Iraanse advocaat kandidaat voor *Martin Ennals Award*

Reactie

- 13 Pleitbaar of onjuist?

Opinie

- 27 Toetsvragen burgerlijk procesrecht kloppen van geen kant

Interview

- 18 Nieuwe opperrechter in advocatenland

Analyse

- 24 Nieuwe regels voor buitengerechtelijke kosten

Even opfrissen

- 27 Wat houdt een huurbeding in?

Werken in het binnenland

- 31 Van Tokio tot hier

Transfers

- 33 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 35 Van de tuchtrechter

Colofon

92e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrect

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
mr. J.T.C. Leliveld
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen

Site en mail

www.advocatenblad.nl,
redactie@advocatenorde.nl

Redactionele bijdragen

Mailen naar:
redactie@advocatenorde.nl.
Informatie: 070-335 35 95
Het schrijven van redactionele bijdragen, levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur BU Legal & Tax)

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Journalistieke redactie

Sabine Droogleevoer Fortuyn,
Hedy Jak en Mark Maathuis

Aan dit nummer werkten mee

Lex van Almelo, Maarten Bakker, Olga van Ditzhuijzen, Michel Knapen, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Henriette van Wermeskerken

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann
Garijn Urlings

Citeerwijze

Adv.bl. 2012-1, p.

Druk

Senefelder Misset,
Doetinchem

Advertenties

www.bereikdejurist.nl
Advertentie.juridisch@sdu.nl
Brigitte de Jong & Angela Bruins, Media Adviseurs, tel. 070-3780562.
Inzendtermijn:
afl. 7: 4 mei 2012
afl. 8: 25 mei 2012

Abonnementen

Adreswijzigingen van advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen

215 euro per jaarabonnement (excl. btw en incl. verzend- en administratiekosten). Studenten betalen 107,50 euro. Een jaarband kost 39,95 euro (excl. btw en verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. btw en verzendkosten). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.

Omslagfoto:
Martijn Beekman/
HH. Bewerking:
Dimitry de Bruin

Nederlandse
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de redactie

Weg met Veiligheid

Opluchting alom: met het vallen van het kabinet kwam ook een einde aan het plan om de griffierechten te verhogen. Of dit ook betekent dat men afstapt van het onzinnige adagium 'de vervuiler betaalt' moet echter nog blijken. Wat in ieder geval wel duidelijk werd, is hoezeer Den Haag zich de afgelopen tijden het hoofd op hol heeft laten brengen. Politici struikelden over elkaar om afstand te nemen van het boerkaverbod, het verbod op de dubbele nationaliteit en natuurlijk de animal cops.

Minsten zo belangrijk nu allerlei zaken niet doorgaan, wat gaat er wel gebeuren? Huib Hielkema geeft alvast een voorzet. Deze Amsterdamse advocaat strijdt al jaren tegen de doorgesloten huur(prijs)bescherming en hij pleit voor een vergaande liberalisering van de huurmarkt. 'De overheidsbemoeienis moet op een verstandige manier drastisch verminderen of er zelfs helemaal tussenuit.'

En nu we toch bezig zijn met het oproepen tot actie en het terugdraaien van symbolisme: laat de opvolger van minister Opstelten weer gewoon leiding geven aan het Ministerie van Justitie. Immers met de toevoeging veiligheid - een onbegrensbaar, subjectief en ondefinieerbaar begrip - werden ook de werkzaamheden van het ministerie tot in alle hoeken en gaten van de maatschappij opgerekt. Die naamsverandering zou meer indruk maken dan alle Haagse krokodillentrans bij elkaar.

Red.

Louwes wordt niet beëdigd

Foto: Sake Elzinga / HH

Ernest Louwes, verdachte van de Deventer moordzaak, thuis na zijn vrijlating. Op de achtergrond zijn zijn vrouw Anneke.

Ernest Louwes, veroordeeld voor moord in de Deventer moordzaak, moet zijn ambitie om advocaat te worden in de ijskast zetten. Hij krijgt geen Verklaring omtrent het gedrag (VOG).

Fiscaal-jurist Louwes diende in april 2011 bij de Rechtbank Den Haag een aanvraag in voor een VOG die hij nodig had om tot advocaat te worden beëdigd. Teeven van Veiligheid en Justitie wees de aanvraag af, wat hij in bezwaar handhaafde.

Om te beoordelen of iemand een VOG kan krijgen, wordt de justitiële documentatie geraadpleegd. Daarin staat dat Louwes in februari 2005 onherroepelijk

is veroordeeld voor moord op de weduwe Wittenberg. Dat wordt hem ook nog na uitzetting van zijn gevangenisstraf aangerekend. Volgens de staatssecretaris vormt het feit dat Louwes in aanraking is gekomen met Justitie wegens moord, indien herhaald, 'een risico voor het welzijn en de veiligheid van personen waarmee hij tijdens de uitoefening van zijn functie als advocaat in aanraking zal komen.' Dat maatschappelijk belang weegt zwaarder dan het belang van Louwes bij de afgifte van de VOG.

Louwes kan tegen deze uitspraak nog in beroep gaan bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

'De hele maatschappij gaat sneller'

Op 1 mei start in de Rechtbanken Den Haag en Arnhem en in de hoven in Amsterdam en Den Bosch het project Civiele procesinnovatie. Dit eenjarige project beoogt de doorlooptijden van handelszaken te verkorten, de proceskosten te beheersen en de procedure te vereenvoudigen. Voor civiele zaken in eerste aanleg wordt een standaard (bodem)procedure ontwikkeld met korte termijnen voor inbreng van

partijen en het uitspreken van een vonnis.

Julia Mendlik, rechter in Den Haag en projectleider benadrukt dat niet iedere zaak hiervoor in aanmerking komt, 'maar het merendeel kan sneller. En daarin hebben rechtspraak en advocatuur een gemeenschappelijk belang.'

Om de advocatuur aan boord te krijgen voor dit project, is het volgens Mendlik nodig dat de voordelen van deze snelle

aanpak voor de beroepsgroep inzichtelijk wordt gemaakt. Als voorbeeld wijst ze naar de Rechtbank Amsterdam, 'waar men door betere regie meer maatwerk kan bieden. Zo kijkt men per zaak naar wat nodig om is om deze tot een goed einde te brengen en worden daarover afspraken gemaakt met de advocaat en zijn cliënt. Dat vereist naast een bepaalde wederkerigheid goed communiceren en contact zoeken van onze kant.'

Online opsporing: zwart gat

Hoe vaak kijken politie en justitie mee op social media-sites als Facebook, Twitter en Google? Staatssecretaris Teeven weigert inzicht in het aantal opvragen en vorderingen van gegevens bij deze internetdiensten.

Het aantal gegevensvorderingen door OM en politie bij social mediabedrijven wordt weliswaar centraal bijgehouden, maar openbaarmaking van deze gegevens zou het opsporingsbelang mogelijk schaden omdat het risico bestaat dat 'personen hun gedrag op deze informatie gaan afstemmen,' liet staatssecretaris Teeven vorige week weten in antwoord op Kamervragen van GroenLinks-parlementariër Arjan El Fassed.

El Fassed legt zich daar niet bij neer kondigde deze week aan zelf onderzoek te gaan doen bij de bedrijven. 'Het gaat me vooral om de transparantie, want ik vermoed dat het veel vaker gebeurt dan wij denken. De vraag is dan: waar zijn ze naar op zoek? Wie is verdacht en waarvan? Wordt er doelgericht gezocht, is er sprake van proportionaliteit?'

Citaat

'Onderschat nooit het vermogen van advocaten om de kleinste afwijking van de status quo als een revolutionaire verandering te beschouwen.'

J. Stephen Poor, managing partner van het Amerikaanse advocatenkantoor Seyfarth Shaw, 7 mei in *The New York Times*.

Van de deken

Een andere invalshoek voor de Delta-advocaat - en diens baas

Jan Loorbach

Een Delta-advocaat is eigenlijk een heel gewone advocaat. Ik leg dat uit.

Het fenomeen van de advocaat in dienst van een werkgever/niet-advocaat kreeg bij introductie in de jaren negentig de aanduiding 'Cohen-advocaat.' Een bij Akzo werkzame Cohen-advocaat kreeg op 14 september in 2010 van het EU-hof te horen dat hij zijn cliënt niet met zijn verschoningsrecht mocht beschermen. Kort gezegd was dat omdat de kernwaarde van onafhankelijkheid van de beroepsuitoefening onvoldoende gewaarborgd is als je cliënt ook je baas is. De Cohen-advocaat ging voortaan als de Akzo-advocaat door het leven.

Die Europese rechtspraak is nu getransponeerd naar de commune Nederlandse rechtspraak door een uitspraak van de Rechtbank Groningen van 28 februari jl. Daarin is beslist dat de overwegingen en het oordeel van het Europese Hof één op één door de Nederlandse rechter worden overgenomen. De Akzo-advocaat heet voortaan Delta-advocaat. Het wachten is nu op toetsing in cassatie. Om de (wacht)tijd te doden overpeinsde ik het volgende.

De uitspraken hebben als vertrekpunt – tenminste schijnbaar – de bijzondere positie van de advocaat in dienstbetrekking. Je moet je afvragen of dat juist is nu het gaat om het belang van de cliënt en om diens recht op vertrouwelijkheid.

Het belang dat wordt beschermd met beroepsgeheim en verschoningsrecht is het belang van de cliënt om met zijn

advocaat relevante informatie te delen onder een onverbreekbaar zegel van vertrouwelijkheid. En dus niet enig eigen belang van de advocaat.

Dat de 'toevertrouwer' die zekerheid wel wordt gegund in een opdrachtrelatie met een advocaat en niet in het geval van andere rechtsadviseurs is omdat de advocaat door zijn eed en door gedragsrechtelijke controle als bijzonder gekwalificeerd vertrouwenspersoon geldt. Maar dat doet er niet aan af dat het beschermde belang uitsluitend het cliëntenbelang is.

Het belang dat in Akzo en Delta niet gehonoreerd werd, is dus het belang van de cliënt-werkgever. In essentie is beslist dat deze bijzondere klantensort de bescherming moet derven die een advocatencliënt in het algemeen wel toekomt. De aanleiding voor de opheffing van de vertrouwelijkheid is dus de werkgevershoedanigheid van de cliënt. De ontkrachting van het verschoningsrecht is pas een gevolg daarvan. Dat is ook zuiver: het ontnemen van het belang aan de werkgever/cliënt is alleen gerechtvaardigd om een reden die in diens eigen risicosfeer ligt.

In dat licht bezien is de Akzo-/Delta-advocaat een heel gewone advocaat (net zo gewoon als de advocaat die om andere redenen, bijvoorbeeld overmacht, zijn beroepsgeheim aan een ander belang ondergeschikt moet maken). Het is de eigenaardigheid van zijn cliënt die het verschil maakt – met cliënten van een andere soort. Daar zou het in cassatie – mede – om moeten gaan.

Promoveren naast een praktijk

‘Het voelde als een hobby, als het goed ging’

Joost Nan promoveerde een halfjaar geleden op het lex certa-beginsel, ‘het meest zachte subbeginsel van het legaliteitsbeginsel.’

Door Henriette van Wermeskerken

De cover van zijn proefschrift is bedekt met vraagtekens. Omdat vraagtekens onzekerheid uitstralen en het lex certa-beginsel juist over zekerheid gaat, legt Joost Nan uit. ‘Het beginsel houdt een gebod aan de wetgever in om duidelijke regels te stellen.’

Sinds zijn afstuderen in 2003 werkt Nan (34) als advocaat bij Gilhuis Advocaten in Dordrecht. ‘Ik begon in de algemene praktijk en ben mij zo snel mogelijk gaan specialiseren in het strafrecht, want dat is mijn grote liefde. Tegenwoordig behandel ik vooral cassatiezaken. Een heerlijke praktijk, waar je me ’s nachts voor wakker kunt maken. Hele wetsgeschiedenissen pluis ik uit. Veel informatie is tegenwoordig digitaal beschikbaar, maar lang niet alles. Ik heb weleens een hele middag in de bibliotheek gezeten tot ik in een voetnoot precies datgene vond wat ik zocht. Van zo’n moment kan ik enorm genieten. En als de Hoge Raad je argumentatie accepteert, is het helemaal geweldig.’

Nieuwe inzichten

Nan begon direct na zijn afstuderen met zijn promotieonderzoek. ‘Als buitenpromovendus heb je bij de universiteit nul

komma nul faciliteiten, maar mijn kantoor is mij zeer behulpzaam geweest: vanaf het begin kreeg ik een dag studieverlof. Eeuwig dankbaar ben ik daarvoor. Ik promoveerde bij Theo de Roos, bij wie ik ook mijn scriptie had geschreven. Over mijn promotie heb ik acht jaar gedaan. Voor een buitenpromovendus is dat een vrij normale periode. Voordat ik mij op cassaties toe-

‘Het beginsel is niet keihard’

legde deed ik een “gewone” strafpraktijk en die laat zich moeilijk sturen. De praktijk bepaalt de agenda. Ik heb de afgelopen jaren zo’n vijftig à zestig uur per week gewerkt. Het werk aan het proefschrift voelde als een hobby, als het goed ging. Als ik iets vond, verder kwam, een nieuw inzicht kreeg. Soms was het taaie kost en dan kwam het aan op discipline.’

Woud aan regels

De keuze voor het lex certa-beginsel was niet zijn eerste, zegt Nan. ‘Ik begon met een proefschrift over koersmanipulatie,

maar kwam er na een halfjaar achter dat iemand anders daar al mee bezig was. Toen ben ik overgestapt naar dit onderwerp dat ook al deel van mijn scriptie uitmaakte. Het is een mooi onderwerp dat de fundamenten van het recht raakt en waar nog geen allesomvattend onderzoek over was. Het legaliteitsbeginsel kent vier subbeginselen: het verbod van terugwerkende kracht, dat alleen geschreven recht geldt, het verbod van analogie en het gebod van duidelijke regels, het lex certa-beginsel. Het is onmogelijk om alles in een wet te vangen, dan krijg je een woud aan regels. Een wet mag volgens de heersende leer best vaag zijn; het beginsel is niet keihard. Maar de wetgever moet de noodzaak tot rechtsvinding door de Hoge Raad zo klein mogelijk maken. In beginsel moet de wetgever vooraf bepalen, en niet de rechter achteraf. Want anders loopt de verdachte achteraf tegen een uitleg van de wet aan die van tevoren niet duidelijk was.’

Lonkt Nan naar een wetenschappelijke carrière? ‘Ik sluit het niet uit, hoewel ik het als advocaat zeer naar mijn zin heb. Als ik moet kiezen zou het de wetenschap worden, denk ik. Maar kiezen hoeft gelukkig niet.’

- J.S. Nan, *Het lex certa-beginsel*, Sdu uitgevers, Den Haag 2011, 287 p.; ISBN 978 90 123 8547 3, 49,95 euro.

(advertentie)

Al is de waarheid nog zo snel, wij achterhalen ‘m wel.

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken hierbij gebruik van de kennis en expertise uit ruim 100 landen waar de leden van Grant Thornton International Ltd gevestigd zijn. Kijk op onze website www.gt.nl/fis.

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel: T 020 - 547 57 57
Mark Hoekstra: T 010 - 270 51 51
E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

Protest wietpas lijkt achterhoedegevecht

Sinds de invoering van de wietpas deze maand worden buitenlandse klanten in coffeeshops in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg geweerd. Voor een tiental geweigerde bezoekers aanleiding aangifte te doen wegens discriminatie. Met de klachten gaat justitie niets doen. Om justitie te dwingen alsnog vervolging in te stellen, staat de gang naar het Gerechtshof Den Bosch open. Verschillende rechters hebben zich echter al over de gerechtvaardigheid van het maken van dit onderscheid gebogen. Het Hof van Justitie en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State hebben geoordeeld over het maken van dit onderscheid door de burgemeester van Maastricht. De voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag heeft (voorlopig) geoordeeld over de rechtmatigheid van de Aanwijzing Opiumwet. Deze zag geen aanleiding om in te grijpen. Bruno van Ravels (partner bij AKD in Breda) en hoogleraar Overheid en Onderneming aan de Radboud Universiteit: 'De Afdeling heeft juni vorig jaar geoordeeld dat voor het maken van onderscheid in Maastricht door de burgemeester objectieve en redelijke gronden bestaan. Voor hantering van het ingezetenen-criterium door het Openbaar Ministerie moet, in ieder geval in Maastricht, waarschijnlijk dezelfde conclusie getrokken worden. Het protest in Maastricht lijkt daarom meer een achterhoedegevecht.'

Fraaie zaken

De Orde viert haar 60-jarig jubileum en ter gelegenheid daarvan ontvangen advocaten deze week de verhalenbundel *Fraaie Zaken*. Zes bekende Nederlandse schrijvers, waaronder Robert Vuijsje en Jessica Durlacher, hebben zich ondergedommeld in de advocatuur. Uitgeverij De Bezige Bij brengt dit najaar een editie uit die verkrijgbaar zal zijn in de boekhandel.

Column

De nuance van 4 mei

Harry Veenendaal

Op 4 mei was de Vordense afdeling van het Comité 4 en 5 mei van plan tien Duitse soldaten (mee) te herdenken. Federatief Joods Nederland (FJN) slaagde in een kort geding de herdenking van de Duitse soldaten te voorkomen. Deze uitspraak leidde tot grote maatschappelijke instemming. Zo vindt de oorlogscorrespondent en vaandeldrager Arnold Karskens het vanzelfsprekend dat 'de vijand' niet op 'zijn' 4 mei wordt herdacht. Een houding die, naar zijn zeggen, ingegeven is door het verzetsverleden van zijn familie. De 'oorlogschroniquer' zoals hij zichzelf noemt, is illustratief voor een groot onbegrip van de uitspraak van de voorzieningenrechter.

FJN vordert een de facto algeheel verbod van de dodenherdenking. De begraafplaats moet worden afgesloten alsmede moet belet worden dat de Duitse oorlogsgraven bezocht worden. De voorzieningenrechter wijst – terecht – deze disproportionele eis af. De rechter laat in het midden of de herdenking een ontoelaatbare inmenging in de vrijheid van de aanwezigen vormt. Letterlijk stelt de rechter dat een controverse over wie er openlijk herdacht mogen worden, niet mag leiden tot een streep door de traditionele dodenherdenking.

De onrechtmatigheid van de herdenking zit in de omstandigheid dat de gemeente Vorden op het laatste moment heeft besloten tot de herdenking. De gemeente had zich moeten realiseren dat het herdenken van Duitse soldaten niet vanzelfsprekend

bij de oudere generaties op instemming kan rekenen. De gemeente heeft volgens de rechter niet aannemelijk gemaakt dat er ook maar iets is gedaan aan het verwerven van draagvlak of zelfs een openbare behandeling in de gemeenteraad. Kort en goed: de herdenking valt iedereen rauw op het dak en meer consideratie was, zeker gelet op de gevoeligheden, gepast geweest.

FJN heeft aangekondigd alle dodenherdenkingen in 2013 waarbij Duitse soldaten worden herdacht te bevechten. Complicerend is dat de FJN niet tegen de organiserende comités kan procederen, maar tegen de individuele gemeenten. De wijze van herdenking zelf kan daarbij moeilijk ter discussie staan. De rechtsvraag is in hoeverre de gemeenten tegen het herdenken van Duitse soldaten mogen en moeten optreden, dan wel aan zo'n herdenking mogen meewerken. Daarvoor is van belang dat er een besluit in de zin van de AWB moeten zijn waaraan de rechter, in casu een voorzieningenrechter, marginaal kan toetsen. De rechter moet de vraag beantwoorden of een in redelijkheid handelend gemeentebestuur kan afzien van een verbod dan wel besluiten tot medewerking aan of bijwoning van een dodenherdenking die ook de Duitse soldaten omvat. Aan de orde is dus niet een verbod van een voorgenomen algemene (traditionele) herdenking maar de toelaatbaarheid van een vorm van medewerking aan een nieuwe, niet voldoende gecommuniceerde vorm van herdenking. Een nuance die Karskens jammer genoeg niet maakt.

Ik ben 16

en al jarenlang op zoek naar een collectief pensioen voor mijn vijf medewerkers

Ontdek Het Nieuwe Pensioen van De Goudse

Duidelijk. Haalbaar. En voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker

De Goudse biedt oplossingen voor elke ondernemersleeftijd.

Je wilt een pensioen dat ook voor een paar medewerkers af te sluiten is. De Goudse begrijpt dat en introduceert daarom Het Nieuwe Pensioen. Dat is een pensioen voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker. Kijk op www.hetnieuwepensioen.nl of vraag het je verzekeringsadviseur.

De Goudse helpt ondernemers verder.

de Goudse

Nieuwe toezicht-website live

De nieuwe website www.toezichtadvocatuur.nl is onlangs gelanceerd. Via deze site houdt interim-rapporteur Rein Jan Hoekstra, voormalig lid van de Raad van State, geïnteresseerden op de hoogte van zijn werkzaamheden. Sinds februari 2012 onderzoekt hij hoe lokale dekens het toezicht op de advocatuur uitoefenen. Ook kan men hem via de site ervaringen met het lokale toezicht op advocaten melden.

Eind dit jaar publiceert Hoekstra zijn bevindingen en aanbevelingen ter verbetering op de nieuwe website.

Foto: Merlijn Daleman / HH

Rein Jan Hoekstra

Amerikaanse advocatuur in de lift

In 2011 steeg de omzet van de 100 grootste Amerikaanse advocatenkantoren met 5,3 procent naar 54 miljard euro. Dat blijkt uit de *Am Law 2012* - de Amerikaanse Stand van de Advocatuur - waar de *The American Lawyer* over bericht. Het aantal advocaten bij de Top 100 nam met 3,3 procent toe, er werken daar nu 86.272 advocaten.

Wat omzet betreft blijft Baker & McKenzie lijstaanvoerder met 1,7 miljard euro en de meeste winst was vorig jaar voor Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan: 550 miljoen euro, een stijging van maar liefst 31 procent. Dit advocatenkantoor uit Los Angeles nam 190 nieuwe mensen aan en opende vestigingen in Washington, D.C. en Moskou.

Grootste kostenposten voor de Top 100 vorig jaar waren ICT upgrades, bonussen en afschrijvingen op onroerend goed.

Logboek

5.000 dollar

Michiel Pestman in Cambodja

Wij hebben al een aantal keren geprobeerd Nil Nonn te wraken. Hij is de Cambodjaanse voorzitter van onze strafkamer die geacht wordt een eerlijk oordeel te vellen over mijn cliënt, Nuon Chea.

Het eerste wrakingsverzoek had onze voorzitter te danken aan zijn bekentenis, in een interview met een Amerikaanse journaliste, dat hij tijdens zijn verleden als rechter in de provincie steekpenningen had aangenomen. Zonder blikken of blozen gaf hij dit toe, zich kennelijk van geen schuld bewust. Een juridisch inkoppertje, zou je denken.

De wrakingskamer oordeelde echter dat het aannemen van steekpenningen in Cambodja gebruikelijk en gezien de omstandigheden misschien zelfs wel begrijpelijk was; bovendien is niemand te oud om van zijn fouten te leren en verdient iedereen ook altijd een tweede kans. Nil Nonn zit dus nog steeds voor.

Zo af en toe maak ik een praatje met Cambodjaanse collega's. Zij doen graag uit de doeken hoe de rechterlijke macht zich hier ontwikkeld heeft tot een goed geoliede machine die recht doet voor een ieder die dat wil en kan betalen. Als op de rechtbank een nieuwe zaak binnenkomt, wordt die ingebracht in het reguliere overleg van wat wij in Nederland griffiers zouden noemen. Namens de rechters wordt er dan op de nieuwe zaak

geboden. Zaken waarin de belangen groot lijken, zijn meer waard dan zaken waarin zo op het oog niet zoveel op het spel staat. De hoogste bieder krijgt de zaak en de opbrengst wordt verdeeld over degenen die naast het net hebben gevestigd.

De partijen in een zaak weten wat hen te doen staat. Zij nemen contact op met de verantwoordelijk griffier en informeren naar de prijs. Recht wordt hier bij opbod verkocht. Wie het meest betaalt, krijgt gelijk. En degene die in dit steekspel verliest, ontvangt zijn inleg keurig retour.

Onze voorzitter is dus geen vreemde eend in de bijt. Onlangs vertelde een Cambodjaanse collega-advocaat mij nog over een zaak waarin één van de andere rechters uit onze strafkamer betrokken was. You Ottara is naast rechter bij het Rode Khmer tribunaal ook raadsheer bij de *Supreme Court* in Phnom Penh. In die capaciteit moest hij oordelen over een dispuut waarin mijn collega-advocaat één van partijen bijstond. Hij werd in het ongelijk gesteld, zo is mij verteld, niet omdat hij ongelijk had maar omdat zijn cliënt niet in staat zou zijn geweest de namens You Ottara gevraagde 5.000 dollar te betalen.

Vier keer in de week ontmoet ik You Ottara in de rechtszaal. Hij begroet mij altijd met een brede grijns.

Agenda

22 MEI: (TWEEDE) AVOND VAN DE DEMOCRATIE

Het functioneren van de democratie in de 21ste eeuw. Dat staat centraal tijdens een debatavond van cultureel debatcentrum De Rode Hoed. Opkomend populisme en voortdurende kritiek op de rechtsstaat voeden de discussie over fundamentele democratische normen en waarden. Verschillende onderzoekers van de onderzoeksgroep *Challenges to democratic representation* van de UvA zullen spreken, waarna een discussie in de zaal volgt. De bijeenkomst begint om 20.00 uur, Keizersgracht 102, Amsterdam. Meer informatie: www.rodehoed.nl en op www.bedreigdedemocratie.nl.

23 MEI: TELEFOON- EN INTERNETTAP IN DE OPSPORING

Wat weten we over de inzet van de telefoontap in de opsporingspraktijk? Deze en andere vragen komen aan de orde tijdens het seminar van het Centre for Information and Research on Organised Crime (CIROC). Het seminar vindt plaats in de Raadzaal van Universiteit Utrecht, Achter Sint Pieter 200. De dag begint om 9.30 uur en duurt tot 17.15 uur. Meer informatie? Willem Pompe Instituut voor Strafrechtwetenschappen, 030 – 253 71 25, email: ciroc@uu.nl of via www.ciroc.nl.

24 MEI: SYMPOSIUM BIJZONDERE ARBEIDS-VERHOUDINGEN

De fundamentele vraag in hoeverre bijzondere arbeidsverhoudingen nog gerechtvaardigd zijn of wellicht zelfs de toekomst vormen van een modern arbeidsrecht, zal tijdens deze bijeenkomst worden bediscussieerd. Aansluitend vindt de oratie plaats van Ruben Houweling die promoveert op onderzoek naar de grondslagen van een modern arbeidsrecht. Het symposium in het Novotel Rotterdam duurt van 09.00 tot 15.30 uur en kost 245 euro; de (gratis) oratie begint om 16.00 uur. Zie verder www.esl.eur.nl/pri/arbeidsrecht.

31 MEI: MEDIATION IN AANSPRAKELIJKHEID- EN VERZEKERINGSCLAIMS

Na de Verenigde Staten en Engeland neemt ook in Nederland de roep om een snellere oplossing via mediation toe. Welke vraagstukken komen hierbij kijken? Onder leiding van dagvoorzitter prof. mr. J. Spier, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, buigen gastsprekers uit de verzekeringsbranche, de rechterlijke macht en de Londense verzekeringsmarkt zich over diverse vraagstukken. Het symposium begint om 12.30 uur en eindigt om 17.30 uur. Locatie: Roeterseiland - Gebouw M op de Plantage Muidergracht 12 in Amsterdam.

31 MEI: SEMINAR OPSLUITING VAN JEUGDIGEN

Hoe wordt vastgesteld dat een kind behandeling in geslotenheid nodig heeft? Deze en andere vragen komen aan de orde tijdens het seminar *Opsluiting van jeugdigen en hun recht op behandeling*, georganiseerd door het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten. Verschillende deskundigen zullen het onderwerp inleiden waarna een ervaringsdeskundige vertelt over zijn behandeling. Tijd: 16:00 – 19:30 uur. Locatie: Lorentz-zaal, Rechtenfaculteit Leiden, Steenschuur 25. Deelname is gratis. Meer informatie op: www.njcm.nl.

11 JUNI: 'BEKIJK PRIVACY EENS VAN ALLE KANTEN'

Onder dat motto organiseert de ICT nieuwssite Webwereld het Nationaal Privacy Debat. Dankzij technologische ontwikkelingen is meer informatie steeds sneller beschikbaar. Diensten kunnen zo worden verrijnd, maar hoe zit het met privacy? Daarover praten Fox-IT, Google, de Consumentenbond, Bits of Freedom, het CBP, Milica Antic en Kamerlid Pierre Heijnen. Het debat in het World Forum Den Haag begint om 10.40 uur en duurt tot 16.30 uur. Er is een beperkt aantal plekken. Aanmelden met motivatie via www.nationaalprivacydebat.nl is verplicht.

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Daamen, advocaat.

VOOR CASSATIE IN STRAFZAKEN:

www.daamen-advocaat.nl

*Ook op basis van toevoeging
of vaste prijsafpraak*

CLEERDIN & HAMER
Advocaten

Voor de strafsectie van onze vestiging in Amsterdam zijn wij op zoek naar een nieuwe

advocaat-stagiaire

Sollicitaties kunnen per post of per mail binnen 10 dagen na heden worden verzonden naar mr. A.J. van der Velden.

‘Gericht **witwastoezicht** nodig op fusie- en overnamekantoren’

Het toezicht op de naleving van de witwasmeldplicht moet strenger, vindt Maaike Stouten. Zij promoveerde onlangs op onderzoek of de witwasmeldplicht en de handhaving van de Wwft voor juridische en fiscale dienstverleners voldoen aan de beginselen van rechtszekerheid, *legal privilege* en effectiviteit.

Door Lex van Almelo

In de ogen van juridische en fiscale dienstverleners is vaak onduidelijk wanneer de procesvrijstelling begint en of een eerste gesprek daar ook onder valt.

‘Het eerste gesprek is nu al vrijgesteld. De procesvrijstelling begint wat mij betreft al bij de bezwaarschriftprocedure. Maar in beginsel moet al het juridisch advies van advocaten worden vrijgesteld van de meldplicht. Behalve fiscaal advies buiten een procedurele context, *due diligence* werkzaamheden en bijstand bij de inkeerregeling. Verder bepleit ik een fraude-oogmerkuitzondering: als je ziet dat de cliënt je benadert om misbruik te maken van het verschoningsrecht zou de vrijstelling niet moeten gelden. Zelfs niet in het kader van een gerechtelijke procedure. Het *legal privilege* is niet bedoeld om te worden misbruikt.’

Moet de advocaat het melden wanneer de cliënt een beroep doet op de inkeerregeling en alsnog zwart geld aangeeft?

‘Ja. Melden is natuurlijk een beetje onzin als de ongebruikelijke transactie zich puur beperkt tot belastingontduiking. Maar als het geld een criminele oorsprong heeft en je niets hoeft te melden, dan zou inkeren een prachtige witwasmethode zijn.’

Hoe kun je als dienstverlener beoordelen of geld illegaal is?

‘Je moet gewoon melden, maar je kunt daarbij wel aangeven of je wel of niet ver-

Foto: Ronald Brokke

moedt dat het geld afkomstig is uit een illegale bron.’

Valt inkeer niet onder de procesvrijstelling omdat het om een procedure gaat?

‘Nee. Je doet eigenlijk gewoon alsnog aangifte. Maar wanneer je als dienstverlener vermoedt dat de belastinginspecteur het verzoek om inkeer zal afwijzen, geldt mijns inziens de procesvrijstelling. De meldplicht zal dan “herleven” als het inkeerverzoek wordt ingewilligd.’

Wanneer je bij een due diligence onderzoek zwart geld aantreft, moet je dat dus ook melden?

‘Ja en dat gebeurt vermoedelijk veel te weinig. Er wordt in Nederland jaarlijks naar schatting 18,5 miljard euro witgewassen. Nederland is één van de landen met de meeste fusies en overnames. Advocaten geven hierbij regelmatig advies. Wanneer je op zwart geld stuit in de overname-

target en de deal niet doorgaat, hoef je in beginsel niet te melden. Maar wanneer de cliënt tot aankoop overgaat, ontstaat een meldplicht. De vraag is nu: valt er niets te melden of is het toezicht op de advocaten niet goed genoeg? De pakkans voor niet-melders is uiterst gering en het BFT staat machteloos.’

‘Ik zou ervoor zijn om de handhaving van de meldplicht meer op bestuursrechtelijke leest te schoeien. Dat betekent onder meer hogere boetes en de mogelijkheid van *naming and shaming*.’

Is het nieuw te vormen College van Toezicht geen verbetering?

‘In feite benoemt de Orde haar eigen toezichthouder. De leden zouden moeten worden benoemd door een tripartiete commissie waarin ook iemand van Veiligheid en Justitie en de Hoge Raad zit. Verder zou het College niet in hetzelfde gebouw als de Orde moeten worden gehuisvest. Het Wwft-toezicht moet zo veel mogelijk worden geïntegreerd met het toezicht op naleving van de overige gedragsregels en op risicogebaseerde wijze worden uitgevoerd en dus juist worden gericht op de fusie- en overnamekantoren. De kern van juridisch advies door advocaten betreft geschillen en disputen. De advocatuur zou er eens over moeten nadenken of zij fusie- en overnameactiviteiten niet moet afsplitsen, omdat het niet tot de kern van de advocatuurlijke werkzaamheden behoort.’

- M. Stouten: De witwasmeldplicht, Omvang en handhaving van de Wwft-meldplicht voor juridische en fiscale dienstverleners, BJu. ISBN 978 90 897 4620 7. 79 euro.

Nationale Strafrechtgame 2012

Verdacht realistisch

Twee dagen pleiten, debatteren en borrelen. Strafrechtadvocaten speelden mee in het 'fictieve strafproces' van de NVJSA.

Door Anne Nederlof

Tijdens de Nationale Strafrechtgame 2012 mochten eind april ongeveer 45 strafrechtadvocaten hun kunsten vertonen. Het startschot voor dit tweedaagse 'fictieve strafproces' mede georganiseerd door de Nederlandse Vereniging voor Jonge Strafrechtadvocaten (NVJSA) werd gegeven in het West-Indisch Gasthuis te Amsterdam. Na een aantal lezingen door verschillende sprekers over de voorlopige hechtenis, de positie van de rechter-commissaris en tbs in de praktijk, ving het strafproces aan met de voorgeleiding. Groepen bestaande uit drie deelnemers en een verdachte werden tijdens dit onderdeel stevig aan de tand gevoeld door de officiële rechters-commissarissen. En op dat moment werd fictie toch even werkelijkheid.

's Middags stonden de Raadkamerzittingen op de planning. Hierbij beslisten de raadkamerrechters en officieren van justitie over de gevangenhouding van de verdachte. In iedere groep trad een volgende pleiter op die alles in het werk moest zetten om de verdachte uit het gevang te houden. Ook hier was het streven een zo realistisch mogelijke situatie te creëren. Het waren echter de imposante kamers van het 17de eeuwse West-Indisch huis die de voorgeleiding en raadkamerzitting een extra dimensie gaven. Met een borrel en diner werd de eerste dag afgesloten.

Wel of niet naar Boulevard?

De volgende dag stond het programma in het teken van de behandeling ter terechtzitting. Om negen uur meldden de eerste deelnemers – van wie sommigen met kleine oogjes – zich op de rechtbank in Amsterdam. Een kop koffie en een stevig debat over 'Advocatuur en media' onder leiding van (misdaad)verslaggever Paul Vughds deden echter wonderen. Met

Foto: Claartje van Drumpt

rode en groene bordjes konden de deelnemers reageren op de stellingen.

Al snel werd duidelijk dat veel deelnemers terughoudend zijn tegenover media en pers. Het belang van de cliënt staat sowieso voorop en daarom zouden velen van hen niet snel aanschuiven bij RTL Boulevard of Pauw en Witteman. Maar niet ieder panellid dacht er zo over. Zo zou Bart Nooitgedagt (Nooitgedagt Slijters & Van der Horst Advocaten in Amsterdam) niet snel een medium weigeren; voor hem is wel van belang dat hij zijn verhaal serieus kan neerzetten. Officier van justitie Hanneke Festen benadrukt daarentegen de publieke taak van het OM en daarbij horende plicht om op te treden in de media. Volgens rechter Jan Moors (Rechtbank Amsterdam) loopt de rechtspraak juist achter bij het OM en advocatuur en kan het nog wel twee jaar duren voordat een rechter aanschuift in een programma als RTL Boulevard.

De hond van de Ovj

Na een uur debatteren was het tijd voor de lunch en konden de deelnemers de

laatste voorbereidingen treffen voor de verdediging van hun cliënt: rond twee uur die middag was het namelijk tijd voor de behandeling ter terechtzitting. Het moment brak aan voor de laatste deelnemers uit de groepen om hun pleidooi ten gehore te brengen. Ook al was het zaterdagmiddag en was de finish in zicht; de strafpleiters lieten zich niet uit het veld slaan door kritische vragen van de rechters.

Na de zittingen volgden de uitspraken en werden Niels Dorrestein (Ausma de Jong Advocaten), Stijn Engelen (Lina Advocaten) en Erik Gorsselink (Moszkowicz Advocaten) uitgeroepen tot winnende deelnemersgroep. Uit deze groep was het uiteindelijk Engelen die als individuele winnaar met de wisselbeker naar huis ging. Hiermee kwam tevens een einde aan dit twee dagen durende evenement. De strafrechtgame met rechtbank, toga en bodes week in niets af van de werkelijkheid. Het waren echter de wisselbeker en de hond van de officier van justitie die toch iets anders deden vermoeden.

Weinig zicht op kwaliteit rechtsbijstandsjurist

De advocatuur heeft de kwaliteit van de dienstverlening beter gewaarborgd dan de rechtsbijstandverzekeraars, concludeerde het WODC onlangs. Maar over die kwaliteit doet het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum geen uitspraak. Advocaat Ton Steinz kijkt nu al uit naar het vervolgrapport.

Door Lex van Almelo

In 2005 klaagt een cliënte van Ton Steinz met succes bij de Raad van Toezicht Verzekeringen. De jurist van rechtsbijstandverzekeraar DAS heeft het arbeidsconflict van Steinz' cliënte zo slecht en traag aangepakt en heeft zo beroerd gecommuniceerd dat de cliënte tenminste een brutomaandsalaris is misgelopen. De Raad van Toezicht verklaart de klacht op vrijwel alle onderdelen grond. De verzekeraar moet het brutomaandsalaris en de kosten van de advocaat van de werkneemster vergoeden. Van de advocaatkosten voor de tuchtprocedure wordt slechts een zesde vergoed. Steinz: 'De verzekeraar deed het voorval af als een incident. Maar het is geen incident. Juristen krijgen van de verzekeraar te weinig tijd om zaken goed af te handelen. En advocaten die voor een vast bedrag zaken doen voor rechtsbijstandverzekeraars krijgen steeds ingewikkelder klussen, maar niet meer geld.'

In 2009 debatteert de Tweede Kamer over de mogelijke vervanging van de gefinancierde rechtsbijstand door een verzekeringstelsel. Toen nog Kamerlid Fred Teeven was niet gerust over de kwaliteit van de dienstverlening door juristen die werken voor rechtsbijstandverzekeraars en vroeg om een vergelijkend onderzoek naar de kwaliteit van de sociale advocatuur en de rechtsbijstandverzekeraars. Begin 2010 geeft de minister van Justitie opdracht de kwaliteit bij beide groepen dienstverleners te onderzoeken; daarnaast moet inzichtelijk worden

'36 procent van de verzekerden die een advocaat kregen toegewezen is daarover ontevreden'

gemaakt hoe verschillende stakeholders de kwaliteit beoordelen.

Slappe uitvoering

Het WODC-rapport beperkt zich tot een inventarisatie van bekende gegevens over de klanttevredenheid en de manier waarop de kwaliteit van de dienstverlening wordt gewaarborgd. 'Op basis van deze voorstudie kunnen geen algemene uitspraken worden gedaan over de kwaliteit van de dienstverlening door verzekeraars in vergelijking met die door advocaten,' schrijven de onderzoekers. 'De kwaliteitsborging ten aanzien van advocaten is, zowel op papier als in de praktijk, aanmerkelijk ruimer en verstrekkender dan die met betrekking tot verzekeraars.' Bij de rechtsbijstandverzekeraars moet de kwaliteit namelijk worden geborgd door vrijwillige zelfregulering, die alleen geldt voor leden van het Verbond van Verzekeraars.

Steinz noemt het onderzoek 'een slappe uitvoering. Het is alleen maar een "opmaat" naar nieuw onderzoek en geeft weinig resultaten. Eén daarvan valt ove-

rigens op: 36 procent van de verzekerden die een advocaat kregen toegewezen is daarover ontevreden omdat die zich te weinig inspant en slecht luistert. Dat komt door de voorwaarden waaronder deze advocaten moeten werken: te lage beloningen. Maar het geeft tegelijkertijd te denken over hun beroepsethiek.'

De Kwaliteitscode die het Verbond van Verzekeraars vorig jaar heeft ingevoerd, is in zijn ogen nauwelijks een verbetering omdat deze te summier is, zegt Steinz. 'En het beoordelen van het werk van de individuele juristen is onmogelijk. De tuchtrechter van de verzekeraars beoordeelt namelijk alleen de maatschappijen.'

Steinz hoopt dat bij het aangekondigde vervolgonderzoek meer respondenten aan de tand worden gevoeld. Ook zou hij graag zien dat het toezicht op de rechtsbijstandverzekeraars in handen komt van het ministerie van Veiligheid en Justitie. 'Op het ministerie van Financiën en bij de Autoriteit Financiële Markten heeft men geen verstand van rechtsbijstand. En bij Financiën luistert men vrijwel alleen naar het verhaal van het Verbond van Verzekeraars.'

Verder zou de Orde actiever mogen worden, aldus Steinz. 'De Algemene Raad pakt dit onderwerp niet op, omdat men niet wil preken voor eigen parochie. "Wij zijn er voor het algemeen belang," zegt de raad. Maar goede juridische dienstverlening aan rechtzoekenden is een algemeen belang. Daar kun je nog heel wat aan doen.'

Advocaten voor advocaten

Iraanse advocaat kandidaat voor *Martin Ennals Award*

Nasrin Sotoudeh is genomineerd voor de prestigieuze *Martin Ennals Award*, op voordracht van Lawyers for Lawyers. Zij vecht al jaren voor mensenrechten van vrouwen en tegen het executeren van minderjarige delinquenten.

Door Tatiana Scheltema

‘Ik weet dat jullie behoefte hebben aan water, voedsel, onderdak, ouders, liefde en bezoeken aan je moeder. Maar vrijheid, sociale veiligheid en rechtvaardigheid heb je evenzeer nodig. Realiseer je dat deze noties nergens ter wereld makkelijk zijn bereikt,’ schreef Sotoudeh vorig jaar november aan haar kinderen nadat de gevangenisautoriteiten haar verboden hen te zien omdat ze weigerde een *chador* (allesbedekkende sluier) te dragen. Die maatregel was volgens haar onwettig.

De 49-jarige Sotoudeh bevindt zich in de beruchte Evin vrouwengevangenis in Teheran, waar ze een gevangenisstraf van zes jaar uitzit. Ook heeft ze een beroepsverbod van tien jaar. In september 2010 werd zij gearresteerd op verdenking van het ‘voeren van propaganda tegen de staat,’ het ‘ondermijnen van de nationale veiligheid’ en ‘contacten met terroristische organisaties.’ Sotoudeh verdedigde kinderen, vrouwen, en mensenrechtenactivisten en bracht daarbij de Iraanse geheime dienst steeds vaker in verlegenheid - volgens collega-advocaat en Nobelprijswinnares Shirin Ebadi de achterliggende reden van haar detentie.

‘Nasrin Sotoudeh vecht met de grootste mogelijke persoonlijke inzet voor rechten van vrouwen, kinderen en mensenrechtenactivisten, juist ook na 2009,

toen de Groene Revolutie werd neergeslagen,’ zegt Elske Henny, advocaat bij Allen&Overy en lid van de L4L-focusgroep Midden-Oosten. ‘Zij toont ongekende moed en door deze nominatie wordt Nasrin’s inzet beloond en wordt er weer aandacht gevraagd voor de wijze waarop zij is veroordeeld.’

Anders dan voorgaande jaren worden alle genomineerden zoveel mogelijk in de publiciteit gebracht, zegt Hans Thoolen, tot vorig jaar voorzitter van de *Martin Ennals Award for Human Rights Defenders*, een initiatief van de tien grootste mensenrechtenorganisaties. ‘Voorheen nomineerden we vier of vijf gegadigden in mei, die dan tot de officiële ceremonie in oktober profiteerden van de publiciteit. Maar dat

gebeurde betrekkelijk *low key*. Nu hebben we drie gegadigden die na diepgaand onderzoek van de jury zijn genomineerd. Om te zorgen dat er geen echte verliezers zijn –want die zijn er niet op dit niveau– krijgen alle drie een film en 5000 Zwitserse frank om naar de prijsuitreiking in Genève te komen. Ieder krijgt ook 11.500 frank voor een ontwikkelingsproject van hun organisatie. Niemand gaat met lege handen naar huis. Zo proberen we in plaats van één laureaat drie mensenrechtenverdedigers in verschillende regio’s te beschermen.’

Contact met het bureau van de orde

www.advocatenorde.nl

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag

Neuhuyskade 94, Den Haag

Algemene informatie 070-335 35 35 info@advocatenorde.nl

Helpdesk 070-335 35 54 helpdesk@advocatenorde.nl

Fax 070-335 35 31

Is een pleitbaar standpunt volgens fiscalisten ontkenning van het opzet?

Pleitbaar of onjuist?

Advocaat Diederik van Omme las de 'uitstekende bijdrage' van Maria Drok over de betekenis van een pleitbaar standpunt in het vorige *Advocatenblad* en hij reageert hierop.

Door Diederik van Omme¹

Sommige fiscalisten zien het pleitbare standpunt als een ontkenning van het opzet in bijv. art. 69 AWR. Het pleitbaar standpunt is echter een standpunt over de uitleg van fiscale regels, dat mogelijk afwijkt van het standpunt van de Belastingdienst. Het is daarmee een juridisch standpunt. Niet de feiten zelf, maar de kwalificatie daarvan vormt onderwerp van discussie.

In het strafrecht geldt het adagium: *nemo ius ignorare censetur* (iedereen wordt geacht de wet te kennen). In HR 24 april 2007 (NJ 2007, 544 m.nt. Buruma) heeft de Hoge Raad deze regel nogmaals bevestigd: het opzet in een delictomschrijving is niet gericht op het verboden karakter van de handeling (uitgezonderd de delictomschrijvingen waarin het woord wederrechtelijk direct na het woord opzet is opgenomen). Of de verdachte wist dat hetgeen hij deed bij wet verboden was, is in het algemeen dus niet relevant voor de strafbaarheid. Diverse auteurs hebben reeds betoogd dat dit in het fiscale strafrecht anders dient te zijn.

Uit de arresten over het pleitbaar standpunt komt echter niet onmiskenbaar naar voren dat de HR dit standpunt ook daadwerkelijk ziet als een ontkenning van het opzet.

Veiligheidshalve dient een pleitbaar standpunt in elk geval in de sleutel van een AVAS-verweer te worden gezet: afwezigheid van alle schuld, maar dan in de vorm van rechtsdwaling. De belastingplichtige kan zich bijvoorbeeld verweren dat hij de aangifte heeft ingevuld na daarover uitvoerig advies te hebben ingewonnen van een deskundig fiscalist.

Recentelijk heeft de HR (26 februari 2008, LJN: BCo813, zie ook HR 4 april 2006, LJN: AU4664, NJ 2007, 144) nogmaals de criteria uiteengezet voor een geslaagd beroep op rechtsdwaling voor de gevallen waarin men over de strafbaarheid van een gedraging verkeerd is voorgelicht door een ander, bijvoorbeeld een belastingadviseur. Voor het slagen van een beroep op dwaling ten aanzien van de wederrechtelijkheid van het bewezenverklarde feit, is vereist dat aannemelijk is dat een verdachte heeft gehandeld in een verontschuldigbare onbewustheid ten aanzien van de ongeoorloofdheid van de hem verweten gedraging. Daarvan kan sprake zijn indien de verdachte is afgegaan op het advies van een persoon of instantie aan wie of waaraan zodanig gezag valt toe te kennen dat de verdachte in redelijkheid op de deugdelijkheid van het advies mocht vertrouwen. Bij de beoordeling van een daartoe strekkend verweer kunnen verschillende aspecten van belang zijn, waaronder in een geval als het onderhavige: de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de adviseur;

de specifieke deskundigheid van de adviseur; de complexiteit van de materie waarover advies wordt ingewonnen; de precieze inhoud van de adviezen.'

Helaas zijn mij geen voorbeelden bekend waarin een dergelijk beroep slaagt, niet in de laatste plaats vanwege de strenge eisen die gelden voor de adviseur. Daarbij komt dat het voeren van een pleitbaar standpunt in een strafzaak soms problematisch is. In 'pleitbaar' ligt de mogelijkheid besloten dat het standpunt onjuist is. Het is de vraag of een dwaling nog verontschuldigbaar kan zijn, wanneer men zich beroept op de pleitbaarheid van een standpunt.

Het verdient aanbeveling het pleitbaar standpunt in elk geval als een AVAS-verweer te voeren, dat voldoet aan bovenstaande criteria. Daarbij is van belang dat – anders dan in het fiscale recht – voor het strafrecht wel vereist is dat het standpunt (de dwaling) reeds bestond ten tijde van het invullen van de aangifte. Wetenschap verkregen na het plegen van het feit heeft immers geen invloed op de strafbaarheid daarvan.

(advertentie)

Douwe Bos, GZ-psycholoog met ruime ervaring als getuige deskundige en behandelcoördinator in een TBS-kliniek, is een adviesbureau begonnen voor advocaten. Het bureau FPAB-forensica ondersteunt (strafrecht)advocaten bij het lezen en beoordelen van psychologische en psychiatrische rapportages:

- Lezen, commentariëren en beoordelen van psychologische en psychiatrische rapportages.
- Cursus: hoe ziet de TBS-behandeling er uit en waar moet een advocaat alert op zijn afhankelijk van de fase van de behandeling?
- Coaching en/of voorbereiding zitting.
- Advisering bij cliënten met complexe problematiek.

Meer informatie op www.fpab-forensica.nl

¹ Advocaat bij Simmons & Simmons in Amsterdam.

Alle gerechten in 2015 elektronisch toegankelijk

Moeizaam afscheid van papier

Over drie jaar zouden de digitale deuren van de rechtspraak wagenwijd open moeten staan. En hoewel het DigiNotar debacle zijn sporen heeft nagelaten en veel rechters en advocaten nog hechten aan papier, krijgt die ambitie steeds meer vorm.

Door Lex van Almelo

‘Alle stukken die hier niet digitaal binnenkomen, zoals de gewone straatpost, moeten eerst onder de scanner en mogen dan pas worden gelezen. Al onze medewerkers kunnen met hun laptop via een beveiligde *virtual private network* verbinding op elke plek inloggen op onze server om de stukken te lezen,’ zegt Michel Collet van Collet International. Het kantoor richt zich op de vreemdelingenpraktijk en loopt voor als het om automatisering gaat. Eén van de redenen om alles te scannen is dat je op afstand lastig met elkaar kunt samenwerken als de stukken van papier zijn. ‘En je bent veel flexibeler qua werkplek.’

Maar op dit moment zijn gerechten lang niet altijd ingespeeld op de digitale wensen van advocaten. Zo hebben niet alle rechtbanken wifi. Michel Collet gebruikt dan maar zijn eigen modem; alleen in het Bossche justitiepaleis is de verbinding slecht. ‘Er zit iets in het gebouw dat stoort.’

Volgens Collet zijn veel rechters nog niet ingesteld op digitale media. ‘Soms kijkt de rechter mee op het schermje van de griffier. Een rechter vroeg mij eens: “Heeft u daar een kopie van?” “Geef mij uw faxnummer maar,” zei ik.’ Een paar seconden later rolde het document via Collets laptop uit het faxapparaat dat vijf meter naast de rechter stond.

‘Liever een zitting’

De Raad voor de rechtspraak en het Ministerie van Veiligheid & Justitie hebben met elkaar afgesproken dat alle sectoren van alle gerechten in 2015 digitaal toegankelijk zullen zijn voor procesdeelnemers. Daarvoor moeten de gerechten di-

‘Soms lukt het niet om iets af te spelen in de multimediazal van de rechtbank. Daarom neem ik altijd een eigen laptop mee’

Marielle van Essen

verse werkprocessen automatiseren. En moet een systeem van e-herkenning worden ingevoerd, zodat zeker is dat een gemachtigde van een advocatenkantoor de stukken heeft ingestuurd. Als dit DigiD-systeem is ingevoerd – de Orde overlegt hier momenteel over – kunnen advocaten behalve in bestuursrechtelijke ook in civiele en later strafrechtelijke procedures stukken elektronisch indienen.

Digitalisering heeft in alle fasen van de rechtspraak zijn intrede gedaan, zij het in verschillende mate. Het begint met het digitaal indienen van processtukken, gevolgd door het raadplegen van roljournalen, gerechtelijke registers en het digitale dossier. Het merendeel van de uitspraken wordt inmiddels digitaal ontsloten en videoconferenties maken het horen en pleiten op afstand (het zogenaamde telehoren en telepleiten) mogelijk. Zo moest op last van een Amerikaanse rechter een cliënt van hem eens een getuigenverklaring afleggen via videoconferencing, zegt Bart Gerretsen (NautaDutilh.) ‘Gezien de afstand was dat wel handig. Maar in Nederland hoef je nooit langer dan anderhalf uur te rijden. En dan heb ik liever een zitting.’ Die mening delen veel advocaten, al was het maar omdat je niet meer met de tegenpartij kunt overleggen in de wandelgangen.

In Nederland komen telehoren en telepleiten vrijwel alleen voor bij vreemdelingenbewaring. ‘Cliënten hebben er geen bezwaar tegen, maar ik mis de non-verbale communicatie,’ zegt Collet. Als hij ziet dat een rechter de wenkbrauwen frons, licht hij zijn punt toe en als die een verveeld gezicht trekt, maakt Collet vaart. Maar bij telehoren is dat moeilijk te zien. ‘Vaak is het beeld vanwege de belichting slecht. Ik heb er jaren geleden al iets van gezegd, maar de situatie is niet verbeterd. Nu 3D televisie in zwang raakt, moet het met de goede led- en plasmaschermen echt mogelijk zijn een beter beeld te krijgen.’

Volgens Ronald van den Hoogen, op het ministerie van Veiligheid & Justi-

Foto: Chris van Houts

‘Die 180 ordners over Robert M. zijn niet meer in woorden te begrijpen’

Jaap Bakker

tie belast met innovatie, wordt gewerkt aan een Europees Landelijk Jurisprudentie Nummer. Die variant op het LJN – de *European Case Law Identifier* (ECLI) – moet het vinden van vergelijkbare zaken in het buitenland vergemakkelijken. Maar hoe hard de ontwikkelingen ook gaan, in het arbeidsrecht kunnen bijvoorbeeld programmaatjes om de ontslagvergoeding en de afspiegeling te berekenen de beslissing van de rechter niet vervangen. Ook

in strafzaken blijft de rechter maatwerk leveren bij de straftoemeting, met behulp van richtlijnen en databanken met min of meer vergelijkbare gevallen. Van den Hoogen: ‘Ik voorzie niet dat straftoemeting per computer een hoge vlucht zal nemen. Wel zullen vonnissen automatisch worden geanonimiseerd.’

DigiNotar

Bij de Centrale Intake Vreemdelingenzaken (CIV) konden beroepschriften sinds eind 2009 digitaal worden ingediend en bij de bestuursrechter sinds augustus 2011. In september 2011 wierp het DigiNotar debacle de digitalisering echter fors terug. Nadat hackers daar 247 frauduleuze certificaten hadden gemaakt, besloot toenmalig minister van Justitie Piet Hein Donner het vertrouwen in het bedrijf op te zeggen. In oktober 2011 is het Digitaal Loket voor de advocatuur heropend met een tussenoplossing.

Sindsdien konden advocaten de roljournalen en registers weer raadplegen. Ondertussen wordt hard gewerkt aan een definitieve oplossing die gebaseerd is op e-herkenning, zegt Karin Aarde, adviseur ICT en Recht van de Raad voor de rechtspraak. 'In 2015 worden alle diensten met elkaar verbonden en staan alle dossiers op een beveiligde server van de rechtspraak.' In het civiele recht kun je op dit moment alleen digitaal procederen bij de Geschillencommissie en E-Court. Deze online arbitrage-instituten maken geen deel uit van de rechtspraak.

Advocaat als *digital artist*

De zaak van Robert M. laat zien hoe de straftoemeting dankzij de digitale technieken 'medialiseert.' Het papieren dossier beslaat 180 ordners: probeer daar maar eens iets in te vinden! Gelukkig zijn de documenten in steeds meer strafzaken ook digitaal te lezen en te doorzoeken. Het is alleen nog niet mogelijk om online het dossier in te zien of stukken toe te voegen. Of dat in 2015 al kan, durft Van den Hoogen niet met zekerheid te zeggen.

De digitalisering maakt het in elk geval nu al gemakkelijker om beelden te vertonen in de rechtszaal. Zo liet het OM in de zaak-Robert M. een compilatie zien van misbruikbeelden en fragmenten van het politieverhoor.

Ook de advocatuur maakt vaker gebruik van zulke nieuwe mogelijkheden, zegt Marielle van Essen (Korver & Van Essen in Amsterdam). 'Laatst heb ik in een moordzaak hele stukken van het politieverhoor laten zien. Ik voerde het verweer dat de politie een bekentenis had verkregen in strijd met het pressieverbod. Dan zie je hoe er tegen mijn cliënt wordt geschreeuwd en gaat het verweer voor de rechter wat meer leven.'

Voor strafzaken hebben alle gerechten een multimediaal zaal tot hun beschikking, maar dat wil niet zeggen dat beelden en geluidsopnamen altijd te zien en/of te horen zijn. Van Essen: 'Soms lukt het niet om iets af te spelen. Daarom neem ik altijd een laptop mee, zodat we er met zijn allen rond de tafel van de rechter naar kunnen kijken. Daarnaast geef ik mijn pleidooi ook op schrift.'

Oud-advocaat en filmmaker Jaap Bakker voorziet 'het einde van het elastiekje' om het dossier. Samen met Ricoh en MultiCopy – grootmachten op het gebied van printen en printers – ontwikkelt hij een product om multimediaal te kunnen pleiten met behulp van een tablet. 'Die 180 ordners over Robert M. zijn niet meer in woorden te begrijpen. Je

hebt beelden nodig.' Bakkers toekomstvisioen is dat advocaten uitgroeien tot *digital artists* en zich voor hun pleidooi mede laten bijstaan door 'camerajournalisten'. Maar de advocatuur lijkt er nog niet warm voor te lopen. Afgelopen maart moest een workshop van Bakker worden afgeblazen wegens gebrek aan belangstelling.

'Soms moet ik
zelfs in drievoud
faxen'

Michel Collet

Papier onmisbaar

Ook dat is tekenend. Ondanks de gebleken voordelen van de digitalisering, blijft de koudwatervrees. Zelfs als het digitaal opladen van stukken mogelijk is, vraagt de rechter volgens Collet toch vaak om toezending van de stukken. 'Soms moet ik ze zelfs in drievoud faxen.'

'En dat is wel zo veilig,' zegt Alfred Balkema (Boulevard Heuvelink Advocaten in Arnhem), die wijst op een recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Na twee mislukte pogingen om bij het UWV digitaal bezwaar te maken tegen de hoogte van zijn WW-uitkering, stuurde een werknemer zijn bezwaarschrift alsnog per post. Helaas ontving het UWV de zending te laat en kon de werknemer

niet aantonen dat hij die eerder had verstuurd. Het bezwaar en beroep werden volgens de CRvB terecht niet-ontvanke-lijk verklaard.

Voor strafpleiter Van Essen lijkt het echter niet snel genoeg 2015 te kunnen worden: 'Stukken uit het dossier printen is in mijn optiek de taak van het OM die een zaak aanbrengt. Als je vijf ordners moet printen, ligt het hele kantoor plat.'

Digitalisering, waar en wanneer?

'Er gebeurt een hele hoop achter de schermen. We zetten steeds kleine stapjes. Het wordt geen *big bang*,' zegt Joost Hesseling, waarnemend sectorvoorzitter bestuursrecht bij de rechtbank Zwolle-Lelystad.

Strafrecht

De politie vult het digitale dossier onder meer met behulp van ZylAB, een bedrijf dat zich richt op e-discovery en information managementoplossingen. Het dossier wordt door de rechtbank via de Digitale Voorziening Strafzaken (DIVOS) ter beschikking gesteld aan het OM en de ver-

dediging, die er het hunne aan kunnen toevoegen. DIVOS moet in 2015 navolging hebben gekregen in andere sectoren.

Bestuursrecht

Het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken was sinds eind 2009 via het Digitaal loket rechtspraak bereikbaar. Na het DigiNotar debacle is begin vorige maand het Digitaal Loket voor het bestuursrecht heropend. Bij deze tussenoplossing loggen advocaten in met gebruikersnaam, wachtwoord en sms-code. Daardoor kunnen advocaten weer digitaal (hoger) beroep instellen bij de

bestuursrechter. Roljournalen en gerechtelijke registers raadplegen kon alweer sinds oktober 2011. Er wordt gewerkt aan een nieuw toegangsportaal, dat gebaseerd is op e-herkenning.

Civielrecht

Bij online arbitrage-instituten als de Geschillencommissie en E-Court is digitaal procederen al mogelijk voor zaken met een belang tot 100.000 euro. E-Court deed tot nu toe ongeveer 2000 incassozaken. Partijen loggen in met een gebruikersnaam en pincode om stukken in te dienen, in te zien en om de stand van

zaken te volgen. Partijen worden zowel digitaal als schriftelijk opgeroepen.

De bemoeienis van advocaten beperkt zich bij E-Court tot de rol van arbiter. Een procedure duurt zes weken en acht weken als partijen extra willen betalen voor een zitting.

Bij de rechtspraak gaat op 1 juli dit jaar de portal voor kleine geldvorderingen open. In 2013 begint de rechtspraak in Dordrecht en Rotterdam met een pilot voor de 'e-kantonrechter'. Partijen die dat willen, kunnen online hun stukken indienen, dossiers volgen en hun griffierechten betalen.

(advertentie)

JURIDISCH P A O

Juridisch Post Academisch Onderwijs Universiteit Leiden
Permanente nascholing van professionals in het recht

Opleidingen | Cursussen | Symposia | Incompany

Universiteit Leiden

www.paoleiden.nl

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Foto: Jeroen Toirkens

Maatschappelijk
verantwoord
ondernemen

Meer dan alleen een kostenpost

* Advocaten met een ander gezicht gezocht *

* Interview met Jan Louis Burggraaf *

** Internet reviews: de groeiende
macht van 'iemand zoals ik' **

Dinsdag 19 juni 2012 | Hotel Houten, Houten

Kleine Kantoren Dag 2012

De advocaat als ondernemer

Hoe haalt u als advocaat-ondernemer het meeste uit uw bedrijf? Wat zijn uw mogelijkheden met betrekking tot social media, werving van klanten of bijvoorbeeld Google? Kom naar de **Kleine Kantoren Dag 2012**, het congres speciaal voor u als advocaat-ondernemer.

Uw voordeel

De Kleine Kantoren Dag biedt u specifieke informatie en vaardigheden om het meeste uit het ondernemerschap te halen:

- U stelt deze dag zelf uw ideale programma samen door die workshops te kiezen die direct aansluiten bij uw wensen.
- Na dit congres weet u waar uw kansen liggen en hebt u concrete handvatten om direct aan de slag te gaan.
- U ontvangt meteen na afloop uw certificaat met 4 NOvA punten.

Schrijf in en win!

Op de Kleine Kantoren Dag maakt u kans op uw eigen Google Adwords campagne of een ballonvaart voor 2 personen.

Meer informatie en inschrijven:

www.kleinekantorendag.nl

Inhoud

2 Advocaten met een ander gezicht gezocht

Het imago van de commerciële advocatuur is niet best. In deze economisch moeilijke tijden is een beter imago een bittere noodzaak. Daarbij geldt: je bent wat je doet.

7 De groeiende macht van 'iemand zoals ik'

In de wereld van de internet reviews is iedere cliënt een potentiële beïnvloeder. Reputaties worden gemaakt en gekraakt op internet. Ook die van advocaten.

11 'Hij die meent te staan, ziet toe, dat hij niet valle'

Jan Louis Burggraaf – Nederlands beste in M&A – over het belang van een onkreukbaar imago, de betrekkelijkheid van een reputatie en het spanningsveld tussen geloof en karakter.

14 Mvo leeft in de advocatuur

Klanten vragen er vaker naar, maar ook op de arbeidsmarkt zoeken jongeren steeds nadrukkelijker een werkgever met een sociaal en verantwoordelijk gezicht. Een rondgang langs enkele kantoren laat zien hoe het staat met maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Vooraf

“Een bepaald imago hebben, is één ding. Mens zijn is een heel ander verhaal. Ik wil maar zeggen: het is nog lang niet makkelijk om aan je imago te voldoen.” Voor een van de zeldzame aardlingen wiens publieke imago even onwankelbaar als onkreukbaar bleef, zelfs terwijl zijn persoonlijke leven afbrokkelde tot een met drank, drugs en minderjarige meisjes beladen *freak show*, vond Elvis Presley het toch nog bepaald moeilijk om met zijn publieke gezicht om te gaan – laat staan zijn imago te verenigen met zijn persoon.

Nu waren het imago en de mens Elvis Presley wel twee extreme uitersten. Feit blijft echter dat imago, goed of slecht, op waarheid gebaseerd of niet, vaak het enige is dat het publiek ziet van een professional. Daarmee is imago onlosmakelijk verbonden met de reputatie en het succes van de vakbeoefenaar.

Het imago van advocaten, en dan met name commerciële advocaten in dienst van Big Law, is niet best: ze worden gezien als afstandelijk, arrogant en ballerig, en bovenal: te duur. ‘Advocaten met een ander gezicht gezocht’ laat zien hoe kantoren en advocaten zich in deze economisch moeilijke tijden genoodzaakt zien aan een positiever en klantvriendelijker imago te werken.

De advocaat is echter niet de baas over zijn imago. In de wereld van de internet reviews is iedere cliënt een potentiële beïnvloeder. Mensen zoals u en ik maken en breken reputaties op internet. Ook die van advocaten.

Jan Louis Burggraaf, Nederlands meest gelauwerde M&A-specialist, weet als geen ander hoe groot het belang is van een onkreukbaar imago – en hoe kwetsbaar een reputatie kan zijn.

Een prachtige manier om niet alleen het imago van de individuele advocaat, maar ook dat van advocatenkantoren te verbeteren, ligt in maatschappelijk verantwoord ondernemen. Maar ja, mvo, dat doe je niet om jezelf positief te profileren, maar om de maatschappij te verbeteren. Hoe kunnen kantoren de boer op met hun maatschappelijk betrokken imago? IJdelheid en hoogmoed, of, erger nog: vergeten dat het publiek altijd over je schouder meekijkt, worden immers maar al te graag afgestraft door het publiek. Daar kunnen Tiger Woods, Mel Gibson, en Britney Spears over meepraten. Maar ja, zij zijn dan ook geen Elvis.

De redactie

Colofon

Advocatenblad Special

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers.

Deze special is samengesteld door:
Gert Jan Schinkel
Juriaan Mensch
Linus Hesselink

Eindredactie
Carlijn Urlings
Beeldredactie
Charlotte Helmer
Carlijn Urlings

Sdu Uitgevers
Gert Jan Schinkel
(Uitgever)
Sandra Kroon
(Directeur BU Legal & Tax)

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Citeerwijze
Adv.bl.special 2011-3, p.

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Advertenties
Daniël Stoltz,
accountmanager
d.stoltz@sdu.nl;
Tel. 070-378 05 62

De volgende special van het *Advocatenblad* verschijnt voorjaar 2012 en heeft als onderwerp de ondernemende advocaat. ISSN 0165-1331

HOI
PRINT

Nederlandse
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Omslag:
Truus van
Gog / HH.
Bewerking:
Dimitry de
Bruin

Wie denkt de advocaat eigenlijk dat hij is?

Advocaten met een ander gezicht gezocht

Professionaliteit en vakkennis worden als zeer positief ervaren door de klanten van de advocaat. Toch kleven er ook hardnekkig enkele negatieve aspecten aan het imago van met name de commerciële advocatuur: duur, beperkt inlevingsvermogen en weinig transparant waar het werkwijze en *pricing* betreft. Nu de economie blijft kwakkelen en de vooruitzichten somber blijven, zien veel kantoren en advocaten zich genoodzaakt aan een positiever en klantvriendelijker imago te werken. Daarbij geldt: je bent wat je doet.

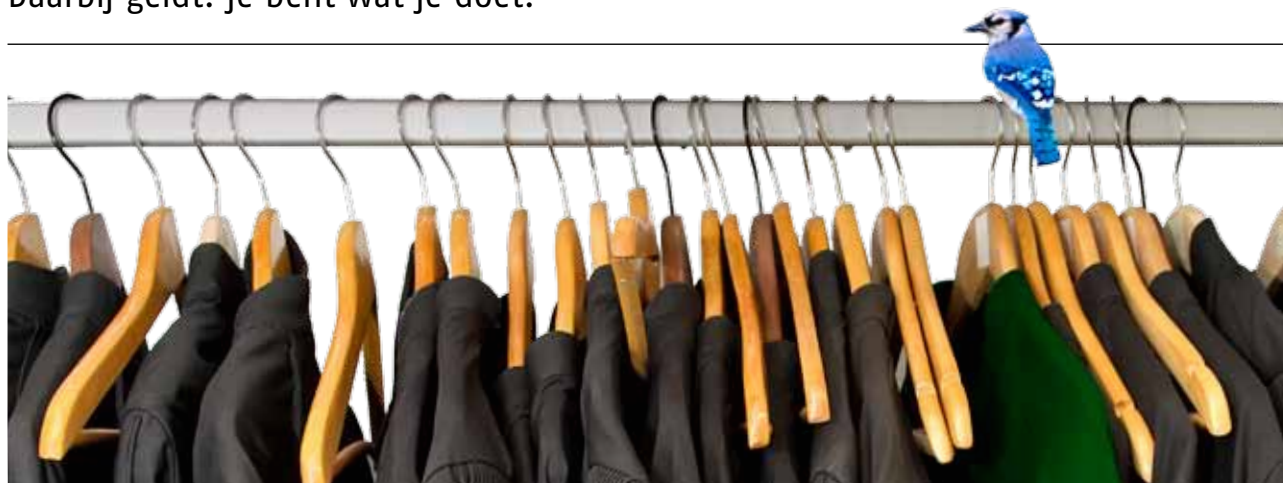

Foto: Truus van Gogh / HH

Door: Juriaan Mensch

De Rijksuniversiteit Groningen onderzocht het imago van advocaten in opdracht van de Orde van Advocaten onder ondernemers. Een greep uit het in 2009 gepubliceerde onderzoek: ‘afstandelijk’, ‘ze staan ver van de realiteit’, ‘het zijn arrogante en ballerige personen’ en ‘ze hebben het imago: Zuidas-tarieven’. ‘Ze mogen wel iets lossier worden, dan komen ze van dat stoffige imago af.’ ‘Het zijn heel normale mensen’ en ‘figuren van diverse pluimage’ waren gelukkig ook te vinden.

Betere afspiegeling

Enkele jaren ervoor, in 2006, werd door onderzoeksbureau Blauw Research aan het grote publiek gevraagd de mening te geven. Wederom: ‘duur’ en ‘geldwolven’

Gert-Jan Kroese:
‘Het verbaast me toch dat de grotere kantoren het belangrijk vinden dat ze zelf het *Umfeld* blijven bepalen’

waren naast ‘arrogant’ veelgehoorde indrukken. Een derde van de ondervraagden wist geen positieve eigenschap te noemen.

Er was voor advocaten tot nu toe weinig reden zich te bekommeren over het

imago. Het procesmonopolie speelde daarin een rol. Ook was reclame maken voor kantoor lange tijd verboden. De economie zat meestal mee. Maar de tijden zijn veranderd. De aanhoudend kwakkelende economie en de verschuiving die zich heeft voltrokken van een *sellers market* naar een *buyers market*, dwingen advocaten zich een andere houding aan te meten en na te denken hoe men zich beter kan profileren. De klant is nog meer koning geworden, blijkt uit enkele veranderingen die bij grotere kantoren de afgelopen jaren zijn ingezet.

Veel kantoren willen organisatorisch een betere afspiegeling worden van de behoeften van de klant. Men wisselt een interne benadering – georganiseerd zijn langs rechtsgebieden – in voor de externe, branchegerichte benadering uit het bedrijfsleven. Websites van kanto-

Omara Nahar:
‘De grote casus
worden op
reputatie en *track
record* vergeven aan
de grote namen. Je
kunt je afvragen:
hoe lang nog?’

ren worden begrijpelijker als eerste contactplaats voor zoekende klanten en het imago probleem van afstandelijkheid wordt zo verkleind.

Daarnaast kiezen kantoren vaker voor het werken over de grenzen van secties heen. Dit vereist wel een andere *mindset* bij het (samen) managen van accounts en botst met de traditionele werkwijze waarbij iedere partner een eiland is met een eigen groep cliënten. De focus verschuift daarnaast van ad hoc kortetermijnwerk naar een adviesmodel van voortdurend naast de klant staan in een langdurige relatie.

Meer dan *lip service*

Deze verschuivingen tonen aan dat de *buyer* het voor het zeggen heeft gekregen. Daarom is actief aan acquisitie doen tegenwoordig een feit en doen een positief imago, een sterk merk en een goed verhaal er meer toe dan vroeger. Ook nu de advocaat naast de bedrijfsjurist steeds vaker de afdeling Inkoop tegenover zich ziet, zal de advocaat zich opnieuw moeten afvragen wat het verhaal (en de houding) wordt bij een *pitch*. Inkoopers kijken immers anders naar de diensten van een advocatenkantoor dan de bedrijfsjurist. Inkoopers kijken of de inkoop in lijn ligt

met de strategie van de onderneming en snappen dat korting krijgen geen substituuft is voor ‘waarde toevoegen’. Korting is ook geen service.

Belangrijk is dat kennis die een kantoor heeft van de *business* van de cliënt meer is dan alleen *lip service*. Er moet het besef zijn dat het onderscheidend imago niet langer kan zitten in hoe goed het juridische beheerst wordt. Vandaag wordt door de cliënt vaker gevraagd naar een advocaat die doorlopend op maat gesneden business-advies kan geven in de juridische context van de onderneming. Iemand die een *general counsel* durft mee te nemen naar de *board of directors* als er belangrijke beslissingen genomen moeten worden. Die advocaat heeft de toekomst. Er is een ander imago en verhaal nodig: dat van betrokkenheid, openheid, persoonlijkheid – en lef. Dat moet zichtbaar worden.

Het verplaats-je-in-de-klant-mantra is allang sleets, wordt vaak slechts met de mond beleden, maar blijft actueel. Waarom blijft echte klantgerichtheid, het zich werkelijk verplaatsen in de wereld van de cliënt, zo moeilijk te implementeren in de cultuur van menig kantoor en het gedrag van de advocaat? Is dat toch pre-2008-heimwee en de stille hoop dat alles

weer wordt zoals voor de economische crisis?

Mythische sluier

Omara Nahar vindt dat mede door de crisis een nieuw zelfbeeld voor de advocaat op zijn plaats is, en daaraan gekoppeld ook de manier waarop hij zich aan de buitenwereld toont. Nahar is directeur bij pr-bureau CitySavvy en denkt na over het gezicht van ondernemingen naar buiten toe. Vaak *financials*, maar ze werkt ook voor Nederlandse advocatenkantoren. Nahar kent de advocatuur. Ze zag als woordvoerder van Fortis tijdens de overname van ABN AMRO – de grootste overname in de financiële industrie ooit – maandenlang advocaten op de achtergrond de show runnen. Dat was in 2007, tijdens de hoogtijdagen van de topadvocatuur.

‘Ik vind het jammer dat het imago van advocatenkantoren vaak negatief is. De cultuur van geslotenheid, natuurlijk gekoppeld aan de *client confidentiality*, zorgt ervoor dat er bijna een soort angst is ontstaan om naar buiten te treden en transparant te zijn over wat ze eigenlijk doen,’ merkt Nahar op.

‘Want advocatuur is gewoon werk, geen “slecht” of “goed” werk,’ aldus Nahar. ‘Wel heel bijzonder, complex en moeilijk werk. Daar hangt een prijskaartje aan en daar moet je het normaal over kunnen hebben. Advocaten voelen zich tevens vaak belemmerd in het praten over de liefde die ze voor hun vak hebben. Ik denk dat de meeste proble-

Maurits Tausk:
 ‘Klanten gaan er steeds vaker zelf op uit om te kunnen beoordelen wie bij ze past en hoe ze *value for money* krijgen’

men die we nu zien op het vlak van communicatie daarmee te maken hebben.’

Nahar beschrijft het imago van de advocatuur als een ‘mythische sluier’ die zowel positieve als negatieve effecten heeft: tegenover de ‘magie’ staan de beperkte transparantie, maar ook de (misplaatste) schaamte nu het wat minder gaat. Voor haar is het duidelijk dat een grotere mate van openheid voor de kantoren het imago positief kan beïnvloeden.

Dat is ook nodig: het ziet het ernaar uit dat met name grote en middelgrote kantoren zich van een andere kant moeten gaan laten zien. De komende jaren wordt verwacht dat er veel minder grote zaken zullen binnenkomen. Moet het imago van grotere kantoren toegankelijker worden zodat ook kleinere klanten (en zaken) zich voortaan welkom zullen voelen?

Nahar denkt van wel: ‘We weten dat de grote cases op reputatie en *track record* vergeven worden aan de grote namen. Je kunt je afvragen: hoe lang nog? Ik denk dat je steeds meer zult gaan zien dat de kleinere casus er ook toe doet. Daarbij past een andere benadering van de klant. Ik denk dat het imago van de advocatuur misschien nooit helemaal een *complete turnaround* kan maken. Men hóeft zich ook niet heel anders voor te gaan doen. Maar iets opener worden kan tegenwoordig bijna niet anders. Wie de oude koers blijft varen, gaat de strijd verliezen.’

Koppelverkoop

Er zijn meer professionals die denken dat de commerciële advocatuur markt-

Foto: Tom Elst

aandeel zal verliezen als een aanpassing aan de vraag van de buitenwereld uitblijft. Neem bijvoorbeeld Gert-Jan Kroese, als general counsel van T-Mobile Nederland een professioneel inkoper van de diensten van de advocatuur. Kroese werkt met zowel grote als enkele kleinere gespecialiseerde kantoren en vindt net als Nahar een andere houding in de advocatuur op zijn plaats. ‘Het verschil meten tussen de kijk op het imago van advocaten zelf en de kijk van de mensen die ze inhuren, zou een mooi onderwerp voor een onderzoek zijn.’

Kroese mag gezien worden als exponent van een nieuwe generatie counsels die met een kritische blik naar de dienstverlening van advocaten kijkt. Hij is niet het type counsel dat vanuit de advocatuur de overstap maakte naar de bedrijfsjuristerij: hij was altijd werkzaam in het bedrijfsleven. Dat is mede een reden dat hij als counsel een actieve rol wil spelen in het hervormen van de markt van juridische dienstverlening. Zijn uitspraak hiervoor volgt aan het einde van een reeks vragen over hoe hij naar het imago van de advocatuur als beroepsgroep kijkt.

De bedrijfsjurist rondde voor de telecomaanbieder in 2010 samen met de afdeling inkoop een *panel review* af en liet in zijn afwegingen ook het imago van een kantoor meewegen. ‘Een aantal kantoren namen we niet mee, omdat ze minder bij T-Mobile leken te passen.’ Kroese somt op waar het knelde: ‘Afstandelijk. Zeer overtuigd van zichzelf. Een lichte mate van arrogantie, moeite om vanuit ons inzicht als cliënt te investeren in de relatie. Als cliënt krijg je soms het gevoel: kom bij me, geef me je problemen en ik los ze op. Die houding past niet zo goed bij ons. We waren op zoek naar advocaten die no-nonsense zijn, de regierol van *in-house counsel* echt begrijpen en accepteren en het vooral leuk vinden om zaken te doen met T-Mobile. Die hebben we gevonden.’

De counsel verbaast zich over de aarzeligheid van sommige advocatenkantoren om zich aan te passen. ‘Het verbaast me dat de grotere kantoren het belangrijk vinden dat ze zelf het *Umfeld* blijven bepalen. Je wil als cliënt juist dat ze pro-actief *jouw* werkwijze implementeren in de relatie. Dat is bij kleinere kantoren wel een stuk makkelijker. Waarom

is dat lastig bij de grote? Zit er een soort koppelverkoop in: om gebruik te mogen maken van hun expertise, zul je ook hun werkwijze moeten accepteren?’ vraagt Kroese zich af.

Maatschapmodel en ondernemersgeest

Achter het imagoprobleem ‘duur’ ligt een systeem waarnaar steeds meer klanten wijzen als oorzaak: het maatschapmodel. Afnemers van de diensten zien in dat die vorm een bijkomstige dynamiek heeft die niet in het voordeel van de klant werkt. Ook Kroese ziet dat: ‘Advocaten bepalen zelf de omzet en het winstpercentage. Het tariefsysteem werkt winstmaximalisatie in de hand. Er is een sterke prikkel om de klant te laten betalen voor een dienst die heel lastig te kwantificeren is – en die men ook vaak bewust lastig te kwantificeren laat.’

De relatie met zijn huidige panel omschrijft Kroese als goed en waardevol. Hij ziet wel kantoren ontstaan die zeggen dat ze bereid zijn genoegen te nemen met een minder hoog winstpercentage, maar dat heeft er volgens hem nog niet toe geleid dat er een algehele aanpassing van de markt is ingezet waarbij tarieven dalen en de advocatuur misschien het predikaat ‘duur’ achter zich kan laten. ‘Ik heb het idee dat de aanpassing de komende vijf jaren gaat gebeuren,’ voorziet Kroese.

Een ander aspect dat mogelijk bijdraagt aan het imagoprobleem van afstandelijkheid en zich moeilijk kunnen verplaatsen in de klant is het feit dat traditioneel risicoaverse juristen geen echte ondernemers zijn. Ergens klopt dat ook: ondernemers hebben te maken met verliezen, advocaten slechts met minder winst. Waar ondernemers zuchten onder moeilijke marktomstandigheden, vangen anticyclische arbeidsrecht-, her-

structurerings- en insolventiepraktijken van breder georiënteerde advocatenkantoren de ergste M&A- en IPO-klappen nog enigszins op.

Die buffer is echter enigszins uitgewerkt. De huidige economische crisis duurt langer en dat maakt dat de commerciële advocaat zich opeens in hetzelfde schip bevindt als zijn om lagere tarieven vragende klant. De advocaat, en met hem de grotere kantoren, vraagt zich nu af welk businessmodel werkt om te overleven.

Niche is de toekomst?

Een passend antwoord daarop lijkt te komen komt van een groep wiens sterrijzende is wat aantal en imago betreft: de nichekantoren. Onlangs rekende het Amerikaanse blad *Corporate Counsel* al af met *Big Law*: dat was ‘uit’ onder bedrijfs-

juristen. Partners verlieten vaker hun grote kantoor en startten boutiques. Lagere tarieven, flexibiliteit en een hoge mate van specialisatie maken nichekantoren aantrekkelijk voor zowel de advocaat als klant.

In Nederland is al jaren een soortgelijke beweging gaande. De bekendheid en ook het imago van niche binnen het bedrijfsleven nemen toe. Niet alleen omdat de prima advieskwaliteit tot klanten doordringt en tarieven gunstiger zijn. Ook de ondernemersgeest wordt door klanten gewaardeerd.

‘Je merkt dat de *gun factor* vele malen hoger ligt. Cliënten zeggen bijna zonder uitzondering: mooie *move*, wij zijn voor ondernemerschap,’ aldus Edwin Liem, mede-naamgever van de kersverse Amsterdamse *private equity*- en M&A-boutique Van Campen Liem. Twee andere ge-

Foto: Tom Elst

Edwin Liem:
‘Cliënten zeggen:
“We hire lawyers, not
law firms”’

Foto: Tom Elst

zichtsbepalende partners van het nieuwe kantoor, Marc van Campen en Maurits Tausk, zitten naast hem. Na hun vertrek bij Baker & McKenzie begin dit jaar zijn ze *live* met inmiddels zo'n twintig professionals.

Zien zij de vraag naar een nieuwe houding en noodzaak om het imago te verbeteren? En zit dat imago impliciet in de wijze waarop er gewerkt wordt en hoe de advocaat als persoon is en handelt?

Het lijkt er wel op. Van Campen en Liem benadrukken dat zij in hun Baker-tijd al een naar buiten gerichte en ondernemende houding hadden. Tausk: 'Klanten gaan er steeds vaker zelf op uit om te kunnen beoordelen wie bij ze past en hoe ze *value for money* krijgen. Het is niet meer zo dat er automatisch iets over de schutting wordt gegooid bij een *brand name*.' Liem: 'Die cliënten zeggen: "We hire lawyers, not law firms".'

Van Campen: 'Cliënten vragen tegenwoordig niet meer dat heel voorzichtig advies, maar willen gewoon ergens uitkomen. We werken in de transactiepraktijk, een resultaatgerichte omgeving.

Daarin prevaleert het motto *getting the deal done*, en daarbij kunnen wij een heel actieve rol spelen. Wij worden ook geacht een standpunt in te nemen bij veel *issues*. Een in-house counsel heeft al veel op z'n bord. Ga door, maar stem het met me af, zegt die. Wij proberen in het deal-proces niet te snel te zeggen dat iets een *business issue* is en dat we er niks over mogen zeggen. Hoe beter je je klanten kent, hoe meer knopen je voor ze kunt doorhakken.'

Advocaten zijn het product

Tausk vertelt hier ook welk effect die houding op de *pricing* kan hebben: 'Traditioneel denkt een advocatenkantoor aan uurtje-factuurtje, een vrij risicoloze manier om je geld te verdienen. Er zijn talloze andere mogelijkheden maar die hebben een bepaald risico in zich. Het heeft pas zin om dat risico aan te gaan als je je klant en de business kent. Als je langetermijnrelaties aangaat, dan kun je het je eerder veroorloven om een betere deal te geven aan je klanten.'

Marc van Campen:
'Hoe beter je je
klanten kent,
hoe meer knopen
je voor ze kunt
doorhakken'

Van Campen: 'Nu hebben we veel meer flexibiliteit in de pricing. Want iemand als ik vind het leuk om een *venture deal* te doen. Kan het project geen heel dikke rekening dragen? Prima, dan doen we een lagere rekening. Een aantal klanten zullen misschien groot worden en dan kunnen we meegroeien. Sommige halen het misschien niet. Jammer, maar dat is het risico van het vak. We zijn niet zelfstandig geworden om meer geld te verdienen.'

Het is veelzeggend dat moderne advocaten als Van Campen, Tausk en Liem kiezen voor deze vorm, waar ze persoonlijk en wat werkwijze betreft beter uit de verf komen. Het imagoprobleem van duur, zich moeilijk kunnen verplaatsen in de klant en gebrek aan transparantie zijn houdt immers verband met de organisatievorm van een kantoor, de werkwijze en natuurlijk de economische context. Het is daarom niet vreemd dat grotere kantoren het wat dat betreft nu moeilijker hebben.

De drie vinden het desondanks niet nodig zich af te zetten tegen hun voormalig kantoor. Maar het is wel veelzeggend dat zo'n groep als een fremdkörper uiteindelijk zijn gastheer ontgroeit. De eigen werkwijze heeft dus blijikbaar toch een eigen gezicht nodig. Hier wordt duidelijk dat het imago en de persoon van de advocaat in de advocatuur steeds meer overlappen, zelfs samenvallen. De advocaat als individu, in relatie tot zijn klant, heeft blijikbaar de ruimte nodig om zich te ontplooiën, wil hij beter aan de andere behoeften van de klant tegemoetkomen en dat ook beter kunnen laten zien.

Tausk vat nog eens in een zin samen wat misschien voor alle advocaten en hun imago geldt: 'We hebben geen product, wij zijn het product.'

Advocaten onder de loep: internet reviews komen eraan!

De groeiende macht van 'iemand zoals ik'

Advocaat, wie bent u? Voordat u zelf antwoord geeft, google eerst eens uw naam. Wat ziet u? Waarschijnlijk staat ergens boven aan in de Google *rankings* een link naar uw LinkedIn profiel, de homepage van uw kantoor, of, als uw kantoor wat groter is, misschien zelfs een persoonlijke profielpagina. Een Facebook profiel haalt ook de eerste pagina meestal wel. Publiceert u regelmatig wetenschappelijke stukken, dan komen die ook wel boven. Strafrechtadvocaat? U hoeven we niets uit te leggen.

Door: *Juriaan Mensch*

Deze zoekresultaten zijn een afspiegeling van u en uw (professionele) leven, of u het leuk vindt of niet. De digitale spiegel staart straks iets harder terug, want er ontbreekt nog iets aan: meningen over u. Van anderen – uw cliënten. En die gaan komen. Wen er maar aan. We zijn stil-

letjes aan het overgaan van een product-economie naar een aandachtseconomie, waarin *reviews* op internet een belangrijke rol spelen. Op internet wordt vertrouwen voortaan ook gebouwd op transparantie.

Glazen huizen

Welkom in de wereld van de internet reviews. Iedereen is tegenwoordig een po-

tentiele beïnvloeder, reputaties worden vaker gemaakt en gekraakt op internet. Ook die van advocaten. De verstorende werking van toenemende transparantie – die sectoren als de reisbranche, de huizenmarkt, de verzekeringswereld en het restaurantwezen al grondig op zijn kop heeft gezet – is tot nu toe aan de advocatuur voorbijgegaan. Een advocaat zoeken

Rick Stijnen:
‘Er heeft zich de afgelopen jaren een stille revolutie voltrokken. We zijn volslagen vreemden gaan vertrouwen’

blijft voor veel ondernemers en consumenten nog moeizaam de weg vinden in een ondoorzichtige wereld. Het ziet er naar uit dat dit nu echt gaat veranderen. De ivoren torens die advocatenkantoren nog vaak zijn, worden ingeruild voor glazen huizen.

‘Er heeft zich de afgelopen jaren een stille revolutie voltrokken,’ aldus Rick Stijnen. Stijnen is senior marketing manager voor de zakelijke markt bij Centraal Beheer Achmea en rondt binnenkort een master marketing af. Hij doet daarvoor onderzoek naar de modererende rol van vergelijkingssites op de aankoopcyclus van consumenten. Zijn onderzoek, dat in juni verschijnt, richt zich ook op financieel dienstverleners. Prestaties van personen, niet slechts producten.

Stijnen: ‘We zijn volslagen vreemden gaan vertrouwen. Dat is best bijzonder. Wil je reizen of een wasmachine kopen, dan is het al gebruikelijk dat je een beoordeling van Henk uit Maassluis of Hannie uit Den Haag even bekijkt. Dat geldt ook voor financiële producten, en nu ook voor personen als de hypotheekadviseur of verzekeringstussenpersoon. Dat zijn mensen die aan strenge normen moeten voldoen. Tegenwoordig kijkt de consument op internet en vindt de ervaring van een willekeurige Henk belangrijker dan het advies dat hij kreeg van een expert.’

‘Iemand zoals ik’

Deze bewering van Stijnen wordt ondersteund door het boek *Review!*, in 2009 gepubliceerd door internetonderzoeksbureau WUA. De oprichters van WUA, de broers Klaas en Henk Kroezen, onderzochten het effect van reviews op keuzegedrag van consumenten. Enkele bevindingen: het vertrouwen in ‘iemand zoals ik’ is van 2003 tot 2006 verdrievoudigd van 22 naar 68 procent.¹ De consument heeft een groeiend vertrouwen in andere consumenten die een soortgelijke interesse hebben. Consumenten vertrouwen hun *peers* meer dan een deskundige wat aanbevelingen van producten betreft. Zo vertrouwt 65 procent hun *peers*, 27 pro-

Richard van der Horst:

‘We hebben het over het transparant maken van dienstverlening. Die is in de accountancy en de advocatuur nu nog vrij troebel’

cent deskundigen en 8 procent vertrouwt beroemdheden.²

Dat is opmerkelijk en mogelijk van grote invloed op de wijze waarop klant en advocaat elkaar vinden in de toekomst. Stijnen werkt momenteel aan een initiatief dat ondernemingen leert om te gaan met de versturende effecten van toenemende transparantie. Hij heeft dit jaar al een *pi-lot* voor zijn initiatief gepland met advocaten. Want de advocatuur zal zich ook moeten afvragen hoe te handelen als klanten straks *en masse* beoordelingen over de juridische dienstverlening gaan schrijven, eenvoudig vindbaar via Google bovendien. De kwaliteit en dienstverlening van de advocaat worden straks door de klant net zo beoordeeld als een scheerapparaat of een hotelkamer in Johannesburg.

Kansen voor slimme advocaten

‘Goede advocaten hebben niks te vrezen,’ stelt internetondernemer Richard van der Horst, bekend in de juridische wereld van zijn uitgeverij Rechtenmedia en websites als Rechtennieuws.nl en Jure.nl. Van der Horst staat op het punt zijn nieuwe website, *Advocatenzoeken.nl* te lanceren, die rechtshulpzoekende en advocaat bijeenbrengt. Een review systeem is eraan gekoppeld, iedere advocaat in Nederland staat al in zijn database.

Het idee achter de site is vanuit eigen behoefte ontstaan, zegt de Rotterdamse ondernemer, die zelf moeite had een passende advocaat te vinden bij zijn vragen. ‘Ik heb behoefte aan mijn eigen platform. We hebben het over het transparant ma-

ken van dienstverlening. Die is in de accountancy en de advocatuur nu nog vrij troebel. Het biedt dus kansen voor advocaten om de klantgerichtheid te verbeteren,’ denkt Van der Horst. ‘Dit past volledig in de trend dat vrijwel alle oriëntatie steeds meer online gebeurt. Men gebruikt eerst Google om persoon of product te onderzoeken, voordat contact wordt gezocht. Nu de advocatuur zelf steeds meer met online marketing gaat doen, is het ook interessanter voor deze groep.’

Van der Horst verwacht dat de impact van zijn onafhankelijke site op de markt zal zijn dat minder bekende advocaten bekend worden, doordat via de reviews duidelijk wordt dat zij ook tot de top behoren. Hij voorziet met een geschatte 100.000 unieke bezoekers per maand een significant effect op de naamsbekendheid van bepaalde advocaten: ‘Uiteindelijk zullen die de krenten uit de pap vissen en groeien. Slimme advocaten kunnen hier hun voordeel mee doen en het als een *marketing tool* gebruiken. Heb je een goed product, dan zul je de resultaten ervan zien.’

Eerlijke reviews?

Dat klinkt mooi. Maar hoe accuraat zal het beeld zijn dat straks op internet van *alle advocaten* te vinden is? Een advocaat is immers geen hotelkamer, waarvan de kwaliteit zich voor de meeste mensen nog in één tot vijf sterren laat vangen. De vergelijking met een andere – eveneens ondoorzichtige – beroepsgroep is passender: medici. We accepteren het dat we ons lot in handen geven van iemand wiens kundigheid we van tevoren niet goed kunnen inschatten. Met de advocatuur is het niet anders. De kwaliteit van de dienst en kunde van de advocaat laat zich bovendien niet altijd beschrijven via het behaalde resultaat.

Hoe gaat het recent gelanceerde platform *Legalloyd*, dat zich op de zakelijke markt richt, hiermee om? Op de website van *Legalloyd*, waar nu ongeveer zes advocaten bij zijn aangesloten, kunnen potentiële cliënten op zoek naar een advocaat die bij hun zaak en business past. Ook deze site heeft prominent beoordelingen op de profielpagina van de advocaat staan. Die worden – verplicht – geschreven door klanten over de prestaties van de advocaat.

1 Annual Edelman Trust Barometer, 2006. Zie ook: http://www.edelman.com/trust/2006/FullSupplement_final.pdf.

2 Bazaarvoice Social Commerce Statistics, zie <http://www.bazaarvoice.com/social-commerce-statistics>.

Philip de Roos: 'Ik zie geen spanning tussen onze commerciële belangen en het rating systeem'

Daarnaast is er ook een beoordeling in één oogopslag te zien: vijf grijze sterren die bij tevredenheid in goud veranderen.

Alle beoordeelde advocaten op Legalloyd hebben op het moment van schrijven vijf gouden sterren. Op één na. Philip de Roos, voormalig Stibbe-advocaat en mede-oprichter van Legalloyd, heeft er vier. Hoe *fair* is dat? Beveelt WC-eend hier het eigen product aan? De site van Van der Horst heeft geen commercieel belang bij positieve reviews. Legalloyd wel? 'We zijn een kwaliteitsnetwerk,' zegt De Roos. 'We hebben er geen belang bij om iemand die drie keer negatief gereviewd is binnen ons netwerk te houden. Ik zie geen spanning tussen onze commerciële belangen en het rating systeem. Je moet wel transparant zijn over hoe de ratings tot stand komen.'

Kritische massa

De Roos legt uit dat klanten van Legalloyd wordt gevraagd de advocaat te beoordelen op vijf kerncompetenties: Professionaliteit, Reactiesnelheid, Prijsstelling, Kwaliteit en een Algemene indruk, de vijf sterretjes waarvan de keuze voor de hoeveelheid ook door de cliënt wordt onderbouwd. Geschreven reviews gaan niet direct online. De Roos: 'Iedereen kent het gevaar van een negatieve review. Daarom geloven wij erin dat het systeem door mensen moet worden bijgestuurd. Handwerk dus. Wij bekijken elke beoordeling vooraf. Als de review positief is, plaatsen we hem direct. Zo niet, dan passen we hoor en wederhoor toe om te zien hoe redelijk de beoordeling is. We houden het recht voor om een review te weigeren. Je krijgt als klant daarnaast de mogelijkheid andermans review te beoordelen door hem op waarde te schatten. Zo krijgt de review als het ware een soort gewicht en keurmerk.'

Zowel De Roos als Van der Horst benadrukt dat de waarde van hun rating systeem zit in het bereiken van voldoende kritische massa, zodat het gemiddelde van

een groot aantal beoordelingen uiteindelijk iets wezenlijks zegt over de dienstverlening van de advocaat. Van der Horst zegt dit te willen bereiken door voor elke geschreven review een klein bedrag te donezen aan een goed doel als Amnesty International of Advocaten voor Advocaten. Hij hoopt de kwaliteit van reviews te bewaken middels een netiquette en door naar een e-mailadres van de schrijver te vragen. Op zijn site kan de advocaat in gesprek met de schrijver van de review om te achterhalen hoe die tot zijn oordeel is gekomen. 'Het mag vooral geen schandpaal worden.'

Wat is nou de werkelijke invloed van reviews in het beslissingsproces van een klant? Verreweg de belangrijkste manier voor advocaten om werk binnen te halen is nog steeds via mond-tot-mondreclame, *referrals*, het netwerk. Daar komen met de sites van Van der Horst en Legalloyd dus straks twee kanalen van digitale mond-tot-mondreclame bij. Hoe groot zal de impact daarvan zijn op de verdeling van juridisch werk? Beide ondernemers wagen zich niet aan al te grandioze voorspellingen, maar de invloed van online reviews bij het beslissingsproces is de afgelopen tien jaar wel sterk toegenomen, zagen we al.

Winner takes it all?

De vindbaarheid van diensten en personen op internet heeft een eigen dynamiek. Volgens Rick Stijnen wordt het straks vechten om de eerste 'like' op de reviews. Slimme advocaten of ondernemers zoals De Roos zorgen daarom dat ze hun klanten actief betrekken bij het schrijven van beoordelingen, om zo ook hoger in de zoekresultaten te komen.

In *Review!* wordt het belang van 'de eerste zijn' ook onderstreept: 'Het lijkt erop dat de winnaar degene is die in zijn markt het eerst voldoende positieve reviews verkrijgt. Reviews genereren extra content. Deze extra content genereert op zijn beurt extra bezoekers. Deze extra bezoekers genereren extra conversies. Dit leidt weer tot meer reviews van klanten, hetgeen weer tot meer verkeer via Google leidt, et cetera, et cetera. Zoekmachinemarketing speelt dus een grote rol in het gehele reviewbusinessmodel. Dit levert een hogere zoekmachinezichtbaarheid, meer verkeer,

meer verkopen en dus meer reviews op.'³

Volgens Stijnen zullen sommigen hier niet blij mee zijn. Hij geeft voorbeelden van internetondernemingen die zo'n grote impact hadden op een markt dat ze niet een klein beetje marktaandeel pakten, maar zelfs alles. 'Businessmodellen zijn onder andere onder invloed van internet aan het veranderen. Ook dat van de advocatuur,' voorziet hij. 'Als jij als bedrijfstak onvoldoende in staat bent je businessmodel of dienstverlening aan te passen, dan zie je dat je handel kwijtraakt.'

De marketeer legt uit dat er anders moet worden nagedacht over het binnenhalen van opdrachten en pleit ervoor *return on investment* te herijken naar *return on attention*: je klanten meer aandacht schenken om zo tot goede beoordelingen te komen en iets te doen met de feedback die ze geven.

En de advocaat zelf, hoe beoordeelt die deze ontwikkeling? 'Het is een indicatie van hoe prettig het is om met iemand te werken,' volgens Jesse Hofhuis, partner bij Hofhuis Alkema Groen. 'Je moet het met een korrel zout nemen omdat het de klanttevredenheid beschrijft en niet de andere aspecten van de kwaliteit van het werk. Het is dus een belangrijk, maar niet volledig beeld van de advocaat.'

Zelf heeft hij een mooie review van een bedrijfsjuriste van klant de Bijenkorf achter zijn naam staan op de website van Legalloyd. 'Ik heb het idee dat deze review een goed beeld schetst. Ik heb een lang lopende zakelijke relatie, we werken veel samen en dit is het oordeel na deze periode van samenwerking. Ze is een ervaren afnemer, zelf advocaat geweest, dus ze kan goed inschatten wat de kwaliteit is van de diensten die ze afneemt. Dat is natuurlijk niet bij alle reviews het geval.'

Jesse Hofhuis:
'De review geeft een
belangrijk, maar
niet volledig beeld
van de advocaat'

³ Henk Kroezen en Klaas Kroezen, *Review! Het succes van online mond-tot-mond reclame*. Lente Publishers & Consultants, 2009.

‘Ik heb niet zo veel
met een politiek
correcte houding.
Daar ben ik te
nuchter voor’

‘Hij die meent te staan, ziet toe, dat hij niet valle’

Jan Louis Burggraaf is meer dan een *household name* in de wereld van fusies en overnames: hij wordt sinds jaren bejubeld als de beste wanneer het gaat om overnames van grote Nederlandse bedrijven. Daarnaast is zijn christelijk geloof een prominent onderdeel van zijn imago en Burggraaf draagt dat ook uit. Hoe kijkt hij aan tegen zijn reputatie? ‘Je marktwaarde in dit vak hangt voor een belangrijk deel af van de onkreukbaarheid, je reputatie. Verlies: je bent de risee. Winst: je bent de held.’

Door: Juriaan Mensch

‘Ik kreeg vandaag nog een sms’je van iemand die zei: sta je open voor een carrière *switch*? Dat vind ik grappig omdat ik die persoon ken. Maar zo zit ik er niet in. Komt tijd, komt raad. Als mensen denken dat ik daar een rol te vervullen heb, dan zij dat zo en dan zal ik dat op dat moment serieus overwegen.’

Politieke wind

Dat ‘daar’ is Den Haag en de rol is een politieke functie. Die sms van een aan deze auteur niet bekendgemaakte afzender komt niet toevallig vandaag: het is dezelfde middag dat premier Rutte bij de koningin het ontslag van zijn kabinet indient na het weglopen van Geert Wilders bij de onderhandelingen in het Catshuis. Dat juist vandaag de gedoogconstructie formeel uiteenvalt, is een toevalligheid met extra lading: Burggraaf, advocaat en partner bij Allen & Overy, zond in 2010 een brief naar *NRC Handelsblad* waarin hij voorstond dat zijn partij, het CDA, met de PVV moest gaan praten om zo de PVV-achterban serieus te nemen. Hoe kijkt hij nu terug op zijn stellingname? Spijt?

‘Ik sta er hetzelfde in. Democratie is dat je óók stem geeft aan mensen die een kritisch geluid laten horen. Dat is in een SP-setting, als dat zo uitpakt bij de komende verkiezingen, hetzelfde. Ik vind dat als je democratisch wilt zijn, je ook geluiden een plaats moet geven die niet op je lijf geschreven zijn. Vanuit welke hoek de wind politiek gezien dan ook waait. Democra-

‘Als je die lat zo hoog voor jezelf legt, dan moet je er ook naar leven. En daar kom ik bij tijd en wijle in tekort’

tie is niet alleen voor de elite. Toen niet, en nu niet. Die boodschap is niet populair, maar ik heb niet zo veel met een politiek correcte houding. Daar ben ik te nuchter voor.’

De man van 100 miljard

Burggraaf zegt in de politiek niet zo veel invloed te hebben, maar in twintig jaar werk als fusie- en overnameadvocaat heeft hij wel een reputatie opgebouwd: enkele van zijn bijnamen zijn Superadvocaat en De man van 100 miljard. In 2007 werd hij opgenomen in de *HP/De Tijd* lijst van invloedrijkste Nederlanders. In 2011 werd hij voor de zevende keer op rij verkozen tot beste fusie- en overnameadvocaat van Nederland.

Die laatste *award* kwam hij niet persoonlijk ophalen. Valse bescheidenheid? Eerder noemde hij de Gouden Zandloper voor beste M&A kantoor, die hij in 2009 in ontvangst nam namens Allen & Overy, ‘een vanitassymbool’. ‘Ik zat in vergadering. En ik ben buitengewoon dankbaar voor de erkenning in de markt. Tegelijkertijd weet ik dat het andere ook waar

is, en waar je alert op moet zijn: “Hij die meent te staan, ziet toe, dat hij niet valle”.’

‘Méént te staan,’ benadrukt Burggraaf, die nog een andere bijnaam heeft: De Dominee. Hij is actief kerkganger: geloof speelt een centrale rol in zijn leven. Dat geloof is een onlosmakelijk deel geworden van zijn imago, een deel dat de buitenwereld vaak het idee geeft dat er haast wel een innerlijke strijd gaande moet zijn in de persoon Burggraaf. Enerzijds is hij een aanhanger van een leer die nederigheid preekt, anderzijds heeft hij een klinkende reputatie, volle prijzenkast, ambitie – en dat alles in de wereld van het grote geld en, zo wordt verondersteld, van de grote ego’s. Hoe verenigt Burggraaf die werelden?

Spanningsveld

‘Het is dus niet eens gezegd dat je staat’ vervolgt hij het paulinische citaat. ‘En dat is precies het spanningsveld tussen de ambitie en de relativering in mijn persoon. Zo zie ik mijn functioneren, zo zie ik de erkenning. Ik vind het leuk voor kantoor, leuk voor het team, leuk voor mezelf. Daar loop ik niet van weg.’

Mijn moeder leeft nog, die zei: “De kroon is eerder van je hoofd dan er weer op.” Dat is het precies. Het relativeert het succes. Het doet het gelukkig niet teniet, want dat zou ik pedant vinden. Alsof het me niets doet, kom op. Dat geldt voor niemand, natuurlijk doet het me iets. Maar het staat wel onder de spanningsboog: heel mooi die prijzen. *And by the way: memento mori.*’

‘Ik hoop het niet,’ antwoordt hij op de vraag of hij door zijn succes ooit naast de schoenen is gaan lopen. Daar zit een twijfel in, alsof hij het niet van zichzelf durft te zeggen. Burggraaf heeft de buitenwereld nodig om tot een antwoord te komen: ‘Ik weet wel dat ik ook gewoon mens ben en dat het zomaar kan gebeuren als je niet vraagt om en openstaat voor tegengeluid. Mijn karakter maakt dat overigens niet eenvoudig. Ik ben natuurlijk niet de mildste of de makkelijkste. Dus mensen moeten een barrière over om kritiek te uiten. Maar ik ben dankbaar als ze het uiteindelijk doen.’

De keerzijde van het geloof

En dat blijkt nodig, soms. Intern hebben de mensen terug leren duwen als zijn niet zo makkelijke kant zich toont, legt Burggraaf uit. Af en toe botst het als de rechtschappen predikant in Burggraaf niet in de praktijk brengt wat hij preekt. Het is de keerzijde van openlijk zijn geloof uitdragen, want de wereld om hem heen dient hem dan van repliek. Zijn team zegt op die momenten dat hij leer en leven moet laten samenvallen: “Je belijdt het wel,” zeggen ze dan. “Je meent het ook, en we snappen ook dat je er niet altijd invulling aan geeft. Maar dat zou je wel moeten doen.” Als je die lat zo hoog voor jezelf legt, dan moet je er ook naar leven. En in alle eerlijkheid: daar kom ik in tekort. Niet altijd, maar bij tijd en wijle. Dan nemen mijn karakter en mijn *zero tolerance* het over. Dan ben ik niet zo mild als ik wellicht zou moeten zijn.

Voor iedereen, ook voor een advocaat met Burggraafs karakter en statuur, is de buitenwereld binnenlaten en zelfbeeld en gedrag aanpassen altijd moeilijk. Iets doen met kritiek veronderstelt een bepaalde kwetsbaarheid. Maar voor ‘Ik weet het niet’ is geen plaats in de praktijk van een topadvocaat – die professionele ontzorgers, *deal maker*, strijdmakker of *hired gun*. Die moet naast de cliënt staan en zijn belangen verdedigen, mag zich nooit kwetsbaar opstellen. Hier raak je onvermijdelijk aan een grensgebied waar een zekere gespletenheid tussen rol en persoon een praktische manier wordt om het vak uit te kunnen oefenen. Of kan een advocaat zich kwetsbaar tonen?

‘Het was een martelgang terug naar het hoofdkantoor van ABN AMRO met de brokstukken, maar het heeft mijn zelfvertrouwen denk ik niet aangetast’

Zo goed als je laatste film

‘Ja, dat kan, maar niet in de uitoefening van je professie. In de uitoefening van het vak gaat het echt om toegepaste vakken. Maar pas op! Tegen jonge mensen zeg ik: “Kwetsbaarheid, mensen mogen het wel zien in een interview als dit, zodat ze de persoon kennen achter de adviseur. Maar ze huren niet de persoon in, ze huren primair de adviseur in.” Ik word afgeerekend op mijn vakinhoudelijke kennis. Die is overigens altijd toegepast, contextueel. Maar je persoonlijke visie, je mitsen en maren in het leven, die gaan naar de achtergrond.’

Burggraaf zegt te worden afgeerekend op de vakinhoudelijke kennis. Wat in Hollywood geldt voor acteurs – je bent zo goed als je laatste film – geldt volgens Burggraaf ook voor hem. Hij is zo goed als zijn laatste deal. Hij houdt sinds jaren de reputatie hoog als de beste en heeft het zelfvertrouwen dat daarbij hoort.

Nooit eerder was er een periode dat hij – en zijn reputatie – zo onder de loep werden gehouden als tijdens de overnamesrijd om ABN AMRO. Burggraaf stond, samen met Hein Hooghoudt van NautaDutilh, de bank bij en week als adviseur ongeveer zeven maanden lang niet van de zijde van Rijkman Groenink. De geschiedenis is bekend. De ondernemingskamer besliste in een cruciale uitspraak dat een analyse van Burggraaf en Hooghoudt foutief was. Met grote gevolgen. Hoe onkreukbaar is Burggraaf werkelijk? Wankele dat zelfvertrouwen toen?

‘Ik zeg dat in alle bescheidenheid: ik denk het niet. Ik heb natuurlijk last gehad van de uitspraak in eerste instantie waarin ABN AMRO verloor. Om de simpele reden dat het echt een puur juridische vraag was, die Hein en ik beiden na ampele overwegingen op dezelfde wijze hebben beantwoord. De ondernemingskamer bepaalde dat onze analyse onjuist was: ons oordeel was foutief. Dat gaf een ontzettende dreun, onder meer vanwege de publiciteit die dan over jou als persoon heen rolt, met alle verwijten die je niet eerder had meegemaakt.’

Martelgang

‘Heb ik toen getwijfeld aan ons juridische oordeel? Ik denk dat het *fair* is om te zeggen dat ik intern en extern nooit het gevoel had dat onze analyse niet klopte. Dat ons oordeel fout was. Dat gevoel had ik ook die bewuste donderdag. Dat is ook gebleken. De Hoge Raad heeft uiteindelijk ABN AMRO op alle onderdelen gelijk gegeven. Maar natuurlijk schrok ik en was ik teleurgesteld over de uitkomst. Dat leidde extern én intern wel tot vragen, maar niet tot de conclusie dat ons juridische oordeel niet meer scherp genoeg was.

Dat laat onverlet dat de uitspraak voor de cliënt desastreus was. Mensen vragen weleens of ik na het verlies dat weekend niet geslapen heb. Natuurlijk was het een enorme teleurstelling, ik zal grijs hebben gezien. Het was een martelgang terug naar het hoofdkantoor van ABN AMRO met de brokstukken, al lijmend weer een weg vooruit moeten bedenken. Maar het heeft mijn zelfvertrouwen denk ik niet aangetast.’

Het meest pijn deden volgens Burggraaf de reacties op het eigen kantoor. Het vermeende falen straalde ook af op de mensen van Allen & Overy, merkte hij. Die werden daar ook op aangesproken door cliënten. Burggraaf had zitten slapen, was het oordeel. Dan is de wereld opeens een spiegel die hard terug staart.

‘*There is no escape in this world,*’ benadrukt hij, gevraagd naar de reacties van de buitenwereld. ‘Ik heb onmiddellijk sms’jes en telefoontjes gekregen van voorzitters van de raden van bestuur na de besluiten van de ondernemingskamer en de Hoge Raad. Dezelfde dag nog. Mensen kijken of

je oordeel en oordeelsvorming nog juist zijn. Dat is van belang voor bestuurders en commissarissen, willen ze je nog inhuren. Is de antenne nog op de juiste manier ingesteld? Pakt hij de frequenties nog op, of is hij *old school*? Of juist te progressief? Je marktwaarde in dit vak hangt voor een belangrijk deel af van de onkreukbaarheid, je reputatie. En die is betrekkelijk één op één. Dat zag ik toen ook: falen betekent de risee zijn. Succes is: je bent een held.'

In de loopgraven

Burggraaf kreeg van dichtbij te zien hoe betrekkelijk een reputatie is. ABN-topman Rijkman Groenink kreeg na het mislukken van zijn plan publiekelijk de strontemmer over zich heen. 'Ik heb geleerd hoe onrechtvaardig de wereld soms kan zijn en hoe kwetsbaar een reputatie is. Dan zie je dus dat de verpakking er wel degelijk toe doet, dat geloofwaardigheid noodzakelijk is om een boodschap

'Ik heb geleerd hoe onrechtvaardig de wereld soms kan zijn en hoe kwetsbaar een reputatie is'

verkocht te krijgen. Als je reputatie ter discussie staat, kun je profetische vergezichten hebben die ook nog uitkomen, maar dan blijkt een profeet niet geëerd in zijn vaderland.

Wat ik bedoel met dat onrechtvaardige, is dat je iets ziet over de mens. Ik heb met verbazing gekeken naar hoe veel vrienden hij [Rijkman Groenink, red.] had als CEO van de grootste bank van Nederland. En hoe ongelooflijk snel dat afkalft als er iets gebeurt. Dan is het dus altijd om de

functie gegaan en nooit om de mens. Ik vind dat schrijnend om te moeten constateren. Het gedrag van je *Umfeld*, je sociale omgeving, de zakelijke in dit geval, blijkt er dan niet één te zijn van mens tot mens, maar van functie tot functie.

Het is mooi als je overigens ook nog om elkaar geeft als mens. Van hart tot hart, om het zo te zeggen. Er zit ook nog iets anders in. Iemand die mij of ons kantoor dat vertrouwen heeft gegeven, met wie je in de loopgraven staat – ik gebruik bewust dat beeld – wil heel graag weten of diegene die naast hem stond toen er nog niet met scherp werd geschoten, ook naast hem blijft staan als er wel met scherp wordt geschoten.

Ik wil vooral zelf zo zijn jegens die ander. Betrouwbaar. Loyaal. Moedig. Dat vind ik belangrijk. Dat klanten weten dat ik zo om ze geef, dat het *for better and for worse* is. Misschien is dat het mooiste: ik geef echt om mijn cliënten. Om de organisatie, maar ook om de mensen.'

(advertentie)

Met de producten van Sdu Uitgevers bent u verzekerd van de meest actuele informatie. Maar met een drukke praktijk komt u er misschien niet altijd toe om de meest belangwekkende jurisprudentie nog eens rustig na te lezen.

- In één middag helemaal bijgesproken over de jurisprudentie van het afgelopen halfjaar.
- Met medewerking van de redactie van JOR.
- Docenten uit de top van het vakgebied leggen voor u de belangrijkste verbanden.
- Uw deelname geeft recht op 4 PO Studiepunten NOvA en KNB.
- Na deze middag heeft u een overzicht van de highlights in Insolventie-, Financierings- en Zekerhedenrecht, Ondernemingsrecht of Effectenrecht.

100 euro korting voor abonnees. Kijk op www.joractueel.nl voor meer informatie en aanmelden.

Actueel Studiedagen 2012
Insolventierecht – Effectenrecht – Ondernemingsrecht

WTC Amsterdam

13 juni – Insolventierecht, financiering en zekerheden

Docent: Prof. mr. N.E.D. Faber

21 juni – Effectenrecht

Docenten: Prof. mr. drs. C.M. Grundmann-van de Krol, Prof. mr. G.T.J. Hoff

28 juni – Ondernemingsrecht

Docenten: Prof. mr. S.M. Bartman, Mw. mr. C.D.J. Bulten

Locatie | Tijd

WTC Amsterdam, 13.00 - 17.30 uur

Uw investering per studiedag

€ 675,- inclusief «JOR»-bundel, koffie/thee en broodjes.

€ 575,- voor «JOR»-abonnees en/of FIP-abonnees, inclusief «JOR»-bundel, koffie/thee en broodjes.

Punten

4 PO-punten NOvA en KNB

Maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt niet meer gezien als louter een kostenpost

Mvo leeft in de advocatuur

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) krijgt een steeds prominentere plek binnen de advocatenkantoren. Er zijn talloze projecten waar advocaten zich voor inzetten. Een maatschappelijk betrokken imago van een kantoor is belangrijk geworden. Klanten vragen er vaker naar, maar ook op de arbeidsmarkt zoeken jongeren steeds nadrukkelijker een werkgever met een sociaal en verantwoordelijk gezicht. Een rondgang langs enkele kantoren geeft een beeld van de status van mvo-beleid en hoe het wordt uitgedragen.

Door: Juriaan Mensch

Het Amsterdamse Boekel De Nerée zit momenteel midden in het proces om haar mvo-beleid een duidelijke structuur en gezicht te geven. 'Er werd veel gedaan op individuele basis. We doen duizend dingen, maar niemand wist het van elkaar, dus konden we aan niemand vertellen wat we doen,' aldus Nynke Waller, projectmanager. 'Daarom hebben we gezegd: dat gaan we bundelen. We willen als kantoor voor een aantal doelen en projecten kiezen en hier actief een bijdrage aan leveren.'

Deze manoeuvre van Boekel wijst erop dat mvo-beleid geaccepteerd en volwassen aan het worden is binnen de advocatuur. Niet alleen voor externe projecten, maar ook intern lijkt het draagvlak voor mvo solide en dieper verweven in de cultuur. Ook bij Boekel. Advocaten kunnen rijden in de elektrische kantoorauto en zetten zich onder andere in voor de IMC Weekendschool en Trustlaw. Het nieuwe mvo-beleid van Boekel moet zich nog uitkristalliseren, zegt Waller, maar de doelen zijn duidelijk: 'We proberen te bereiken dat het bij mensen meer tussen de oren gaat zitten. Dit is belangrijk voor de interne betrokkenheid maar ook naar buiten toe, zowel naar cliënten als naar de arbeidsmarkt.'

Mvo wordt niet meer gezien als louter een kostenpost; steeds vaker wordt herkend dat het kansen biedt om jezelf positief te profileren. Bij het aantrekken van talent wordt dat belangrijker. Het is een

Nynke Waller:
'Jongere generaties gaan niet alleen voor het grote geld, ze willen ook nog iets betekenen in de wereld'

bekend gegeven dat jongere generaties meer waarde hechten aan anders werken. Zingeving speelt een belangrijke rol bij de keuze voor bepaald werk. Ook Waller ziet die trend binnen haar kantoor: 'Die gaan niet alleen voor het grote geld, ze willen ook nog iets betekenen in de wereld.'

Socialer gezicht mag best

José van der Klauw is sectormanager handel en dienstverleners bij MVO Nederland (MVO-NL), het nationale kennisinstituut en de netwerkorganisatie voor mvo. Van der Klauw herkent de trend die Waller beschrijft: 'Een van de afhaakfactoren bij de keuze voor een werkgever was volgens

onderzoek uit 2011 het niet maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook onze partners bevestigen dat mvo belangrijk is om goede werknemers te krijgen en te behouden.'

Het is dus belangrijk voor bedrijven om over hun mvo-beleid en -activiteiten te communiceren. Gaan kantoren al de boer op met hun maatschappelijk betrokken imago? Dat blijkt nauwelijks het geval te zijn. Na enig zoeken is op de websites wel een pagina met enkele projecten te vinden, maar bewust uitdragen van activiteiten op het maatschappelijke vlak zie je nog verassend weinig. Van der Klauw vindt dat jammer. Ze denkt dat de

José van der Klauw:
 ‘Bedrijven die
 maatschappelijk
 verantwoord
 ondernemen komen
 beter door de crisis
 dan bedrijven die
 dat niet doen’

advocatuur wat imago betreft veel te winnen heeft door een socialer gezicht te laten zien. Maar mvo wordt nog weinig gezien als iets waar ook een *business case* voor te maken is. Om de laatste van de drie P's van People, Planet en Profit echt serieus te nemen, is nog meer bewustzijn nodig lijkt wel. ‘Wij zijn niet vies van winst maken,’ zegt Van der Klauw. Ze verwijst naar een recent verschenen trendrapport van MVO-NL: ‘Als je kijkt naar de langere termijn, dan zie je dat bedrijven die maatschappelijk verantwoord ondernemen beter door de crisis komen dan bedrijven die dat niet doen. Dat heeft met een langetermijnvisie te maken.’

Het mvo-beleid van kantoren wordt niet actief gecommuniceerd om zich te profileren. Waarom eigenlijk niet? AKD's communicatieadviseur Esther van Tol: ‘Wij kijken momenteel naar manieren om dit actiever uit te dragen. Want we weten niet of onze klanten beseffen dat we nog meer doen dan alleen juridische diensten verlenen.’ AKD heeft haar beleid al sinds 2007 stevig neergezet. Het steunt goede doelen als KidsRights, Aids Fonds en Natuurmonumenten. AKD heeft als een van de eerste advocatenkantoren in Nederland een ISO 14001-certificering behaald, wat betekent dat uiteenlopende bedrijfsprocessen aan strenge milieu-eisen voldoen: duurzame inkoop en huisvesting zijn er enkele. ‘We schreeuwen het niet van de daken, want je doet het eerst voor de maatschappij – niet om er zelf beter van te worden. Maar hoe onze relaties dit ervaren weten we niet, dat gaan we onderzoeken. Uiteraard speelt de buitenwereld een rol.’

Exclusief zaken willen doen met partners die mvo niet alleen met de mond belijden, wordt steeds normaler. Inkoop moet duurzaam. Kantoren als Boekel en AKD kijken ernaar bij de relaties die ze aangaan met derden. Maar ook de cliënten van beide kantoren vragen er vaker naar, zeggen Waller en Van Tol. AKD is klaar om een volgende fase in te gaan met mvo-beleid: het streven is om waar mogelijk mvo meer te integreren in haar juridische dienstverlening.

Van Tol: ‘We zien goede mogelijkheden op een aantal gebieden. Maar dit loopt nog, want we merken dat het niet heel makkelijk is in de advisering. Er is een specialistenteam opgezet dat bestaat uit verschillende disciplines. Dat team bekijkt wat we kunnen doen op het gebied van duurzaam aanbesteden, duurzaam

bouwen, duurzaam milieu en duurzaam transport. Je bent advocaat, dus allereerst juridisch adviseur, maar daarnaast kun je straks ook wellicht meedenken met de cliënt wat voor consequenties iets heeft op maatschappelijk gebied.’

Lawyers for Lawyers

Bij mvo wordt meestal eerst gedacht aan de buitenwereld: goede doelen, invloed op het milieu enzovoort. Het positieve effect ervan op een organisatie zelf wordt vaak buiten beschouwing gelaten. Door de toegenomen acceptatie en interne focus van mvo-beleid wordt het advocaten steeds makkelijker gemaakt om zich aan te sluiten bij een project naar keuze. Een bekende organisatie is Lawyers for Lawyers (L4L), de organisatie die zich inzet voor onderdrukte advocaten wereldwijd.

Esther van Tol:
 ‘We schreeuwen
 het niet van de
 daken, want je
 doet het voor de
 maatschappij – niet
 om er zelf beter van
 te worden’

Elske Henny was, voordat ze ruim zeven jaar geleden bij Allen & Overy aan de slag ging, al actief bij verschillende non-profits wereldwijd. Ze liep stage bij de VN en werkte als student bij de Rechtswinkel. Nu is ze sinds vier jaar betrokken bij L4L. Daar heeft ze zitting in enkele focusgroepen, gericht op Iran en Syrië. ‘Het belang van ethiek en sociale verantwoordelijkheid is in opkomst. Ik denk dat iedereen er ook meer waarde aan hecht,’ meent Henny. Ze ziet bij L4L steeds meer jongere mensen actief worden, een teken dat mvo actief wordt aangemoedigd door de werkgevers. Henny doet zelf aan alle doelen mee waar haar kantoor zich hard voor maakt: Giving Back, Stichting Duurzaam Nederland en Amsterdam Care zijn er enkele.

Henny: ‘Het is belangrijk om als kantoor non-profitwerk te faciliteren voor jongeren, omdat je er anders niet aan toekomt. Je eerste jaren worden opgeslokt door allerlei ervaringen die je hier opdoet. Jongeren die bij ons op kantoor beginnen, krijgen meteen een beeld van welke organisaties en samenwerkingsverbanden er zijn en welk vrijwilligerswerk ze kunnen doen.’ En dat heeft effect volgens haar. ‘Veel kantoorgenoten, zowel advocaten als ondersteunend personeel, zijn betrokken bij de projecten die Allen & Overy ondersteunt. Ik merk dat deze directe bijdrage goed is voor binding met de maatschappij.’

Verder kijken dan geld en cliënt

Werkelijke betrokkenheid als die van Henny heeft een grote impact op de cul-

Adrie van de Streek:
‘Oudere advocaten helpen jonge advocaten uit hun bubbel te komen zodat ze inzien dat een onafhankelijke advocatuur een groot goed is’

Elske Henny:
‘Het is belangrijk om als kantoor non-profitwerk te faciliteren voor jongeren, omdat je er anders niet aan toekomt’

tuur van een organisatie. ‘Er ontstaat een hernieuwde waardering voor het vak van advocaat, jonge advocaten realiseren zich dat het niet alleen maar gaat over geld verdienen,’ zegt Adrie van de Streek. Ze geeft leiding aan Lawyers for Lawyers. L4L ontvangt geen steun van de overheid, maar draait voor 100% op donaties van kantoren en individuele advocaten en is voortdurend bezig steun te zoeken bij advocaten en kantoren.

Met succes. L4L, dat vanaf de oprichting al wordt gesteund door voornamelijk de sociale advocatuur, krijgt nu ook steeds meer hulp van de grote kantoren. De Brauw Blackstone Westbroek maakte mensen en fondsen vrij om een kennisdatabase op te zetten en in te richten. Allen & Overy sponsorde de Lawyers for Lawyers Awards, die werden uitgereikt vanwege het 25-jarig bestaan van de stichting. Nau-

taDutilh stelde secretariële ondersteuning en ruimte voor een seminar beschikbaar. Het ging om honderden uren menskracht, allemaal in de baas zijn tijd.

‘Dat zijn dingen die je anders nooit had kunnen doen. We zien dat ons werk gestimuleerd wordt door oudere advocaten. Die helpen jonge advocaten uit hun bubbel te komen zodat ze inzien dat een onafhankelijke advocatuur een groot goed is. Hier komen ze in aanraking met advocaten die niet in vrijheid hun beroep kunnen uitoefenen, in de gevangenis zitten of worden lastiggevallen. Dan leer je verder kijken dan de grote bedrijven die je als cliënt hebt. Dat is een positieve bijkomstigheid van dit werk,’ aldus Van de Streek, die zegt nog hulp te kunnen gebruiken bij de schrijfacties van L4L.

Je kunt vinden dat de uiterlijke bescheidenheid van kantoren – door zich niet te profileren met hun maatschappelijke initiatieven – iets is wat wellicht opnieuw bekeken kan worden. Want een positiever imago mag best. Elske Henny zegt dat haar omgeving nog vaak verrast is als ze vertelt over haar werk voor de goede doelen. Dat strookt blijkbaar niet met het imago van een groot kantoor als Allen & Overy. Van der Klauw ziet dat ook: ‘Dit is niet mijn persoonlijke mening, maar het maatschappelijke beeld van advocatenkantoren is toch een beetje “snelle jongens en veel geld verdienen”. Door inzicht te geven in wat je doet, hoe en waarom, kun je je ook van een andere kant laten zien: wat je betekent voor de maatschappij.’

Wil je meedoen aan de schrijfacties van L4L, vind dan meer informatie op www.advocatenvooradvocaten.nl of bel 020-717 16 38.

'De ontwikkelingen in de advocatuur zijn uiteenlopend, talrijk en ingrijpend. Dat maakt het nadenken over de toekomst van de advocatuur gecompliceerd, tijdrovend maar vooral heel vitaal. Veel van dat denkwerk heeft Christ'l Dullaert nu gelukkig al voor de advocatuur gedaan!'

Jan Loorbach, Algemeen Deken NOvA

yoga in je toga

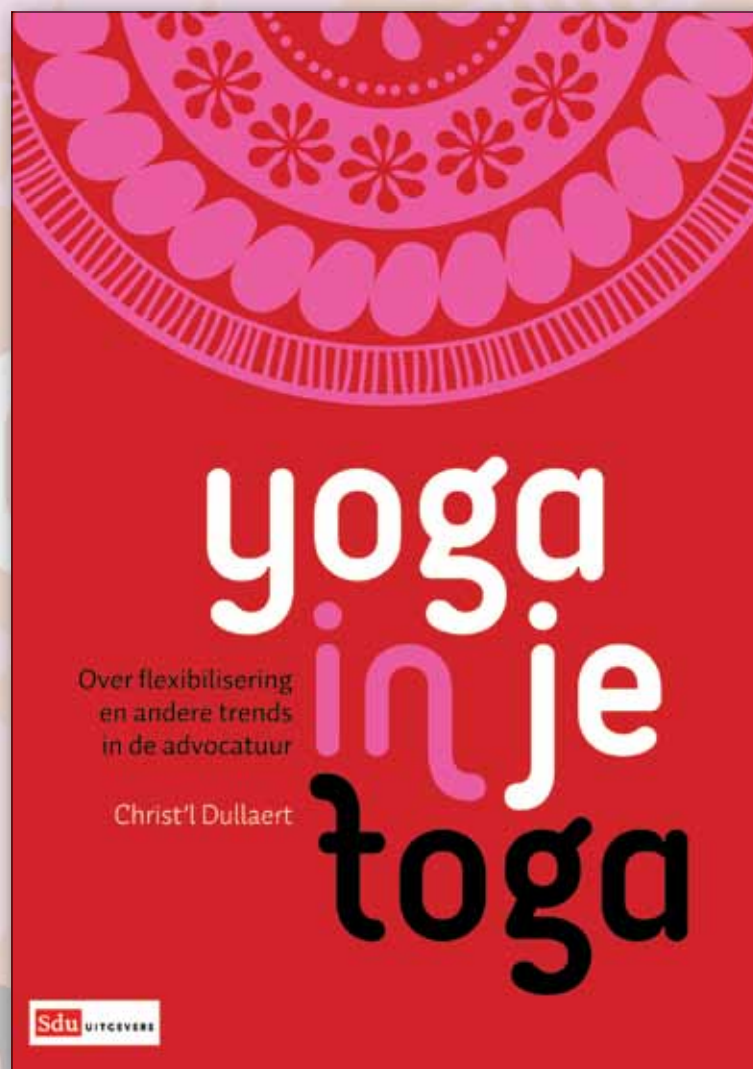
Over flexibilisering en andere trends in de advocatuur

Yoga in je toga geeft een innovatieve, originele en ongebruikelijke visie op de Nederlandse advocatuur. Het boek staat boordevol toekomstperspectieven, trends en tips. Advocaten moeten veel flexibeler worden in de organisatie van hun werk, de samenstelling van het kantoor en creatiever in het aanbieden van hun juridische diensten.

Christ'l Dullaert is directeur van Le Tableau BV, een bureau voor interim-advocaten en kandidaat-notarissen, trainingen en advies voor de juridische wereld. Zij studeerde rechten en filosofie, was advocaat en bedrijfsjurist, en woonde een aantal jaren in New York van waaruit ze actief samenwerkte met de Harvard Law School. Zij schrijft columns in *Advocatie* en *Novocatie*.

Sdu UITGEVERS

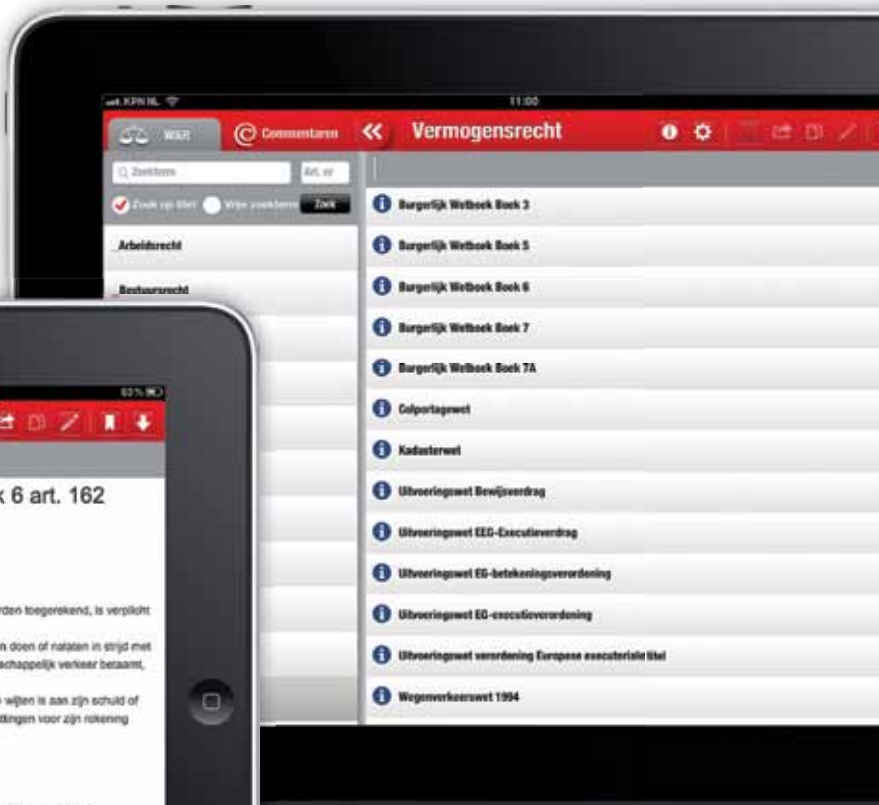
ISBN: 978 90 12 38448 3
Prijs: € 24,95 (incl. btw)

Bestel via www.sdu.nl of bel (070) 378 98 80.
Uiteraard ook verkrijgbaar als eBook.

Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar via de boekhandel

Oplocatie Opdehoogte OpMaat

OpMaat App

De Nederlandse wet- en regelgeving gratis op uw iPad. Commentaren nu toegankelijk voor abonnees.

De **OpMaat App** is een zeer handige en onmisbare app voor de juridische professional die regelmatig onderweg is. Deze iPad app biedt toegang tot wet- en regelgeving en historische wetteksten. *Sdu Commentaar* en *OpMaat* abonnees ontvangen ook toegang tot het betreffende commentaar. Daarnaast hebt u de mogelijkheid om in één overzicht verschillende wetsversies met elkaar te vergelijken.

U kunt artikelsgewijs door de wetten bladeren, met 'tags' een eigen dossier samenstellen, notities plaatsen en favorieten opslaan. Artikelen zijn eenvoudig door te sturen.

Download gratis de app: www.opmaatapp.nl

OpMaat
SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

‘Zorg dat je tegenspraak organiseert’

Nieuwe opperrechter in advocatenland

Ooit was hij zelf advocaat, maar op 1 juli wordt Joost van Dijk voorzitter van het hoogste tuchtgerecht, het Hof van Discipline in Den Bosch. ‘Het tuchtrecht moet zichtbaar worden.’

Door Trudeke Sillevius Smitt

Hij loopt zich warm, leest het *Advocatenblad* en heeft afspraken staan met toezichtsadviseur Arthur Docters van Leeuwen en systeemtoezichthouder Rein Jan Hoekstra. ‘En ik kan mij voorstellen dat ik de komende tijd eens naar vergaderingen ga van de arrondissementen, pardon: Ordes, om een praatje te houden.’

De leefwereld van de advocatuur trekt hem, zegt Van Dijk. ‘Het is mooi om daarin weer te gaan verkeren. Het is dynamischer, meer confronterend dan de rechterlijke wereld.’ Toch stapte hij zelf in 1983 na twaalf jaar uit de advocatuur. ‘Ik zat toen een aantal jaren bij een provinciaal kantoor. De macht der herhaling sloeg toe. Ik realiseerde me dat ik me geleidelijk van adviseur naar beslisser had ontwikkeld. Als rechter kon ik gewoon zeggen: “Dit vind ik ervan, en daar heb jij mee te maken.” Ik was verbaasd hoe leuk ik het vond om zelf die knoop door te hakken.’

Na 25 jaar liet Van Dijk in 2008 het knopenhakken los en stapte hij over naar

de Raad voor de rechtspraak. Daar hield Van Dijk zich bezig met de gerechtshoven en de digitalisering van de rechtspraak. ‘Bij de hoven is de afgelopen jaren de samenwerking enorm verbeterd. Ieder had zijn eigen winkeltje, nu overlegt men over aannamebeleid en opleiding en men neemt achterstallig werk van elkaar over. Wat betreft de digitalisering valt er nog een hoop werk te doen, ik verwacht dat daar binnenkort grote stappen in worden gezet.’

‘Transparantie kent ook zijn grenzen’

‘In mijn huidige functie ben ik alleen bestuurder en ik begon weer te verlangen naar het zweet van de kleedkamer, het speelveld van rechter zijn. Maar het is een anachronisme te denken dat de tuchtrechtspraak alleen zichtbaar moet zijn in de uitspraken. Als voorzitter van het hof wil ik ook een bijdrage leveren aan het beleid. Hoe onderhoud je de relaties met de dekens? Hoe verzorg je de communicatie? Als ik het tuchtrecht nu lees, geanonimiseerd achter in het *Advocatenblad*, dan denk ik: dat is niet erg wervend. Terwijl het tuchtrecht zichtbaar moet zijn, men moet erin getraind worden. En dan doel ik niet zozeer op openbaarmaking van de naam van de betrokken advocaat, al kan dat uit oogpunt van effectiviteit soms aan te bevelen zijn. Be-

langrijker vind ik dat de beroepsgroep het heeft over het gedrag dat door de tuchtrechter is beoordeeld.’

Deuk

Wat Van Dijk betreft kunnen we dus een heel actieve, zichtbare voorzitter verwachten. ‘Het is belangrijk genoeg. De beroepsgroep heeft een essentiële rol in de rechtsstaat. In het huidige klimaat wordt dat niet als vanzelfsprekend gezien. Het moet allemaal goedkoper. En alles is sterk gericht op veiligheid. Waar vroeger het slachtoffer werd ondergewaardeerd, is men nu overal slachtoffer van. Daar ben ik relativerend over. Mensen moeten ook met een deuk kunnen omgaan. Ik zou het niet erg vinden als men wat minder zou klagen. Dingen gaan nu eenmaal niet foutloos.’

Ook binnen de advocatuur is er volgens Van Dijk na ‘zijn tijd’ het nodige veranderd. ‘De grote kantoren hebben zich een belangrijke positie verworven in de adviespraktijk en zijn gestabiliseerd. Aan de andere kant zie je het aantal eenpitters weer toenemen. Een verrassende ontwikkeling, daar zou ik meer van willen weten. Het is een risicovol bestaan, weet ik uit mijn tijd als kantonrechter. Na zeven jaar dacht ik: nog even, en je denkt echt dat je het allemaal weet. Het was een belangrijke overweging om naar de rechtbank in Amsterdam te gaan. Ik hoop dat dat ook aan jongere advocaten geleerd wordt: “Zorg dat je tegenspraak organiseert, wees kritisch, ga in overleg-groepjes.” Je ziet ook in andere beroepsgroepen, bijvoorbeeld bij psychiaters, dat er meer klachten zijn over vakgenoten die alleen opereren.’

Joost van Dijk (1948) studeerde Rechten aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

1971 - 1983	Advocaat
1983 - 1991	Kantonrechter Hoorn
1991 - 1993	Vicepresident Rechtbank Amsterdam
1993 - 2003	President Rechtbank Alkmaar
2003 - 2008	President Gerechtshof Leeuwarden
2008 - heden	Lid Raad voor de rechtspraak

Op 1 juli volgt hij Anja Schouten op als voorzitter van het Hof van Discipline in Den Bosch.

Harder

Ook rechters zitten steeds vaker alleen. Toch ligt het aantal disciplinaire maatregelen binnen de rechtspraak nog altijd opmerkelijk laag. Op vragen van *RTL Nieuws* meldde de rechtspraak eind vorig jaar dat er in tien jaar tijd aan een rechter acht disciplinaire maatregelen waren opgelegd. Ter vergelijking: in de advocatuur kwam in 2010 alleen al het aantal schorsingen, schrappingen en 6ob-voorzieningen in totaal uit op 86. Hoe verklaart Van Dijk het verschil? ‘De advocatuur is harder, als behartiger van een partijbelang beland je eerder in conflict-situaties waarin je gedrag op de proef wordt gesteld. Daarnaast is er traditioneel veel respect voor de rechtspraak. En, wat ik heel verkeerd vind, advoca-

ten denken: ik kom die rechter nog een keer tegen. Ook dekens bij een kleine rechtbank willen liever niet te veel klagen, heb ik gemerkt. De cultuur was dat we niet van conflicten hielden, we dekten het toe.’ De vraag wat beter is, vindt hij moeilijk te beantwoorden, zegt Van Dijk. ‘Transparantie kent ook zijn grenzen. Als president van de Rechtbank Alkmaar was ik ook voorzitter van de Kamer van Toezicht voor het notariaat. We waren toen gericht op het oplossen van de klacht: “Als de notaris nu dit of dat doet, trekt u de klacht dan in?” Nu vindt de tuchtrechter het mooi dat je het oplost maar je krijgt wel een waarschuwing.’

Anders dan bij notarissen, accountants en deurwaarders, valt bij de advocatuur

de tuchtrechtspraak bestuurlijk buiten de reguliere rechtspraak. Hoe kijkt men daar tegenaan? ‘Het is nu helemaal geen issue, maar vóór mijn tijd is daar binnen de Raad voor de rechtspraak heftig over gediscussieerd. Er gingen stemmen op dat men dan ook maar weg moest uit onze gebouwen. En als je het praktisch bekijkt kun je inderdaad zeggen: “De raad is een beheersorganisatie, we zijn neutraal, dus waarom apart?” Toch kan ik me voorstellen dat de advocatuur de onafhankelijkheid ten opzichte van de rechterlijke macht wil handhaven en zichtbaar maken. Ik zal in de praktijk nog moeten merken of zich situaties voordoen waarin dat speelt. Maar die principiële benadering heeft mijn voorkeur. Zuiverheid is van belang.’

(advertentie)

specialist in gezondheidsschade

MEDISCH ADVIES nodig in juridische zaken?

Lechnerconsult is expert op het gebied van gezondheidsschade. Met een vlijmscherp en helder medisch advies staan de specialisten van Lechnerconsult u bij in de vertaalslag van letsel naar personenschade. Van de operatietafel naar de rechtbank.

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk. Bij letsel schade, maar ook in arbeidsongeschiktheidsvraagstukken.

Bel voor een vrijblijvende kennismaking met 010 47 62 870 en vraag naar dhr. C. Hoogenkamp.

Lechnerconsult
Schiedade 45ff
3032 AX Rotterdam

T 010 47 62 870
F 010 47 72 075
E info@lechnerconsult.nl
W www.lechnerconsult.nl

Wat houdt een **huurbeding** ook alweer in?

Het inroepen van een huurbeding jegens huurders scheelt al snel een slok op een borrel. Handig, zeker gezien de huidige economische omstandigheden.

Door Dagmar Nuijten¹

Hypotheekhouders worden steeds vaker geconfronteerd met betalingsachterstanden. Indien de hypotheekgever in verzuim is, kan de hypotheekhouder overgaan tot verkoop van het onderpand (art. 3:268 BW). De hypotheekhouder zal zich na de verkoop van het onderpand verhalen op de verkoopopbrengst. Om een zo hoog mogelijke verkoopopbrengst te genereren biedt de wetgever de hypotheekhouder onder meer de mogelijkheid om in de hypotheekakte een huurbeding op te nemen (art. 3:264 BW). Zo kan aan de hypotheekhouder bescherming worden geboden tegen huurovereenkomsten² die de waarde van het onderpand negatief beïnvloeden. Inroeping van het huurbeding vernietigt namelijk de bezwarende huurovereenkomst. In het verlengde van deze vernietiging kan de hypotheekhouder de ontruiming vorderen.

Inroepen jegens welke huurders?

Los van het feit dat het huurbeding geen bescherming biedt ingeval de huurovereenkomst is gesloten met toestemming van de hypotheekhouder, heeft te gelden dat de hypotheekhouder het huurbeding slechts kan inroepen jegens de huurder die na datum vestiging hypotheekrecht (inclusief huurbeding) een huurovereenkomst heeft gesloten met de hypotheekgever.

Blijkens jurisprudentie moeten hierbij wel enige kanttekeningen worden geplaatst. Zo heeft de Hoge Raad in het arrest *Gay Association*³ uitgemaakt dat het huurbeding wel degelijk kan worden ingeroe-

pen jegens de huurder met een anterieure huurovereenkomst, indien de huurovereenkomst is gesloten met iemand die nog geen rechthebbende was ten tijde van het sluiten van de huurovereenkomst met betrekking tot het onderpand dat korte tijd later door hem werd verkregen en met een hypotheekrecht (inclusief huurbeding) werd bezwaard⁴. In het arrest *Metterwoon Vastgoed/ Van Ommen*⁵ heeft de HR hier enige nuance in aangebracht: de hypotheekhouder is niet bevoegd het huurbeding in te roepen, indien (i) de huurder erop mocht vertrouwen dat de toekomstige hypotheekgever niet alsnog zijn recht op huur zou frustreren middels vestiging van een hypotheekrecht (inclusief huurbeding) en (ii) de hypotheekhouder voorafgaand aan de vestiging van dit hypotheekrecht kennis had kunnen nemen van deze anterieure huurovereenkomst omdat deze huurovereenkomst deel uit maakt van de conceptleveringsakte.⁶

Daarnaast is belangrijk op te merken dat in lagere rechtspraak is uitgemaakt dat (i) een hypotheekhouder niet bevoegd is het huurbeding in te roepen indien de anterieure huurovereenkomst eindigt na datum vestiging hypotheekrecht en de hypotheekgever de bezwaarde zaak vervolgens opnieuw heeft verhuurd⁷ en (ii) dat een hypotheekhouder niet bevoegd is huurbeding jegens krakers in te roepen.⁸

Wijze van inroeping

De hypotheekhouder heeft voor de vernietiging van de huurovereenkomst en

de ontruiming van het onderpand toestemming nodig van de voorzieningenrechter. De eisen die worden gesteld aan het verzoekschrift van de hypotheekhouder staan beschreven in het bijbehorende procesreglement.⁹ Alvorens zich te wenden tot de voorzieningenrechter dient de hypotheekhouder de executie aan te zeggen conform art. 544 Rv. De huurder dient hiervan op de hoogte te worden gebracht middels betekening van zojuist bedoeld exploit met daarin tevens de aanzegging dat het huurbeding jegens hen wordt ingeroepen.

Beoordeling verzoek

De voorzieningenrechter zal het verlov verlenen en de ontruiming bevelen¹⁰ indien het te verwachten is dat de verkoopopbrengst van het onderpand in verhuurde staat onvoldoende oplevert om de vordering van de hypotheekhouder.¹¹

Slotsom

Het huurbeding is wellicht taaie kost maar in deze tijden is zij voor hypotheekhouders wel degelijk interessant. Als een hypotheekhouder een huurbeding kan inroepen jegens huurders, kan dat een slok op een borrel schelen. Het belang van het huurbeding wordt overigens onderstreept in het Wetsvoorstel Elektronische Executieveiling. Hierin wordt hypotheekhouders geadviseerd bij elke executieverkoop het huurbeding in te roepen. Zo wordt de veilingkoper zekerheid verstrekt, hetgeen verhoging van de verkoopopbrengst kan verhogen.

1 Advocaat bij Van Iersel Luchtman Advocaten N.V. in Breda.

2 In dit artikel beperk ik mij tot inroeping van huurbedingen jegens huurders.

3 HR 7 juni 1991, NJ 1992, 262.

4 J.H. Nieuwenhuis e.a., *Tekst en Commentaar, Boeken 1, 2, 3 en 4*, Kluwer: negende druk, p. 1837.

5 HR 15 november 1996, NJ 1997, 508.

6 J.H. Nieuwenhuis e.a., *Tekst en Commentaar, Boeken 1, 2, 3 en 4*, Kluwer: negende druk, p. 1837.

7 Pres. Rb. Utrecht 14 juni 1982, NJ 1983, 148 en MvT, Parl. Gesch. InvW 3, p. 1355.

8 Pres. Rb. Haarlem 12 mei 2009, NJF 2009, 443.

9 Zie www.rechtspraak.nl.

10 Pres. Rb. Leeuwarden 24 juli 1992, KG 1992, 344 en Pres. Rb. Amsterdam 20 oktober 1995, NJ 1996, 528.

11 De voorzieningenrechter dient terughoudend te zijn met het verlenen van verlov wegens de ingrijpende gevolgen voor de huurder. Zie Pres. Rb. Haarlem 30 januari 2012, LJN: BV3141.

Advocaat Huib Hielkema over het Nederlandse huurstelsel

‘De disbalans is me een doorn in het oog’

Vergaande rechtsbescherming maakt de huurder de koning te rijk. De verhuurder kan vaak geen marktconforme huurprijs vragen. Het hele huurstelsel veranderen? ‘Het is maar zeer de vraag of de politiek daar nu aan wil.’

Door Olga van Ditzhuijzen

Wie kent er niet het voorbeeld van een kennis die triomfantelijk aan een hoofdstedelijke gracht woont voor 400 euro per maand? Dat dit kan, komt door de wettelijke bescherming van huur en huurprijs. Sinds het huidige stelsel in de jaren zeventig werd ingericht, is de huurder koning. Steeds meer huizenbezitters trekken aan de bel. Ze krijgen de huurder met geen mogelijkheid uit hun huis of lijden zelfs verlies omdat het onderhoud aan de woning meer kost dan de huur opbrengt. De Amsterdamse advocaat Huib Hielkema (Unger Hielkema Advocaten) strijdt tegen de doorgeschooten huur(prijs)bescherming en nuanceert het beeld van de rijke pandjesbaas.

In zijn ruim twintigjarige loopbaan als huurrechtadvocaat heeft Hielkema een scala aan arme huurders voorbij zien trekken. Hij verdedigde en adviseerde ze vanaf zijn eerste jaar als rechtenstudent toen hij in de rechtswinkel werkte. Ook staat hij verhuurders bij – maar dan moet hij regelmatig nee verkopen. Dat komt doordat de Nederlandse huurwetgeving, zoals bekend, veel dwingend recht bevat. ‘Als huiseigenaar ben je in principe vrij om een huurprijs te vragen die marktconform is en die op zijn minst je onderhoudskosten dekt. Maar als de woning binnen het gereguleerde segment valt, kan de huurder op basis van het puntensysteem de huurcommissie vragen de huur te verlagen. En die houdt daarbij geen rekening met de onkosten van de eigenaar.’

‘De overheidsbemoeyenis moet op een verstandige manier drastisch verminderen of er zelfs helemaal tussenuit’

De verhuurder moet niet zeuren

Bot gezegd: de overheid vordert je huis als sociale huurwoning. Daar komt nog bij dat beëindiging van de huur omdat de eigenaar verlies lijdt onmogelijk is. Dit kan leiden tot slepende conflicten en hoge kosten voor de eigenaar, soms zelfs in de vorm van aan de huurder te betalen forse uitkooppremies. In veel gevallen durft een huiseigenaar niet eens een zaak te starten. Hij weet dat de huurder de wet aan zijn kant heeft én bovendien kampt hij met een maatschappelijke taboe: de huizenbezitter is immers vermogend en de huurder niet, hij vangt huur, hij moet niet zeuren.

In 2006 las Hielkema een arrest van het EHRM dat hij aanduidt als ‘de Poolse zaak’. Daarin werd de wettelijke huurregulering in Polen door het Hof in Straatsburg strijdig geacht met het Europese recht. Het is een ingewikkelde casus, maar het gaat erom dat Poolse huizenbezitters na de val van het communisme nog steeds gebonden waren aan een vaste huurprijs: drie procent van de herbouwwaarde van de woning. Door

de lage vaststelling van die waarde door lokale overheden leverde dit voor huiseigenaren een onrendabele situatie op. Het hof besloot dat deze inmenging van de overheid strijdig was met de fundamentele rechten van de eigenaar: de wetgever mag niet verhinderen dat de eigenaar een redelijk rendement behaalt. Kort daarna werd de wet in Polen veranderd.

Dat kan interessant zijn voor het Nederlandse huurrecht, dacht Hielkema en hij schreef een artikel voor de website van zijn kantoor. Dat werd opgemerkt door de Vereniging Vastgoed Belang, een organisatie van particuliere vastgoedbeleggers. Zij vroegen Hielkema om samen met de advocaat en Leidse hoogleraar Staats- en Bestuursrecht Tom Barkhuyzen te onderzoeken of het haalbaar was om ook zo’n procedure aan te spannen bij het EHRM.

Met twee andere betrokkenen van Vastgoed Belang werd vervolgens de stichting Fair Huur voor Verhuurders opgericht, die de belangen behartigt van tot nu toe 175 verhuurders van in totaal 3000 woningen. Deze stichting start binnenkort een *class action* tegen de Nederlandse Staat. Daarin eist de stichting een verklaring voor recht dat de Nederlandse huurwetgeving in strijd is met het Europese recht. Als dat wordt gehonoreerd, begint de stichting een schadevergoedingsprocedure. ‘Dat kan een enorme claim tegen de staat worden,’ voorspelt Hielkema. ‘Ik durf er niet eens een gooi naar te doen om wat voor bedrag aan misgelopen huurpenningen het dan zou gaan.’

Zelf zit Hielkema overigens niet in het bestuur van de stichting. 'Ik wilde mijn onafhankelijkheid niet aantasten door in het bestuur te zitten.' De class action wordt door een ander advocatenkantoor gevoerd. Wel speelt hij een rol als aanjager en juridisch adviseur bij de class action. Daarnaast heeft hij een tiental verhuurderszaken lopen over de 'Poolse kwestie' in diverse stadia van de rechtsgang, mede bedoeld om de aandacht van het Mensenrechtenhof op Nederland te vestigen. 'Als we erin slagen voldoende zaken bij het EHRM te krijgen, kan het hof er, net als in de Poolse zaak, een *pilot case* van maken, zodat het hof toeziet op het rechtsherstel in de vorm van wetswijziging.'

Geen rechtse praatjes

Zijn drijfveer voor deze tijdrovende kwesties is deels maatschappelijke betrokkenheid en deels 'professionele diepgang,' zoals Hielkema het noemt.

'Bij het hof wordt ons huur(prijzen) recht hopelijk tot in zijn grondvesten geanalyseerd, dat is erg interessant.' Hij heeft overigens geen zin om te boek te staan als de Robin Hood van de huisjesmelker. 'Het zijn geen rechtse praatjes. Ik hoef niet zomaar de huurbescherming omver te trekken. De woningmarkt zit op slot en dat is me al jaren een doorn in het oog. De politiek zou dat moeten veranderen. Maar terwijl de linkse partijen de huurregulering willen behouden, wil rechts niet van de hypotheekrenteaftrek af. En beide machtsblokken ruilen dat al jaren tegen elkaar uit.' Hij wijst erop dat de huurmarkt alleen maar kan liberaliseren – zodat huurprijzen meer marktconform worden – als ook de koopmarkt verandert. 'De kooprijzen zijn kunstmatig hoog door de hypotheekrenteaftrek, de huurprijzen zijn omlaag gedrukt door de huurprijsregulering. De overheidsbemoeienis moet op een verstandige ma-

nier drastisch verminderen of er zelfs helemaal tussenuit.'

Hielkema merkt op dat het denken over de rechtsposities van verhuurders en huurders aan het veranderen is. Zo las hij in de conclusie van advocaat-generaal Huydecoper bij een arrest van de HR in maart 2010 dat 'de verhoudingen zoals die ten tijde van de wetgeving in 1979 misschien voor ogen stonden, gewijzigd zijn; en wel in die zin, dat er meer ruimte is gekomen om met legitieme belangen van verhuurders rekening te houden'.

Zal het EHRM binnen afzienbare tijd een heldere uitspraak over het Nederlandse huurstelsel doen? Het alternatief is een politieke ommezwaai. Maar om het hele stelsel te veranderen? Daarover peinst Hielkema: '...dat vereist een fundamentele langetermijnvisie op de woningmarkt als geheel, en durf,' aldus Hielkema. 'Het is maar zeer de vraag of de politiek daar nu aan wil.'

Nieuwe regels voor buitengerechtelijke kosten

De wet normering buitengerechtelijke incassokosten treedt binnenkort in werking. Met de wet is primair beoogd consumenten te beschermen tegen onredelijke incassokosten. Wat staat er te veranderen?

Door Jeroen Langbroek¹

Het wetsvoorstel, waarmee de Eerste Kamer in maart dit jaar instemde, zorgt met ingang van 1 juli voor een sterke wijziging en uitbreiding van art. 6:96 BW.² Ik geef de volledige tekst van het artikel weer zoals dat binnenkort geldt en zet daarna de veranderingen op een rij.

1. Vermogensschade omvat zowel geleden verlies als gederfde winst. (ongewijzigd);
2. Als vermogensschade komen mede voor vergoeding in aanmerking: (ongewijzigd);
  - a. Redelijke kosten ter voorkoming of beperking van schade die als gevolg van de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid berust mocht worden verwacht; (ongewijzigd);
  - b. Redelijke kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid; (ongewijzigd);
  - c. Redelijke kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte. (ingekort);
3. Lid 2 onder b en c is niet van toepassing voor zover in het gegeven geval krachtens artikel 241 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de regels betreffende de proceskosten van toepassing zijn. ('nieuw');
4. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld voor de vergoeding van kosten als bedoeld in lid 2 onder c. Van deze regels kan niet ten nadele van de schuldenaar worden afgeweken indien de schuldenaar een natuurlijk persoon is, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf. In dit geval mist artikel 241, eerste

volzin, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering toepassing. (nieuw);

5. De vergoeding volgens de nadere regels als bedoeld in lid 4, eerste volzin, kan indien de schuldenaar een natuurlijk persoon is, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, eerst verschuldigd worden nadat de schuldenaar na het intreden van het verzuim, bedoeld in artikel 81 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, onder vermelding van de gevolgen van het uitblijven van betaling, waaronder de vergoeding die in overeenstemming met de nadere regels wordt gevorderd, vruchteloos is aangemaand tot betaling binnen een termijn van veertien dagen, aanvangende de dag na aanmaning. (nieuw);
6. Indien een schuldenaar voor meer dan een vordering door een schuldeiser kan worden aangemaand als bedoeld in lid 5, dan dient dit in één aanmaning te geschieden. Voor de berekening van de vergoeding worden de hoofdsommen van deze vorderingen bij elkaar opgeteld. (nieuw).

Nadere regels (lid 4 eerste zin): Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten

Het nieuwe lid 4 bevat de wettelijke basis voor de algemene maatregel van bestuur (Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke kosten, hierna: het besluit) waarin de normering van buitengerechtelijke kosten concreet is geregeld.³ Dat wil zeggen: het besluit bevat een staffel aan de hand waarvan het bedrag kan worden berekend dat maximaal aan buitengerechtelijke kosten in rekening mag worden gebracht. Het besluit heeft overigens alleen betrekking op uit *overeenkomsten* voortvloeiende

verbintenissen tot betaling van een geldsom. Het besluit geldt onder meer niet voor vorderingen tot *schadevergoeding*.⁴ Met dien verstande dat wanneer de verbintenis tot vergoeding van schade is vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst en de buitengerechtelijke kosten worden gemaakt ter incasso van het in die vaststellingsovereenkomst neergelegde bedrag het besluit wel van toepassing is. Dat is ook het geval wanneer de uit een overeenkomst voortvloeiende verbintenis tot betaling van een geldsom is omgezet in een tot vervangende schadevergoeding in de zin van art. 6:87 BW. Dit is gedaan om te voorkomen dat door omzetting van de oorspronkelijke verbintenis de schuldeiser zich aan het besluit zou kunnen onttrekken.⁵

De vraag wat redelijk is behoort ten aanzien van de op grond van het besluit berekende (maximale) vergoeding voor buitengerechtelijke kosten tot het verleden. Deze vergoeding wordt op voorhand redelijk geacht.⁶ Ongeacht het aantal⁷ incassohandelingen of door wie die zijn verricht.⁸ Matiging van de vergoeding is niet mogelijk.⁹

¹ Advocaat bij Pels Rijcken & Droogleeve Fortuijn in Den Haag.

² *Stb.* 2012, 140 en 142 (iwt.).

³ *Stb.* 2012, 141.

⁴ Vorderingen tot schadevergoeding - ongeacht of die op contractuele dan wel buitencontractuele aansprakelijkheid berusten - zijn van het toepassingsbereik van het besluit uitgesloten omdat daarbij de hoogte vaak lastig is vast te stellen (Nota van Toelichting, p. 5 en 6, *Stb.* 2012, 141, zie ook *Kamerstukken I*, 2011-2012, 32 418, C, p. 6).

⁵ Nota van Toelichting, p. 6, *Stb.* 2012, 141.

⁶ *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 418, nr. 5, p. 5.

⁷ Daarbij is wel uitgegaan van de premisse dat er incassohandelingen zijn verricht omdat anders aan een recht op vergoeding niet wordt toegekomen (*Kamerstukken II* 2010-2011, 32 418, nr. 5, p. 5).

⁸ *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 418, nr. 5, p. 10, *Kamerstukken I* 2011-2012, 32 418, C, p. 8.

⁹ Aldus het nieuwe tweede lid van art. 242 Rv dat ook met ingang van 1 juli 2012 in werking treedt, *Stb.* 2012, 140 en 141. Zie hierover ook *Kamerstukken I*, 2011-2012, 32 418, C, p. 12.

In het wetgevingstraject was aanvankelijk het uitgangspunt gekozen dat het besluit slechts betrekking zou hebben op vorderingen tot maximaal 25.000 euro.¹⁰ Die grens heeft de minister laten vallen.¹¹ Het maximumbedrag dat op grond van het besluit aan buitengerechtelijke kosten in rekening mag worden gebracht bedraagt 6775 euro voor vorderingen van 1 miljoen euro (of meer).¹² Het minimumbedrag ligt op 40 euro.¹³

De maximumvergoedingen kunnen niet worden ‘opgeplust’ door naast of in plaats van buitengerechtelijke kosten bijvoorbeeld (hogere) administratiekosten, registratiekosten, of beheerskosten in rekening te brengen. De op grond van het besluit berekende (maximale) vergoeding omvat alle incassohandelingen, ongeacht de benaming daarvan.¹⁴ Ook is het niet mogelijk om via de weg van het boetebeding een bedrag aan buitengerechtelijke kosten in rekening te brengen dat uitstijgt boven de maximale vergoeding.¹⁵ Wel kan de schuldeiser op de schuldenaar de btw verhalen die hij eventueel doorberekend heeft gekregen door een voor de incasso van de vordering ingeschakelde derde wanneer hij die btw niet in verrekening kan brengen.¹⁶

De buitengerechtelijke kosten worden berekend over de ‘hoofdsom’ oftewel over de hoogte van de te innen vordering.¹⁷ Denkbaar is daarbij dat in de hoofdsom bijvoorbeeld administratiekosten zijn begrepen. Die kosten zijn dan echter verbonden aan het sluiten van de overeenkomst en vallen mijns inziens buiten de reikwijdte van de onderhavige regeling. Verder blijft de wettelijke rente buiten beschouwing. Dat wil zeggen: die moet wel betaald worden maar heeft geen invloed op de hoogte van de maximale incassovergoeding. Achterliggende reden is geweest dat wanneer de rente zou worden

‘meegenomen’ het op grond van de staffel berekende bedrag aan buitengerechtelijke kosten er elke maand anders uit zou kunnen zien. Dat werd onwenselijk geacht.¹⁸ Is de debiteur echter meer dan een jaar in verzuim dan kan de over het voorbije jaar verschuldigd geworden wettelijke rente bij de hoofdsom worden opgeteld. Alsdan kunnen de buitengerechtelijke kosten opnieuw berekend worden.¹⁹

Dwingend recht ten aanzien van consumenten (lid 4, tweede zin)

Van het besluit kan ten aanzien van consumenten niet worden afgeweken. Dat wil zeggen: niet in voor hen nadelige zin. Aan consumenten mag dus niet meer aan buitengerechtelijke kosten in rekening worden gebracht dan het bedrag dat uit de staffel ‘rolt’. Bevat een met een consument gesloten overeenkomst, al dan niet in algemene voorwaarden, een beding dat in strijd is met het besluit dan is het op grond van art. 3:40 lid 2 BW vernietigbaar. De minister acht het daarbij ook mogelijk dat het beding ambtshalve door de rechter terzijde wordt gesteld.²⁰ Met het besluit strijdige algemene voorwaarden, voor zover die ook betrekking hebben op consumenten, kunnen bovendien ex art. 6:240 BW bestreden worden door organisaties als de Consumentenbond; daarnaast kan de Consumentenautoriteit op grond van art. 2.5 Whv een verzoekschrift als bedoeld in art. 3:305d BW indienen. Wie nalaat zijn algemene voorwaarden aan te passen, moet dus rekening houden met privaatrechtelijke handhavinginstrumenten.

Anders dan de opzet in het oorspronkelijke wetsvoorstel, is de in het besluit neergelegde normering ten aanzien van niet-consumenten van regelend recht. Dat houdt dus in dat een afwijkende regeling overeen kan worden gekomen.²¹ Is die er niet dan geldt ook in relatie tot niet-consumenten de in het besluit opgenomen staffel.

Verhouding tot proceskosten (lid 3 en lid 4, derde zin)

Lid 3 van art. 6:96 BW gaat dadelijk hetzelfde bepalen als wat nu nog in art. 6:96 lid 2 onder c BW achter de eerste komma staat. Buitengerechtelijke kosten komen niet (meer) als vermogensschade voor vergoeding in aanmerking, wanneer deze op grond van art. 241 Rv al als proceskosten worden vergoed. Komt het tot een procedure dan kunnen bepaalde handelingen die voorafgaand daaraan zijn gedaan als het ware met terugwerkende kracht worden beschouwd als verrichtingen ten behoeve van het geding. De daarmee gemoeide kosten ‘verschietsen van kleur.’²²

De laatste zin van het nieuwe vierde lid bewerkstelligt dat dat ‘van kleur verschietsen’ dadelijk niet meer geldt voor buitengerechtelijke kosten die op grond van het besluit zijn gemaximeerd.²³ Deze kosten worden redelijk beschouwd ongeacht of de zaak voor de rechter komt.²⁴ In het andere geval zou in een procedure alsnog een debat over de (redelijkheid van de) hoogte van de buitengerechtelijke kosten gevoerd kunnen worden en dat wilde de wetgever nu juist niet.²⁵

Aanmaning noodzakelijk ten aanzien van consumenten (lid 5)

De schuldeiser dient de consument-wederpartij eerst een aanmaning te sturen en daarin een termijn van veertien dagen te stellen alvorens, wanneer betaling is uitgebleven, aanspraak te kunnen maken op vergoeding van buitengerechtelijke kosten.²⁶ Die aanmaning – waarin de gevolgen van het uitblijven van betaling moeten zijn vermeld – kan eerst worden verzonden nadat de consument-schuldenaar in verzuim is geraakt. Laat de consument-wederpartij een fatale betalingstermijn verstrijken dan is hij in verzuim maar buitengerechtelijke kosten hoeft hij eerst te vergoeden nadat hij ook de daaropvolgende in de aanmaning gestelde termijn

10 *Kamerstukken II*, 2010–2011, 32 418, (bijlage bij) nr. 5.

11 *Handelingen II* 2010–2011, nr. 72, item 17, p. 41.

12 Art. 2 lid 1 van het besluit.

13 Art. 2 lid 2 van het besluit.

14 *Kamerstukken II*, 2010–2011, 32 418, nr. 5, p. 21 en

Kamerstukken I, 2011–2012, 32 418, C, p. 12.

15 *Kamerstukken II* 2009–2010, 32 418, nr. 3, p. 2.

16 Artikel 2 lid 3 van het besluit.

17 Welk begrip in de stukken is omschreven als de omvang van de te innen vordering (*Kamerstukken II* 2009–2010, 32418, nr. 3, p. 2) of het oorspronkelijk aan de schuldeiser verschuldigde bedrag (*Kamerstukken I* 2011–2012, 32418, C, p. 6).

18 Nota van Toelichting, p. 6, *Stb.* 2012, 141.

19 Nota van Toelichting, p. 6, *Stb.* 2012, 141.

20 *Kamerstukken II*, 2010–2011, 32 418, nr. 5, p. 16.

21 Van belang daarbij is wel dat de volgende wijziging van art. 6:96 BW al weer op til is. Die houdt verband met de implementatie van Richtlijn 2011/71 EU, PbEU 2011, L 48/1. Op grond daarvan wordt voorgesteld (33 171) een lid in te voegen dat bepaalt dat de vergoeding van buitengerechtelijke kosten ter zake handelsovereenkomsten ten minste 40 euro bedraagt.

22 Zie daarover HR 11 juli 2003, *LJN*: AF7004, *NJ* 2003, 566 en HR 14 januari 2005, *LJN*: AR2760, *NJ* 2007, 482.

23 De aanvulling van artikel 241 Rv sluit daarbij aan.

24 *Kamerstukken I* 2011–2012, 32 418, C, p. 4.

25 *Kamerstukken I*, 32 418 2011–2012, 32 418, E, p. 7.

26 De wet noemt de termijn van veertien dagen. Ik zou echter niet weten wat er zich tegen zou verzetten wanneer de schuldeiser zijn wederpartij een langere respittermijn gunt.

ongebruikt heeft laten passeren. In verband met die aanmaning is door de minister de suggestie gedaan dat de schuldeiser kiest voor aangetekende verzending. Dan zou hij zeker weten dat de aanmaning is ontvangen en de termijn van 14 dagen is gaan lopen.²⁷ Een aangetekende brief binnen Nederland versturen kost momenteel 7,50 euro. Me dunkt een forse kostenpost, terwijl de zekerheid die aangetekende verzending biedt ook maar betrekkelijk is.²⁸ Hoe dan ook zou dit aanmaningsvereiste nog wel tot discussie aanleiding kunnen geven. Weet de consument-schuldenaar met succes de ontvangst van de aanmaning te betwisten dan zou hij immers aan vergoeding van buitengerechtelijke kosten kunnen 'ontkomen.'

Het aanmaningsvereiste geldt alleen in relatie tot consument-schuldenaren. Die beperking houdt verband met de wijziging van de Europese richtlijn betreffende bestrijding van betalingsachterstand. Op grond van de nieuwe richtlijn²⁹ hebben schuldeisers – naast een aanspraak op een redelijke schadeloosstelling³⁰ – minstens recht op een vergoeding van 40 euro voor de eigen invorderingskosten als de schuldenaar te laat betaalt en is dit bedrag verschuldigd zonder dat er een aanmaning dient te worden verstuurd. Een aanmaningsvereiste ten aanzien van een wederpartij bij een handelsovereenkomst zou dus met deze richtlijn in strijd komen.³¹

Vorderingen optellen ten aanzien van consumenten (lid 6)

Heeft een schuldeiser meerdere opeisbare vorderingen op een schuldenaar en is met het incassotraject voor die vorderingen nog geen begin gemaakt door het sturen van een aanmaning, dan dienen de vorderingen voor de berekening van de buitengerechtelijke kosten bij elkaar te worden opgeteld. In de parlementaire stukken is het voorbeeld gegeven van een

openstaande huurschuld van twee maanden.³² Is voor geen van die maanden nog een aanmaning verstuurd, dan moet de schuldeiser de buitengerechtelijke kosten berekenen over twee maanden huur. Heeft de schuldeiser het incassotraject voor een verschuldigde termijn wel aangevangen dan dient hij de buitengerechtelijke kosten over de verschuldigde termijn waarvoor hij heeft aangemaand te berekenen. De buitengerechtelijke kosten over eventuele volgende opeisbare termijnen, dienen in dat geval separaat te worden berekend. Kortom: is de huur van januari niet voldaan en verstuurt de verhuurder in verband daarmee een aanmaning dan kan hij de buitengerechtelijke kosten berekenen op grond van het huurbedrag over de maand januari. Gaat de verhuurder aanmanen op het moment dat de huurder met de voldoening over de maand febru-

ari ook in verzuim is dan moet voor het bedrag dat aan buitengerechtelijke kosten in rekening mag worden uitgebracht uit worden gegaan van de huursom over beide maanden.

Overgangsrecht

Tot besluit: de nieuwe regels zijn van toepassing op vorderingen in de voldoening waarvan de schuldenaar op 1 juli 2012 nog niet in verzuim was.³³ De datum van het intreden van het verzuim is dus beslissend voor de toepasselijkheid. Niet de datum waarop de overeenkomst werd gesloten.

- Een meer uitgebreid artikel van deze auteur over dit onderwerp verschijnt binnenkort in het *Tijdschrift Beslag en Executie in de Rechtspraak* (BER 2012/4.)

³³ Art. 3 van het besluit.

³² Kamerstukken I 2011–2012, 32 418, C, p. 11.

(advertentie)

Sijbrandij De Waard **ADVOCATEN**

Sijbrandij De Waard Advocaten is een jong dynamisch advocatenkantoor gespecialiseerd in letselschade. Ons kantoor is gelegen in hartje Utrecht.

Wij zoeken een enthousiaste en ambitieuze

Advocaat-medewerker of Gevorderde-Stagiair

met aantoonbare ervaring in de letselschade.

Voor uw reactie of nadere informatie kunt u contact opnemen met: mr. R.P. (Rienk) Sijbrandij.
Maliebaan 123
Postbus 13190
3507 LD Utrecht
T 030 - 242 85 99
sijbrandij@sdwadvocaten.nl
www.sdwadvocaten.nl

²⁷ Kamerstukken II 2010–2011, 32 418, nr. p. 4. Zie ook Nota van Toelichting p.7, Stb. 2012, 141.

²⁸ Zie daarover bijvoorbeeld HR 4 juni 2004, L/N: A05122, NJ 2004, 411 en Hof Arnhem 13 april 2010, L/N: BU2180, NJF 2010, 321.

²⁹ Richtlijn 2011/7/EU, PbEU 2011, L 48/1. De richtlijn dient uiterlijk 16 maart 2013 te zijn geïmplementeerd. Het wetsvoorstel daartoe is al ingediend (Kamerstukken 33 171).

³⁰ Art. 6 lid 3 van de Richtlijn.

³¹ Zie hierover ook noot 21.

Toetsvragen burgerlijk procesrecht kloppen van geen kant

Wie overschrijft, blijft

Door Jurjen Boorsma¹

Waarom bepaalt het KNMI elk uur de temperatuur op een aantal meetpunten? Een interessante vraag, zeker voor de advocaat-stagiaires die onlangs het beroepstentamen Burgerlijk Procesrecht maakten. De KNMI-vraag kan op allerlei manieren worden uitgelegd: waarom deze meting? Waarom het KNMI, waarom elk uur, waarom de temperatuur en waarom zoveel meetpunten? Het is een schoolvoorbeeld van een slechte vraag die zo in het tentamen BPR zou kunnen staan.

Ik heb enige tijd geleden met zwoegen, zweten en samengeknepen billen het tentamen gedaan en hoorde onlangs dat ik tot de gelukkige zeventig procent behoort die het heeft gehaald. Dat percentage is lager dan bestuursprocesrecht (82,5 procent). Wat het gemiddelde cijfer was en hoeveel herkansers deelnamen weet ik niet, maar ik vermoed veel en veel met hakken over de sloot. BPR is, zowel organisatorisch als inhoudelijk, een onrechtvaardig tentamen.

Tentamenkandidaten mogen tijdens het tentamen geen naslagwerken gebruiken. Voor degenen die in een gemengde of civiele praktijk zitten en regelmatig civiele dagvaardingen onder ogen krijgen is dat geen probleem. Voor stagiaires die in een nichekantoor zitten en weinig tot niets met civiele processen doen wel. Zelf doe ik strafrecht en voor mij en mijn soortgenoten is een conservatoir derdenbeslag op aandelen iets van een andere planeet. Het onrechtvaardige is dat civilisten hun tentamens bestuursrecht, strafrecht en tuchtrecht wel als open boek-tentamen mogen maken, terwijl de bestuurs- en strafrechtadvocaatstagiaires geacht worden de bewijslastverdeling in het civiele proces uit het hoofd te weten. Die verdeling is niet eerlijk.

Daarnaast is de twee uur die men voor dit tentamen krijgt te kort. Experts schat-

ten dat het beantwoorden van een beperkte open vraag ten minste vijf minuten vergt. De toets van 18 juni 2010 had twintig open (deel)vragen, verspreid over drie casussen. Dat is ten minste honderd minuten, exclusief lezen, bladeren door het wetboek, kijken op je stopwatch en in- en uitademen. Na twee uur zit de tentamenzaal doorgaans net zo vol als bij aanvang. De toets van afgelopen december telde ook twintig (deel)vragen. Wat toetst de Orde? Snelschrijven? Steno?

Maar het meest onrechtvaardig zijn de toetsen zelf. De kwaliteit van de BPR-tentamens is gammel, maar dat weet je pas zodra je er meerdere hebt doorgeploegd. Veel tentamenvragen zijn niet adequaat en eigenlijk gewoon slecht gesteld. Een voorbeeld uit het afgelopen decembertentamen. Vraag 1.2. schetste de casus van de 88-jarige Bernard die een vonnis krijgt op 31 mei. Hij overlijdt op 14 juni 2011. De vraag is: 'Tot welke datum kan door de erfgenaam hoger beroep worden ingesteld?' 'Eitje,' denkt u en vult onder vermelding van art. 341 Rv in: '14 september.' Fout. U krijgt maar twee van de vijf punten voor dit volledig juiste antwoord. U verzuimt namelijk te vermelden dat de hoofdregel is drie maanden (1 punt) vanaf de vonnisdatum (339-1, ook 1 punt) en omdat u niet uit art. 341 letterlijk hebt overgeschreven 'drie maanden na het overlijden' wordt er nog een punt afgetrokken. Maar de toetsvraag vraagt niet naar de hoofdregel. Ergo: onrechtvaardig.

Casus 2 van dat tentamen betreft een kort geding tussen de Nederlandse bv Gaatje en de in Frankrijk wonende Arend. 'Het adres is bekend. Hij verblijft daar ook daadwerkelijk,' meldt de casus. Vraag 2.2 luidt: 'Op welke termijn kan Arend in dit kort geding gedagvaard worden?' 'Elke termijn,' denk ik als advocaat in opleiding, want het leerboekje van de Orde haalt art. 254-2 aan: 'Tegen dag en uur voor elk geval te bepalen. Het Landelijk Procesreglement zegt dat de voorzieningenrechter de dag bepaalt waarbij

schending van de dagvaardingstermijn automatisch betekent dat de termijn is verkort.' Maar wie dat als antwoord opschrijft, grijpt mis. De Orde bedacht als modelantwoord: 'Nu Arend op een bekende woonplaats in Frankrijk woont (2 punten), bedraagt de termijn van dagvaarding ten minste vier weken (1 punt) (artikel 115 lid 1 Rv-1 punt). Verkorting van de termijn is op verzoek van eiser mogelijk (1 punt) (art. 117 Rv-1 punt).'

Nou ben ik maar een domme strafrechtadvocaat, maar dit modelantwoord schiet mis. Ik kan niet zeggen dat het fout is – maar deze redenering staat nergens in het Ordeboek en elke verwijzing naar art. 254-2 is beter. Verder begrijp ik ook niet waarom een kandidaat die vergeet om letterlijk uit de vraag over te schrijven dat het adres in Frankrijk bekend is 2 punten aftrek krijgt.

Let wel: dit is een vraag van 6 punten (op een totaal van 100). Als de examinatoren van de Orde elke verwijzing naar art. 254-2 Rv onterecht hebben afgekeurd, dan is elke 4,9 alsnog een 5,5. En dan heb ik andere onrechtvaardigheden of misslagen in het tentamen nog niet eens meegemeld. Wist u dat bij vraag 3.2a en 3.2b twee keer dezelfde subvraag over betekening ex art. 63Rv wordt gesteld, waardoor je twee keer bestraft wordt voor één artikel dat je niet kent? Ik ben maar een domme strafrechtadvocaat, maar ik ken het verschil tussen rechtvaardig en onrechtvaardig. Dat de toets slecht is, betekent niet automatisch dat de advocaat-stagiaires slecht zijn. De strategie om voor dit soort slechte toetsvragen toch punten te halen is zo veel mogelijk artikelen op te sommen en uitgebreid ook hoofdregels en uitzonderingen te noemen in de hoop dat je antwoord zo veel mogelijk overeen komt met het onvoorspelbare modelantwoord. Maar dan slaat de stress des te harder toe, want hoe red je dat in die verrotte twee uur? Daarom zit je daar met samengeknepen billen. En het KNMI? Daar meet men de temperatuur en niet de vochtigheid.

¹ Docent aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam.

‘Ik zat thuis in mijn korte broek achter mijn bureau’

Na jaren van afzien in avondse cursuscentra gooide advocaat Martijn Maathuis het over een andere boeg om zijn punten te halen. Hij volgde online twee cursussen, en keek ondertussen naar de zonnige dag buiten en zoende zijn zoon welkom thuis.

Foto: Truus van Gog / HH

Door Martijn Maathuis¹

Eén van de droevigste herinneringen uit mijn advocatenbestaan is die aan de duistere gewelven van conferentieoord Woudschoten. In het kader van de stagiaireopleiding nam ik daar deel aan menig studiedag en praktijkblok. Ook daarna heb ik vele dagen doorgebracht in mistroostige conferentiecentra, hotels en andere uitspanningen voor het volgen van cursussen voor de Permanente Opleiding. Zure koffie, slechte bedden en plakken kaas uit plastic. Sinds wij advocaten vakbekwaam moeten zijn, lijkt ons lot nog grimmiger, wij moeten immers nog meer punten verdienen...

Chatten

Maar er gloort hoop aan de horizon. Sinds kort bestaat de mogelijkheid om ook online cursussen te volgen, die recht

‘De studio deed denken aan het Journaal van TV Noord-Holland’

geven op PO-punten. Ter vergelijkend warenonderzoek volgde ik er één van Law at Web en één van de Academie voor de Rechtspraak. Beginnend met de conclusie: het is mij bijzonder goed bevallen en ik heb mij voorgenomen om als ik weer punten moet halen – en dat moet voor de rest van mijn werkend leven – te beginnen met het bekijken van het online cursusaanbod, hetgeen ik iedere advocaat van harte aanraad.

Van Law at Web volgde ik *Het nieuwe BV-recht* door Kid Schwarz. Via de site gaf ik mij op, per mail kreeg ik inloggegevens en cursusmateriaal toegestuurd. Op de dag van de cursus logde ik in op de site

en daar zat professor Schwarz in een wat geïmproviseerd studiootje in wat leek een Amsterdams grachtenpand. Ik zat thuis in mijn korte broek achter mijn bureau. Terwijl ik hoorde over de volstortverplichting en stemrechtloze aandelen keek ik naar de zonnige dag buiten, zoende mijn zoon welkom thuis, knipte mijn nagels en mailde nog wat *on the side*. Om te controleren of ik wel echt meedeed werd af een toe een code genoemd, die ik moest opschrijven om deze aan het einde van de cursus door te geven. Af en toe verbrak de verbinding wat ook direct de belangrijkste door de deelnemer te vervullen voorwaarde duidt: het hebben van een goede internetverbinding. Na afloop werd nog een paar vragen gesteld van het kaliber ‘randdebiel’ waarmee ik kon bewijzen wel degelijk te hebben deelgenomen. Via een chatfunctie kon ik vragen stellen aan de docent en met de andere deelnemers kon ook worden gechat en konden flauwe grappen worden uitgewisseld.

¹ Advocaat bij Kingfisher Advocaten in Amsterdam en redacteur van dit blad.

Opletten

Dat vormde één van de opvallende verschillen met de cursus van de Academie voor de Rechtspraak, waar ik het webinar *Actualiteiten Ondernemingsrecht* van Maarten Sanders volgde. Chatten met de andere deelnemers kan niet. Het andere verschil was de studio, die mij deed denken aan het Journaal van TV Noord-Holland. Een online cursus heeft sowieso meer iets van televisiekijken, wat weer bijzondere eisen stelt aan de presentatievaardigheden en het voorkomen van de cursusleider. De aanloop naar en het verloop van het webinar was vergelijkbaar aan Law at Web. Sanders stelde af en toe hoopvol een vraag waarop per chat of telefoon kon worden gereageerd. Ter controle van de oplettendheid werd achteraf een paar vragen gesteld waarop net zolang 'ja' of 'nee' kon worden geantwoord tot deze allemaal goed waren beantwoord.

‘Een minpunt is de weinige interactie met de andere deelnemers’

In levenden lijve

Grote voordelen van online cursussen zijn het wegvallen van de reistijd en het verlost zijn van de naargeestige conferentieoorden. Een minpunt, in vergelijking met een cursus *in the flesh*, is de weinige interactie met de andere deelnemers. Terwijl je vaak juist van je medecursisten ook nog eens wat kunt opsteken. Ook het reüniegehalte van de online cursus is lager.

Daar staat dan weer tegenover dat door het chatten men kennelijk geneigd is zijn vragen tot het broodnodige te beperken. Je hoeft je dus niet meer door de praktijkvoorbeelden van die notaris uit Appelscha heen te bijten. Tot slot zal de online cursist, die nooit in Woudschoten was, via andere weg te weten moeten komen dat de NSB daar ooit zijn landdagen organiseerde. En omdat die informatie hier en nu is gedeeld, is ook dat geen reden meer om niet massaal over te stappen op de online cursus.

Column

Kosten besparen

Dolph Stuyling de Lange

Een man komt in de hemel en klaagt bij God dat hij nooit de loterij heeft gewonnen, hoewel hij er zo voor heeft gebeden. God antwoordt: 'Ik wilde wel iets doen, maar had dan een lot gekocht.' De moraal: je moet de eenvoudige, praktische dingen niet vergeten.

Dat geldt ook voor kosten besparen. Iedere consultant die zijn geld waard is, zal uitleggen dat er maar een paar knoppen zijn waaraan je kunt draaien als je het financiële resultaat van je kantoor wilt verbeteren en daarvan is kostenbesparing de minst interessante. Dat mag waar zijn (omzetvergroting en betere *leverage* zijn belangrijker factoren) maar het is nog geen reden om geld op straat te laten liggen.

Eerst een overzicht van de belangrijkste kosten. Gemiddeld hebben kantoren een kostenpercentage van zo'n 30 tot 45 van de omzet. De hoofdcategorieën zijn: personeel (60 procent van de kosten), huisvesting (10 procent) en overige kosten (30 procent). Communicatie, lease, schoonmaak, catering en juridische informatie zijn doorgaans de belangrijkste posten in de laatste categorie.

Het moge duidelijk zijn: besparen op dingen als 'een koekje bij de thee' heeft alleen een optisch belang. Dat kan ook nuttig zijn – als signaal dat men op de kleintjes let – maar voor je het weet maak je vooral iets kapot aan sfeer en werkplezier.

Ook aan de personeelskosten moet je niet te veel willen zitten: intrekken van

bonussen of het stopzetten van inflatiecorrectie zijn echt paardenmiddelen. Zo was er eens een nieuwe directeur die de winst flink liet stijgen totdat bleek dat hij dat vooral deed door geen nieuwe stagiaires aan te trekken. Op de korte termijn leidde dat tot meer winst, maar na enige tijd ontstond een tekort aan mensen. Hoge personeelskosten als gevolg van veel juridisch personeel is helemaal niet erg: die dragen immers ook (en meer) bij aan de omzet. Een kantoor met een partner en tien medewerkers heeft zeer hoge kosten maar ook een mooie winst. Huisvesting kan enigszins beïnvloed worden, maar doorgaans pas op termijn. En voor je het weet snijd je daarmee in de uitstraling van je kantoor.

Maar als koekjes, personeel en huisvesting niet voor de hand liggen, wat dan wel?

Juist die 'overige kosten' zijn kosten die redelijk beïnvloed kunnen worden. Eens in de paar jaar vergelijkende offertes aanvragen heeft zin. Vaak gaan de tarieven jaarlijks omhoog als er niet over onderhandeld wordt.

Ook is het nuttig om als beleid te hanteren dat je de beste offerte kiest – en niet per definitie die van een bedrijf dat ook cliënt is. Jaarlijks switchen van leveranciers is niet wenselijk, maar alleen al om je grootste leveranciers scherp te houden, is zo'n vergelijking nuttig. Kortom: van kostenbesparing moet je geen gouden bergen verwachten, maar dat is geen reden om er niet scherp op te letten. Elke bespaarde euro is immers extra winst.

De Nederlandse Orde van Advocaten zoekt op korte termijn een

LID VAN DE GESCHILLENCOMMISSIE ADVOCATUUR

De Geschillencommissie Advocatuur is gevestigd in Den Haag en ressorteert onder de Stichting Geschillencommissies voor Consumentenzaken en de Stichting Geschillencommissies voor Beroep en Bedrijf. De Geschillencommissie behandelt klachten tussen zowel particuliere als zakelijke cliënten en hun advocaat, en is paritair samengesteld uit een voorzitter, een lid voorgedragen door de Consumentenbond en een lid voorgedragen door de Nederlandse Orde van Advocaten. Alle leden zijn onafhankelijk en onpartijdig.

Profiel:

Het commissielid heeft bij voorkeur ervaring met procedures op basis van arbitrage of bindend advies. Voorts heeft hij of zij belangstelling voor het beslechten van geschillen tussen cliënt en advocaat en is in staat om de voorgelegde geschillen op volstrekt onafhankelijke en onpartijdige wijze te beoordelen.

Het commissielid is advocaat in het bezit van een stageverklaring en bij voorkeur niet ouder dan 68 jaar, nu in het huishoudelijk reglement van de Stichting Geschillencommissies de leeftijdsgrens van commissieleden is bepaald op 72 jaar.

Over de functie:

Het commissielid is in beginsel beschikbaar voor één zitting per maand gedurende een dagdeel waarop als regel 5 tot 7 zaken zijn geagendeerd. Naast vergoeding van reiskosten is voor deelname aan de zittingen van de Geschillencommissie Advocatuur een vacatiegeld beschikbaar.

Het vereiste van onafhankelijkheid en onpartijdigheid brengt met zich mee dat het commissielid geen nevenfuncties vervult die daarmee zouden kunnen conflicteren. Om die reden kan het lidmaatschap van de Geschillencommissie Advocatuur niet worden gecombineerd met onder meer het lidmaatschap van de Algemene Raad, Raad van Toezicht, Raad van Discipline of Hof van Discipline of een dienstverband met het landelijk of een plaatselijk Ordebureau.

Belangstellenden kunnen zich binnen vier weken na publicatie van deze vacature melden bij mw. mr. Elise Bravenboer (tel. 070 - 335 35 82 of e.bravenboer@advocatenorde.nl), of per post: postbus 30851, 2500 GW te Den Haag.

Bij Blauw Tekstra Uding in Amsterdam werken op dit moment negen advocaten. Wij koppelen een hoogwaardige, commerciële praktijk aan een prettige werkomgeving met uitstekende opleidingsmogelijkheden. Ons kantoor verleent zijn diensten vooral aan (middel)grote binnenlandse en buitenlandse ondernemingen. Daarbij richten wij ons op het vennootschapsrecht, het arbeidsrecht, de ICT/IE-praktijk, het insolventierecht en het algemene ondernemingsrecht. In het kader van de verdere uitbouw en ondersteuning van deze praktijken zijn wij op zoek naar een:

- **advocaat-medewerker**
- **advocaat-stagiaire**

Geïnteresseerd? Bel dan voor verdere informatie met Douwe Uding, tel. nr. 020 - 408 1680, e-mail: uding@btu-advocaten.nl of kijk op onze website: www.btu-advocaten.nl.

Schriftelijke sollicitaties met C.V. en cijferlijst kunnen worden gericht aan mr. J.D. Uding, Postbus 75840, 1070 AV Amsterdam.

SILVIS & HAGENAARS   **HAGENAARS & SILVIS**
STRAFPLEITERS BV

Wij zijn kundig in het strafrecht en zoeken per direct

een ambitieuze en getalenteerde strafpleiter,

waarbij de nadruk ligt op de vaardigheden ter zitting.

Bent u die strafrechtadvocaat die door wil groeien dan hebben wij de praktijk die daarbij past.

Sollicitaties

per brief of per e-mail kunt u binnen drie weken richten aan:

mr. R.V. Hagenaars
Tuinlaan 120
3111 AX Schiedam
mrrvh@xs4all.nl

Alle reacties worden vertrouwelijk behandeld.

Van Tokio tot hier

De dag dat Kenji Okano-Heijmans als advocaat werd beëdigd, vierde zijn kantoor Sinterklaas met zijn sectiehoofd in de rol van goedheiligman. Cultuurschok? Integendeel. 'Ik hoop hier zo lang mogelijk te blijven.'

Foto: Sjoerd van der Hucht

Door Anna Italianer

Met uitzondering van tulpen en molens wist Japanse rechtenstudent Kenji niets van Nederland toen hij op de universiteit in Tokio een Nederlandse studente ontmoette. 'Ik wilde graag naar het buitenland om verder te studeren maar Nederland is geen voor de hand liggende keuze. De meeste Japanse studenten gaan naar Amerika of Engeland. Voor mijn toenmalige vriendin was in Japan blijven geen optie. Ze vond de cultuur interessant, maar daar werken is een ander verhaal. Er wordt niet altijd hard maar wel heel lang gewerkt. Men zit vaak tot

middernacht op kantoor, voornamelijk te wachten tot de baas vertrokken is. Bepaald geen aantrekkelijke werkcultuur, dus de keus voor Nederland was snel gemaakt. Bewust, want het land sprak mij erg aan. De Hollandse studenten die ik in Tokio ontmoette durfden hardop voor hun mening uit te komen en schuwden de discussie niet, terwijl ze toch ook oogen oor hadden voor de mening van anderen. Ik vond dat behoorlijk indrukwekkend.'

Inburgeringscursus

In Nederland deed Kenji een LLM in International Business Law aan de Erasmus

Universiteit in Rotterdam, waarna hij aan de slag ging als juridisch medewerker bij het Haagse kantoor Bird & Bird. Vervolgens belandde hij bij zijn huidige werkgever, Buren Van Velzen Guelen, als assistent aan de *Japan desk*. Een aantrekkelijke baan, maar Kenji was het studeren nog lang niet moe. 'Ik wilde zowel de Nederlandse taal als het Nederlands recht leren kennen, mijn collega's begrijpen en de bron van juridische adviezen doorgronden. Als rechtenstudent vond ik het mijn plicht me aan de Nederlandse wetgeving te houden, dus ik ben begonnen met een inburgeringscursus. De internationale omgeving van de cursus vond ik

erg leuk, het was goed geregeld en ook nog eens gratis. Ik heb veel geleerd over de Nederlandse omgangsvormen zoals een hand geven en een koekje bij de koffie. Bij het maatschappelijk gedeelte van het examen haalde ik 93 van de 100 punten. Een mooie score, maar ik vraag me tot op de dag van vandaag af welke onderdelen ik heb gemist.'

Geen discussies

Kenji bekwaamde zich verder in de Nederlandse taal door te studeren voor het Staatsexamen Nederlands als tweede taal en haalde daarna twee certificaten Nederlands aan de Leidse letterenfaculteit. Toen was het tijd voor de rechtenstudie in Leiden en dat bleek een feest van herkenning. 'Ik kwam er tijdens mijn studie achter dat het Nederlandse en Japanse recht veel overeenkomsten hebben. Tijdens de colleges vond ik het soms lastig de docenten te verstaan, maar de rechtsvraag snapte ik altijd. Japan heeft namelijk ook een continentaal rechtssysteem. Dat heeft te maken met machtsverhoudingen. Ongeveer 150 jaar geleden heeft Japan rechtssystemen uit Europa gekopieerd om zo als handelspartner een gelijke positie te kunnen verwerven.

Wat voor mij hier wel onherkenbaar was, is de mogelijkheid de uitslag van een tentamen te betwisten. In Japan is dat volstrekt ondenkbaar, er is geen millimeter ruimte voor discussie met de professor.'

Na drie jaar haalde Kenji zijn bachelor en kon hij aan de slag als advocaat. In Nederland werken meer Japanse advocaten maar naar alle waarschijnlijkheid is hij de eerste in Japan geboren en getogen man die als Nederlands advocaat is beëdigd. Bij Buren van Velzen Guelen adviseert Kenji Japanse bedrijven die via Nederland de Europese markt op willen. 'Nederland is een belangrijk land voor ondernemers in Japan. Het is de *gateway to Europe* met een gunstig belastingkli-

'Ook de Japanse buigingen maak ik nog steeds, bij begroetingen en zelfs aan de telefoon'

maat. Ik adviseer mijn cliënten op allerlei rechtsgebieden. De gang naar de rechter maak ik niet graag, dat is niet erg Japans. Sterker nog, ontstaat er een conflict waarbij mijn cliënt heeft het gelijk aan zijn zijde heeft, dan nog kiest hij ervoor de wederpartij een vergoeding te betalen om zo het probleem op een vriendelijke manier op te lossen. Mijn Nederlandse collega's snapt hier aanvankelijk niets van. Het is juridisch ook niet noodzakelijk, maar het is wel kenmerkend voor de

Japanse manier van geschillenoplossing. Ik zie het als mijn taak mijn kantoorgenoten te leren onze Japanse cliënten beter te begrijpen.'

Met twee handen en een buiging

Negen jaar wonen en werken in Nederland hebben Kenji veranderd. Hij vertelt dat hij opener is geworden, meer uitgesproken in zijn mening. In dat opzicht voelt hij zich van het ondoorgrondelijke Japanse keurslijf bevrijd. Ook zijn naam is veranderd. Naast zijn Japanse achternaam heeft hij ook de naam van zijn vrouw aangenomen zodat hij nu officieel Kenji Okano-Heijmans heet. 'Vaak lees ik de aanhef "geachte mevrouw,"' lacht hij. 'Mijn vrouw is erg leuk en ik respecteer haar. Ik vond het een mooie manier om onze verbintenis te tonen. Het is ook een goede ijsbreker bij het uitwisselen van visitekaartjes. Daarin ben ik overigens wel erg Japans gebleven. In Japan bied je het naamkaartje aan met twee handen en een kleine buiging. Verder leg je altijd je eigen kaartje onder die van de cliënt als teken van respect. Zoals sommige collega's achteloos wat visitekaartjes op tafel gooien, dat kan echt niet. Ook de Japanse buigingen maak ik nog steeds, bij begroetingen en zelfs aan de telefoon. Dat zit er zo diep in. Maar voor de rest ben ik heel Nederlands geworden en daar geniet ik van. Ik hoop hier zo lang mogelijk te blijven.'

(advertenties)

TOGA
atelier
Schout

Kwaliteit met oog voor detail

www.toga-atelierschout.nl
info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
3044 AS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30

Wij streven naar een eerlijke en betrouwbare samenleving.

Struycken Advocaten zoekt kantoorgenoten.

Nabij het Oosterpark in Amsterdam voeren wij een algemene rechtspraktijk.

Wij hebben nu plaats voor een à drie zelfstandige advocaten met enkele jaren ervaring. Ook een klein, zelfstandig kantoor kan reageren.

Meer informatie vindt u op www.struyckenadvocaten.nl/maatschap

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Door: Kim van der Meulen

Naar ander kantoor

Atema, mr. J.J.: Clifford Chance LLP te Londen

Balm, mw. mr. A.H.B.: Arbor Advocaten te Amsterdam

Bethlehem, mw. mr. B.I.: Houthoff Buruma te Amsterdam

Boedhoe, mw. mr. F.S.: Meeuwis & Stoel Advocaten te Dronten

Bos, mr. R. van den: Van Iersel Luchtman N.V. te Breda

Botterblom, mr. J.P.J.: BBM Advocaten te Nijkerk

Cohen, mw. mr. B.R.: Lam & Müller Advocaten en Mediators te Alphen aan den Rijn

Dobbe, mr. W.F.: Stibbe N.V. te Amsterdam

Erbel, mr. M.M.M.: Lina Advocaten te Venlo

Govaert, mw. mr. M.M.: Norton Rose LLP te Amsterdam

Hamer, mw. mr. M.J.: Ernst & Young afd. juridische zaken te Rotterdam

Haverkort, mw. mr. M.M.: Appelman Advocaten te Purmerend

Hooff-Veldhoven, mw. mr. N. van: Raad van Toezicht Amsterdam te Amsterdam

Jaspers, mw. mr. J.C.: Amice Advocaten te Utrecht

Loefs, mr. M.: Clifford Chance LLP te Amsterdam

Meijers, mr. F.H.G.: Stichting Flexadvocaten te Amsterdam

Nieuwmeyer, mr. R.N.A.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Brussel

Penders, mr. J.M.: 2BW Advocaten te Nijmegen

Putter, mr. S.N.J.: Everheds Faasen B.V. te Amsterdam

Ruijter, mr. B.J. de: KPN B.V. te Den Haag

Sickler-Overeem, mw. mr. N.: Haagstate Advocaten N.V. te Den Haag

Smit, mr. M.G.J.: Conway & Partners te Rotterdam

Spigt, mr. J.A.: Pro Advocaten te Amersfoort

Terwindt, mr. drs. M.P.: Stijl Advocaten te Amsterdam

Valentien, mw. mr. K.O.: Amice Advocaten te Almere

Voerman, mw. mr. A.M.E.: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam

Naar nieuw(e) kantoor of associatie Advocatenkantoor Blok (mr. L.C. Blok te Zoetermeer)

Advocatenkantoor Blommendaal (mr. S.C. Blommendaal te Maastricht)

Advocatenkantoor DKA B.V. (mw. mr. H.A.J. Wessel-Krijger, mr. D.J. Kramer, mr. M.H. Berrevoets te Doesburg)

Advocatenkantoor van der Weerd (mr. H. van der Weerd te Arnhem)

Gevaerts Familierecht & Scheidingsmediation (mw. mr. A.P. Gevaerts te Bussum)

Loevendie Neijndorff Advocaten (mr. R.W.J.H.A. Neijndorff te Dordrecht)

Mr. C.M. Bom (mr. C.M. Bom te Beverwijk)

Tanger Advocaten N.V. (mw. mr. P.P. Hoyng, mr. M.A.J. van der Klaauw, mr. H. Blaauw te Haarlem)

Verpaalen Advocaten (mw. mr. K. Lans en mw. mr. N.M.E. Verpaalen te Tilburg)

Zena Advocatuur B.V. (mw. mr. S.M. Mulder te Vierakker)

04-2012

Dongelmans, mr. N.D. Amsterdam 18-04-2012

Eijk, mw. mr. S.M. Leiden 18-04-2012

Eist, mr. P.H. Haarlem 10-04-2012

Es, mw. mr. E.A. van Amsterdam 18-04-2012

Ferdinandusse, mr. M.F. Amsterdam 01-04-2012

Hardeveld, mr. J.H. Utrecht 05-04-2012

Jacobs-Kloth, mw. mr. V. Maastricht 16-04-2012

Kager-Hemert, mw. mr. P. van Helmond 17-04-2012

Kroon, mw. mr. M.G. Amsterdam 01-04-2012

Lodewijk-van Waarden, mw. mr. J.G.E.W. Amsterdam 04-04-2012

Pennings, mw. mr. C.M.F. Oisterwijk 11-04-2012

Pustjens, mw. mr. N.M.G. Maastricht 14-04-2012

Rijlaarsdam, mw. mr. Y.N.M. Utrecht 10-04-2012

Visser, mw. mr. M.J.C. Amsterdam 03-04-2012

Correctie: In Advocatenblad 5 is per abuis vermeld dat advocatenkantoor Lam & Müller Advocaten en Mediators gevestigd is in Den Haag. Dit moet zijn: Alphen aan den Rijn.

Uit de praktijk

Bestman, mw. mr. S. Rotterdam 10-04-2012

Boomsma, mw. mr. P. Amersfoort 10-04-2012

Bos, mw. mr. C.D.A., Nijmegen 05-04-2012

Bos, mr. R. Doetinchem 10-04-2012

Bosman, mw. mr. R.A. Amsterdam 04-

Foto: Amanda Kollman

Horizon verbreden

Ze werkt er pas een maand, maar **Kimberley Valentien** is al volledig ingeburgerd bij de jonge ondernemingspraktijk Amice Advocaten in haar woonplaats Almere. 'Dit kantoor past goed bij mij: de sfeer is familiair doch zakelijk en er zijn korte lijnen.' De afgelopen tien maanden werkte Valentien bij het kleine Considine Advocaten in Rotterdam, waar ze zich net als nu bezighield met intellectueel eigendomsrecht. 'Daar ligt mijn hart, al ontdek ik nu dat ik arbeidsrecht ook interessant vind. Een middelgroot kantoor biedt meer juridische leeraspecten en leert je breder kijken.'

Dicht bij het vuur

Voor zijn nieuwe werkplek CMS Derks Star Busmann verhuisde **Roderick Nieuwmeyer** onlangs naar Brussel. 'Ik heb een postacademische opleiding Europees recht in Brugge gevolgd en wilde weer dicht bij het vuur zitten. Omdat ik deel uitmaak van het CMS EU Law Office, kan ik bij mijn Duitse collega's binnenlopen om te horen hoe zij met gerechtelijke vraagstukken in eigen land omgaan. Fijn om mijn talenkennis in te kunnen zetten in deze internationale omgeving.' Naar het werk fietsen was wel even wennen: 'Brussel is een stuk heuvelachtiger dan Amsterdam.'

Foto: Sarah Kartono (Photography)

Trouwe dienst

Na vijftien jaar bij Maaldrink Vermeulen Grooss te hebben gewerkt, maakte **Natasja Sickler-Overeem** de overstap naar het middelgrote Haagstate Advocaten in Den Haag. ‘Het afscheid was emotioneel, maar ik kom hier in een warm bad. Veel collega’s kende ik al via via en mijn specialisaties blijven de algemene procespraktijk en vastgoed. Ook nam ik veel cliënten mee – bij kleine kantoren bouw je toch een persoonlijke band met elkaar op.’ Of de advocate hier weer vijftien jaar gaat werken? ‘Dat is wel de insteek. Ik ben een trouw persoon.’

Foto: AVEQ Creatieve producties

Alle vrijheid

Na zes jaar in loondienst gewerkt te hebben richtte **Serge Blommendaal** zijn eigen praktijk op: Advocatenkantoor Blommendaal. ‘Ik heb altijd voor mezelf gewerkt, onder meer als IT-ontwikkelaar en adviseur voor bedrijven die commerciële activiteiten in Turkije ontplooiën. Bij Themis Advocaten Maastricht heb ik – met veel plezier – de juridische ervaring opgedaan die ik nodig had om als zelfstandig advocaat te beginnen. Ik kan niet goed tegen hiërarchie en miste de betrekkingen met Turkije. Nu heb ik alle vrijheid om daar weer zaken te doen en regelmatig te reizen.’

Foto: L.C. van Kasteren

(advertentie)

Draagkrachtberekening, co-ouderschap, vermogensopstelling en de berekening van het besteedbaar inkomen na scheiding. Alles ineen, klik, klik, klaar.

Alimentatierekenen is ècht makkelijker met Split-Online!

Veel advocaten hebben Split-Online omarmd als hún pakket. Ze willen nooit meer iets anders! Probeer nu zelf het meest gebruiksvriendelijke

en uitgebreide alimentatieberekenprogramma. U kunt Split-Online.nl nu gratis testen. Ga snel naar www.split-online.nl en registreer u vandaag!

Split-Online.nl: ook voor praktijkgerichte en voordelige (PE)opleidingen!

SPLIT
SCHEIDINGSPLANNING
INFORMATIETOOL

Split Online is een uitgave van XS2Knowledge B.V. Voor meer informatie kijkt u op de website: www.split-online.nl. Ook kunt u bellen naar 088 - 61 61 261 of stuur een e-mail naar: sales@split-online.nl.

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, C.B. Gaaf, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, E. van Liere en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LNJ-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Wraking

- Hof van Discipline 11 juli 2011, nrs. 5979, 5980 en 6001, LNJ: YA1928

Wrakingsverzoeken tegen een lid van het Hof van Discipline zijn gegrond; uit zijn vraag bleek wat het antwoord daarop volgens hem behoorde te zijn, en zijn daarop volgende uitspraak bevestigend dat.

- Artt. 46 en 57 Advocatenwet (Tuchtprocesrecht)

Feiten

Mr. X behandelt als lid van het hof ter zitting drie klachtzaken tegen verzoekster als verweerster. Eén van de klachtonderdelen houdt in dat verzoekster haar cliënte onvoldoende informeerde over de voortgang van een procedure. Naar aanleiding daarvan stelt het hof verzoekster vragen over de praktijkvoering, meer in het bijzonder over de vastlegging van bevestigingen, correspondentie en aantekeningen in het dossier. Verzoekster antwoordt dat zij destijds 'stervensdruk' was.

Mr. X vraagt daarop: "Doet u niet gewoon veel meer zaken dan de Raad voor Rechtsbijstand aanvaardbaar vindt?" Dit wordt door verzoekster ontkend, waarop mr. X haar voorhoudt: 'maar het is een onverantwoord groot aantal.'

Wrakingsgrond

Na een onderbreking van de zitting vraakt verzoekster mr. X in de drie ahangige zaken op grond van de overweging dat mr. X blijkt heeft gegeven van vooringenomenheid doordat hij een 'duidelijk standpunt' weergaf 'over een groot aantal toevoegingen per jaar'.

Verweer

Mr. X verweert zich, zakelijk weergegeven, met de stelling dat hij volstond met een vraag naar aanleiding van de werkbelaasting van verzoekster, de constatering van de deken dat verzoekster het door de Raad voor Rechtsbijstand vastgestelde maximumaantal toevoegingen reeds enige maanden voor het einde van het jaar had bereikt en dat een dergelijk maximum is vastgesteld in het kader van kwaliteitsbewaking.

Overwegingen

De wrakingskamer van het hof onderschrijft het verweer van mr. X in zoverre dat de vraag gerechtvaardigd was of het ontbreken van voldoende schriftelijke vastlegging in het dossier wellicht zijn oorzaak vond in een te grote belasting met toevoegingszaken, maar in de uitspraak 'Doet u niet gewoon veel meer zaken dan de Raad voor Rechtsbijstand aanvaardbaar vindt' ligt reeds besloten wat volgens mr. X het antwoord behoorde te zijn, wat vrijwel direct daarna wordt bevestigd door zijn uitspraak 'het is een onverantwoord groot aantal'.

Deze uitspraken leveren naar het oordeel van de wrakingskamer een objectieve rechtvaardiging op voor de bij verzoekster gerezen vrees dat mr. X niet-ontvankelijk zou zijn voor een nadere feitelijke uitwerking van haar standpunt dat het aantal aan haar afgegeven toevoegingen geen onverantwoord hoge werklust voor haarzelf opleverde, in verband met de bijstand die haar door haar medewerkers werd verleend bij de behandeling van die zaken.

Beslissing

Verklaart de tegen mr. X gerichtte wrakingsverzoeken gegrond.

Ontvankelijkheid na uitspraak Geschillencommissie

- Hof van Discipline 14 februari 2011, nr. 5805
- Raad van discipline Amsterdam, 11 mei 2010

De omstandigheid dat de Geschillencommissie Advocatuur zich ook heeft uitgesproken over de handelwijze van mr. X kan niet afdoen aan de wettelijke taak van de raad en de ontvankelijkheid van bij hem ingediende klachten.

- Art. 46 Advocatenwet (6 Tuchtprocesrecht)

Feiten

De feiten blijken uit de klacht.

Klacht

- Mr. X heeft zowel in de procedure bij de rechtbank als tijdens de procedure in hoger beroep nagelaten het medisch rapport van A in het geding te brengen.
- Mr. X heeft nagelaten om het door de wederpartij in het geding gebrachte rapport van dr. Y met alle mogelijke en haar ten dienste staande middelen te bestrijden en/of daartegen verweer te voeren en/of te wijzen op tegenstrijdigheden tussen de rapportage van de wederpartij en het partus verslag van het ziekenhuis.

Overwegingen raad

Mr. X stelt zich primair op het standpunt dat klagers niet in hun klacht kunnen worden ontvangen, nu de Geschillencommissie Advocatuur zich in haar bindend advies reeds over het handelen van mr. X heeft uitgesproken. De raad volgt mr. X niet in dit verweer. De Geschillencommissie Advocatuur

hanteert voor haar advies als maatstaf of de desbetreffende advocaat heeft gehandeld zoals mag worden verwacht van een redelijk bekwaam en redelijk handelend vakgenoot. In een tuchtrechtprocedure wordt het optreden van een advocaat getoetst aan een andere maatstaf, die zijn grondslag vindt in art. 46 van de Advocatenwet. Klagers hebben voorts expliciet medegedeeld dat het feit dat de zaak aan de Geschillencommissie Advocatuur zou worden voorgelegd niet betekent dat zij afzien van een tuchtprocedure bij de raad. Klagers zijn derhalve ontvankelijk in hun klacht. De raad verklaart de klachtonderdelen (a) en (b) gegrond voor zover mr. X aan klagers niet voldoende en niet tijdig duidelijk heeft gemaakt waarom hij de met klagers besproken strategie heeft gewijzigd. Mr. X heeft ter zitting van de raad erkend in dit opzicht niet adequaat te hebben gehandeld.

Beslissing raad

Klachtonderdelen (a) en (b) zijn gegrond; legt aan mr. X op de maatregel van waarschuwing.

Overwegingen hof

In de eerste plaats meent mr. X dat de raad klagers niet-ontvankelijk had moeten verklaren, omdat de Geschillencommissie Advocatuur zich reeds bij bindend advies over het handelen van mr. X heeft uitgesproken. Volgens mr. X zijn de maatstaf waaraan de Geschillencommissie Advocatuur toetst en de maatstaf van art. 46 Advocatenwet in wezen dezelfde. Het hof verwerpt dit betoog. Wat er ook zij van de maatstaven waaraan de Geschillencommissie en de raad het handelen van mr. X dienen te toetsen, de omstandigheid dat de Geschillencommissie zich ook heeft uitgesproken over de handelwijze van mr. X kan niet afdoen aan de wettelijke taak van de raad en de ontvankelijkheid van conform de wettelijke eisen bij hem ingediende klachten.

Hoewel het hof met de raad van oordeel is dat mr. X de reden voor zijn wijziging van strategie beter aan klagers had moeten uitleggen en tijdiger met klagers had moeten bespreken, acht het hof dit verzuim niet zo ernstig dat mr. X in tuchtrechtelijke zin een verwijt treft. Het hof neemt daarbij onder meer in aanmerking dat klagers geen bezwaren hebben geuit tegen de strategiewijziging zelf en dat zij bovendien pas in een

erg laat stadium, namelijk nadat het gerechtshof hen in het ongelijk had gesteld, over de gang van zaken rond de strategie-wijziging hebben geklaagd.

Beslissing hof

Vernietigt de uitspraak van de raad voor zover deze aan het oordeel van het hof is onderworpen en opnieuw rechtdoende verklaart de klachtonderdelen (a) en (b) ongegrond.

Overleg over mogelijke toevoeging

- Raad van discipline Amsterdam 14 september 2010, nr. 10-069A, LJN: YA1037

Een advocaat is verplicht met zijn cliënt bij het begin van een zaak te overleggen of er termen zijn om te trachten door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen.

- Art. 46 Advocatenwet
- Gedragsregel 24 (1.4.3.1 Financiële verhouding)

Feiten

In juni 2008 heeft de vader van klager zich gewend tot mr. X, omdat zijn zoon in voorlopige hechtenis zat. De vader van klager heeft mr. X toen gevraagd om de strafzaak van zijn zoon over te nemen van een voorgaande advocaat aan wie een toevoeging was verleend. Volgens mr. X heeft de vader van klager toen tegen mr. X gezegd dat hij geen vertrouwen had in een 'gratis' advocaat van de overheid. Mr. X heeft zich vervolgens als opvolgend advocaat van klager gesteld. Mr. X heeft met de vader van klager afgesproken dat zijn werkzaamheden betalend zouden plaatsvinden. Mr. X heeft een voorschotdeclaratie van € 3000 aan de vader van klager gestuurd, welk bedrag kort daarna is voldaan door de moeder van klager. Vervolgens zijn maandelijkse declaraties gestuurd waarbij het openstaande bedrag steeds op het betaalde voorschot in mindering is gebracht. In totaal heeft mr. X, inclusief het voorschot een bedrag van € 13.295,61 gedeclareerd. Eerst stuurde mr. X de declaraties aan de vader van klager en nadat klager in vrijheid was gesteld, stuur-

de hij de declaraties rechtstreeks aan klager. Na de betaling van het voorschot ad € 3000 is door klager of zijn ouders geen betaling meer verricht. Toen betaling van het openstaande bedrag, ook na aanmaning, uitbleef, heeft mr. X klager bericht dat een bedrag van € 10.295,61 werd gecrediteerd en deze werkzaamheden gedeclareerd bij de Raad voor Rechtsbijstand, gebruikmakend van de eerder aan zijn voorganger verstrekte last tot toevoeging.

Klacht

De klacht houdt onder meer in dat mr. X bij aanvang en gedurende de rechtsbijstand niet heeft overlegd met klager of er termen waren om te trachten voor door de overheid gefinancierde rechtshulp in aanmerking te komen, terwijl mr. X wist dat klager geen inkomen had en in aanmerking kwam voor een toevoeging.

Overwegingen

Met het onderhavige klachtonderdeel verwijt klager mr. X dat hij geen overleg heeft gepleegd over de mogelijkheid door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Het is juist dat een advocaat verplicht is met zijn cliënt bij het begin van een zaak te overleggen of er termen zijn om te trachten door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Echter, in dit specifieke geval had klager bij zijn in bewaringstelling al een toevoeging verkregen, te weten van zijn eerste advocaat. Klager en zijn vader waren derhalve volledig op de hoogte van de mogelijkheid klager op grond van de door de overheid gefinancierde rechtshulp te laten bijstaan. Desondanks heeft de vader van klager ervoor gekozen op betalende basis een advocaat in te schakelen, waartegen klager destijds geen bezwaar heeft gemaakt. De stelling van mr. X dat de vader van klager hem heeft gezegd geen vertrouwen te hebben in een 'gratis' advocaat van de overheid, is door klager niet betwist. Hoewel het aanbevelenswaardig was geweest als mr. X het voorgaande schriftelijk aan klager en zijn vader had bevestigd, is het handelen van mr. X vanwege de specifieke omstandigheden van het geval niet tuchtrechtelijk laakbaar. Het klachtonderdeel is derhalve ongegrond.

Beslissing

Verklaart het klachtonderdeel ongegrond.

Achter

Kleine fouten kunnen grote gevolgen hebben. Het is de harde realiteit: als advocaat loopt u tijdens de uitoefening van uw beroep grotere risico's dan de gemiddelde Nederlander. De juridische haken en ogen zijn complexer, de belangen groter. Natuurlijk bent u een professional, maar toch kan het misgaan. In dat geval is Niehoff Werning & Kooij er. Met een beroepsaansprakelijkheidsverzekering waarmee u alle financiële risico's afdekt. Als onafhankelijke specialist in de advocatuur weten wij precies hoe we u uit de wind kunnen houden. Zodat u zonder zorgen uw vak kunt uitoefenen.

Beroepsaansprakelijkheidsverzekering?
Kijk op www.nwk.nl

**Hoe dan ook,
Niehoff Werning & Kooij staat achter u.**

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen